

γιουγκοσλαβία. Πόλεμος 1999. ΝΑΤΟ. UCK.
μια πρώτη ανάγνωση της "πτώσης"
Μιλόσεβιτς.

Πράγα. Σεπτέμβριος 2000.
Αντίσταση και κριτική.

Απεργία πείνας στην τουρκία.
Η ασυμβατότητα δυο επιλογών.

Μικρή σκέψη
πάνω στις εφέσεις
των αναρχικών Μαζιώτη & Μητροπέτρο.
Εισπνοές του θαυμαστού καινούριου χρόνου(2).
Πίσω απο το κέντρο...

ΑΝΑΡΕΣ

Θεσσαλονίκη - Χανιά
Γενάρης 2001

Τεύχος 4
χωρίς αντίτιμο

Μας έκανε εντύπωση ότι για το δεύτερο τεύχος του «ΑΝΑΡΕΣ» που ασχολούταν με το χωρόχρονο γιουγκοσλαβία ως τη συνθήκη του Ντέιτον, συντρόφισσες και σύντροφοι μας είπαν ότι «ποιος

editorial

το διαβάζει αυτό;» και ότι γενικά ήταν δυσκατανόητο και ειδικό το θέμα. Έτσι, προς μεγάλη μας έκπληξη κανένας δεν μας παραπονέθηκε για το χάλια στήσιμο (που έγινε για λόγους και ανεξάρτητους από μας, αλλά ευθυνόμαστε βέβαια) όχι δηλαδή για τη μορφή, αλλά για το περιεχόμενο που ήταν κουραστικό για να κατανοηθεί. Σύντροφοι οι απόψεις δεν είναι χειροτεχνία. Δεν αναλύονται όλα με το σχήμα «ΚΡΑΤΟΣ- ΚΟΙΝΩΝΙΑ- ΑΝΑΡΧΙΚΟΙ». Δε μπορούμε συνέχεια να τρέχουμε να φτιάξουμε άποψη για τα γεγονότα την στιγμή που οξύνεται μια κατάσταση. Για να ανατρέψεις την αδικία πρέπει πρώτα να την κατανοήσεις, όχι μόνο να την αισθανθείς. Αλλιώς θα περιφερόμαστε απλώς από «φάση σε φάση». Τί μένει; Κάτι πρέπει να καταγράφεται μέσα μας σαν άποψη, τι κάναμε λάθος, τι σωστά, τι αλλάζει. Δε γράφουμε τα έντυπα για να έχουμε κάτι να διαβάσουμε- κάτι «δικό μας». Το θέμα είναι οι απόψεις, η θεωρητική αντιπαράθεση. Μόνο «η θεωρία γεννάει νέα πράξη και η πράξη γεννάει νέα θεωρία» όπως είπε και ο γέρο Μάο. Και η θεωρία όταν εφαρμόζεται στην κοινωνική πραγματικότητα αποκτά συγκεκριμένη υλική υπόσταση. Στο ένα χέρι η πέτρα και στο άλλο το βιβλίο. Να οξύνουμε εκείνα «τα σπαθιά του λόγου, που μας αρέσουν». Να πούμε κάτι παραπάνω από ένα σύνθημα που όλους μας ενώνει. Αλλά το να σχηματίζεις άποψη προχωράει αργά και δύσκολα. Θέλει θυσία και αυταπάρνηση. Δεν έχει την ευχαρίστηση του άμεσου αποτελέσματος. Θέλει μια κριτική απόσταση. Αλλιώς στον επόμενο πόλεμο πάλι θα συζητάμε εκείνη τη στιγμή τι γίνεται, πάλι θα βρεθούμε σε αδιέξοδα, πάλι θα κάνουμε τα ίδια λάθη. Και κίνημα που δεν έχει μνήμη δεν έχει και μέλλον. Δεν τα βάφουμε μαύρα βέβαια- μακριά από μας. Άλλωστε υπάρχουν στην Ελλάδα συλλογικότητες και ομάδες που προφανώς τα έχουν σκεφτεί αυτά πολύ πιο πριν. Απλώς εδώ απαντάμε σε μια συγκεκριμένη νοοτροπία.

Σ' αυτό το τεύχος και πάλι ασχοληθήκαμε με τον χωρόχρονο γιουγκοσλαβία. Συγκεκριμένα με τον πόλεμο της άνοιξης του 1999. Θα αναρωτηθεί κανείς «γιατί πάλι γιουγκοσλαβία; και γιατί τώρα;». Γιατί θεωρούμε, πρώτον ότι τίποτα δεν τελείωσε και σύντομα μπορεί ξαναξυνθεί δραστικά η κατάσταση στην Ν. σερβία ή το μαυροβούνιο και μπορεί να χρειαστεί και πάλι από τη Θεσσαλονίκη να φύγουν οι στρατιές των φονιάδων. Δεύτερον ότι γεγονότα με τέτοια μεγάλη ιστορική και κοινωνική σημασία όπως είναι ο πόλεμος του ΝΑΤΟ το 99 χρειάζονται λόγω της ίδιας τους της φύσης και τις πολυπλοκότητας ένα σεβαστό χρονικό διάστημα για να μπορέσουν να αναλυθούν. Η εν θερμώ τοποθέτηση πάνω σε τέτοιου είδους γεγονότα κρύβει τον κίνδυνο να γίνουν λαθεμένες εκτιμήσεις αλλά και κινήσεις.

Θα βρείτε και κείμενα για τις διαδηλώσεις της Πράγας τον Σεπτέμβρη του 2000. Είναι ακόμη κάποιες πρώτες και δύσκολες σκέψεις για την απεργία πείνας των τούρκων κομμουνιστών. Και για τις εφέσεις των συντρόφων Μαζιώτη και Μητροπέτρο. Και άλλα.

Όσο για την έκδοση του «Μπουρλότο και Φωτιά» στο οποίο συμμετείχαμε στην μετάφραση, αυτή τη φορά δε θα υποσχεθούμε τίποτα. Πάντως βρίσκεται ένα βήμα πριν από το τυπογραφείο και όλο κάτι προκύπτει...

Thanxs στους ακόλουθους τύπους: στον Διογένη, που έστησε όλο το εξώφυλλο (και το πίσω) και τα πολύ καλά του σκίτσα που βάλαμε μέσα στο κείμενο. Μεγάλο Thanxs Dio. Είναι ακόμη ο Στέφανος με το κείμενο που τελικά δε μπήκε και «Οι Προβοκάτορες του ήσυχου Ύπνου». Η Μ., η Ε. και η Χ. που μετέφρασαν και επιμελήθηκαν κείμενα. Τον Ιάσωνα για το μοντάζ. Η Β. για το τρέξιμο που κάνει. Και οι σύντροφοι που βοηθάνε στην διανομή. Thanxs και για την οικονομική ενίσχυση.

Χωρίς αντίτιμο και η θυρίδα επικοινωνίας είναι:

ΤΘ 10969, ΤΚ 54101 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ με την ένδειξη «για ΑΝΑΡΕΣ».

Αυτά.

σελ. **2 - 27** πόλεμος 1999
στην γιουγκοσλαβία, ΝΑΤΟ, UCK,
ΜΚΟ, μαυροβούνιο και πτώση
Μιλόσεβιτς

σελ. **28** ΚΙΝΗΣΗ ΚΑΙ
ΚΡΙΤΙΚή στην
«ΠΡΑΓΑ 2000»

σελ. **30** για την απεργία πείνας
στις τουρκικές φυλακές και για την
αλληλεγγύη εδώ.

σελ. **31** πρώτες σκέψεις για τις
εφέσεις των συντρόφων Μαζιώτη και
Μητροπέτρο

«να τ'αξή»

“Καταραμένα ψέματα
παπάδες και πατρίδες
όταν σωπαίνουν οι σοφοί
γαβγίζουν οι φυλλάδες”

Μιροσλάβ
Κρλέζα

Μπορεί επίσημα ο πόλεμος στην Γιουγκοσλαβία να τελείωσε πριν από ενάμιση χρόνο, εμείς όμως θεωρούμε ότι έχουμε ακόμη πολλά να πούμε, αλλά και πολλά να μάθουμε. Δεν θεωρούμε καθόλου απίθανη τη σχετικά σύντομη αναζωπύρωση μιας κρίσης στην περιοχή. Δεν θεωρούμε ότι βγάλαμε όλα τα συμπεράσματα από τον πόλεμο του 1999. Επίσης θεωρούμε ότι έχουν βγει και λάθος συμπεράσματα. Μια μικρή συμβολή λοιπόν όχι μόνο στη μνήμη, αλλά και σ' αυτό που γρήγορα θα ξαναβρούμε μπροστά μας. Να αναφέρουμε μόνο εδώ ότι με ευχάριστη έκπληξη είδαμε την ανάλυση του 8ου τεύχους “ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΓΑΛΑΡΙΑΣ”, που θεωρούμε ότι συγγενεύει με την ανάλυση που υποστηρίζαμε και εμείς για την Γιουγκοσλαβία, τουλάχιστον ως το 1995. Μας βοήθησε επίσης και η μπροσούρα “ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ” της Ελευθεριακής Κουλτούρας και ειδικά τα κείμενα του Νέγκρι. Και βέβαια τα έντυπα του χώρου στο εξωτερικό που αναφέρονται στο τέλος της ανάλυσης. Κάποιες σκέψεις μόνο σαν εισαγωγή:

— Όταν ασχολείται κανείς με τον πόλεμο του 1999 γρήγορα καταλαβαίνει ότι ξαφνικά μπλέκονται διάφορα στοιχεία που έχει συναντήσει και αλλού. Τι γυρεύουν, για να αναφέρουμε ένα παράδειγμα, παράγραφοι της συνθήκης ΜΑΙ (για προστασία επενδύσεων, για προστασία από απαλλοτριώσεις κλπ.) στη συνθήκη του Ραμπουγέ; σίγουρα δεν μιλάμε για σύμπτωση. Γίνεται γρήγορα ξεκάθαρο ότι αυτός ήταν ένας πόλεμος του διεθνοποιημένου κεφαλαίου (θυμίζει τίποτα και από Πράγα;). Αυτός ο πόλεμος έχει πολλά να μας διδάξει για το πώς θα επιβάλλεται η “νέα” τάξη από δω και μπρος.

— Πρέπει επιτέλους να καταλήξουν παρέα στο σκουπιδοτενεκέ της πολιτικής ανάλυσης η λογική “ο εχθρός του εχθρού μου είναι φίλος μου” και η λογική “ο φίλος του εχθρού μου είναι εχθρός μου”. Και αυτό αφορά τόσο την άποψη που λει ότι επειδή το ΝΑΤΟ, που θεωρείται όργανο του παγκόσμιου συστήματος κυριαρχίας, βομβαρδίζει μια χώρα όπως την Σερβία, αυτόματα “η Σερβία” ως τέτοια είναι υπερασπίσιμη, όσο και την άποψη ότι επειδή οι “σερβοφασίστες” είναι αδέρφια των ελλήνων πατριωτών- μικροαστών και επειδή είναι αντιμαχόμενος εθνικισμός του αλβανικού, οι κοσσοβάρροι αλβανοί είναι το πολιτικό υποκείμενο που πρέπει να υπερασπιστεί στην βαλκανική. Δεν έχει πλέον καμιά απολύτως αξία να είναι κανείς αλληλέγγυος με εθνικές ταυτότητες. Εμείς είμαστε αλληλέγγυοι (όπως είπαμε και στο δεύτερο τεύχος και θα συνεχίζουμε να λέμε) με όλους αυτούς που δεν βλέπουν πρώτιστα τους ανθρώπους ως “σέρβους”, ως “αλβανούς”, ως “έλληνες” ή “τούρκους”, αλλά ως κοινωνικά όντα που έχουν μια διαλεκτική σχέση με την κοινωνία. Στον πόλεμο που διεξάγεται πάνω από δέκα χρόνια τώρα στην Γιουγκοσλαβία, είμαστε με τους λιποτάκτες, με τους ανυπότακτους από όλους τους εθνικούς στρατούς (ομοσπονδιακό και UCK), με όλους αυτούς που τόσο οι εθνικές εκκαθαρίσεις όσο και οι βομβαρδισμοί κατέστρεψαν την ζωή τους, με τους πρόσφυγες, με τους συντρόφους που κάνουν εκεί ότι θα κάναμε και εμείς εδώ, με όλους όσους δε μπήκαν στο δίλημμα με “ποια μεριά θα πάνε” σε σχέση με τις εθνικές συμμορίες. Με όλους αυτούς με τους οποίους αναρωτιόμαστε πως θα σκάσουμε τον λάκκο στο νέο τους μεσαίωνα.

— Τονίζουμε και πάλι ότι δεν προσπαθήσαμε να κάνουμε “αντικειμενική” καταγραφή κάποιων γεγονότων. Δεν

ψάξαμε “στοιχεία” για να τα αντιπαραθέσουμε στην δυτική προπαγάνδα, ούτε την “ιστορική αλήθεια”. Αυτό έγινε όχι λόγω ιστορικής αδιαφορίας, αλλά γιατί πιστεύουμε ότι η προπαγάνδα των αφεντικών μπορεί κάλλιστα να χρησιμοποιήσει και γεγονότα που πραγματικά έγιναν και ένας πόλεμος μπορεί να νομιμοποιηθεί μέσω μιας σφαγής όπως π.χ. αυτή στο Rasak το Γενάρη του 1999. Εμείς θέλουμε να εισάγουμε αυτό που βρίσκεται πίσω από τα γεγονότα. Το ταξικό «γιατί».

— Ο πόλεμος στο κοσσυφοπέδιο υπήρξε, μαζί με τον πόλεμο στον κόλπο του 1990/91, ένα πρότυπο για τις νέες αντιπαραθέσεις, οι οποίες ταυτόχρονα είναι και συμβολική και υλική έκφραση των νέων πλανητικών σχέσεων. Η “νέα Τάξη” της πλανητικής και ανενόχλητης ροής του εμπορίου, της παραγωγής, της επικοινωνίας, των υπηρεσιών, της “ενημέρωσης”, του κεφαλαίου θα επιβληθεί, ακόμη και με βόμβες.

— Για μας είναι ξεκάθαρο ότι ο Μιλόσεβιτς δεν ήταν αντίπαλος στη νέα παγκόσμια τάξη της διεθνοποιημένης και αναδιарθρωμένης κυριαρχίας, αλλά προϊόν της. Ο Μιλόσεβιτς και το ΝΑΤΟ «χρειάζονταν» ο ένας τον άλλο για διαφορετικούς στόχους που εντάσσονται όμως στο ίδιο γενικότερο πλαίσιο (“στον αέρα το ΝΑΤΟ, στο έδαφος ο Μιλόσεβιτς” όπως έλεγαν και αντιστασιακές οργανώσεις μέσα στην Σερβία. Δε μιλάμε εδώ για μια διεθνή συννομωσία εις βάρος της νεότερης ιστορίας, αλλά υποστηρίζουμε ότι τα συμφέροντα των ντόπιων και των παγκοσμίων αφεντικών βρίσκονται σε ένα γενικό κοινό θεσμικό πλαίσιο). Περισσότερα για αυτό στο κείμενο που ακολουθεί. Ο Μιλόσεβιτς από τη μια και Μπλέρ, Κλίντον, Σρέντερ κλπ. από την άλλη ως αντιπρόσωποι δυο πόλων της ολότητας του καπιταλισμού.

Μακριά από εμάς όμως το συμπέρασμα ότι υπάρχει μια σκοτεινή συμφωνία, μια συμμαχία ΝΑΤΟ και Μιλόσεβιτς εις βάρος της ιστορίας. Την ιστορία δεν την κινούν συγκεκριμένα πρόσωπα. Τα αφεντικά μπόρεσαν και πάλι να παίξουν τον πόλεμο τους λόγω της κοινωνικής ερήμου των καταπιεσμένων, των προλετάρων στην Γιουγκοσλαβία. Πρώτα επήλθε μια εθνοκοποίηση του κοινωνικού όταν το Γιουγκοσλαβικό μοντέλο άρχισε να τρίζει επικίνδυνα για τα ντόπια αφεντικά (δεκαετία του 80). Από τη στιγμή που κατάφεραν τα αφεντικά να εθνοκοποιήσουν τα προβλήματα των προλετάρων και των αγροτών στην Γιουγκοσλαβία, το “παίχνιδι” είχε χαθεί. Το στοίχημα θα ήταν να είχαν αναπτυχθεί τότε αντιστάσεις αντιεθνικιστικές και αντεθνικές... Μετά τον “λόγο” τον είχαν τα οπλικά συστήματα και οι εθνικές εκκαθαρίσεις των αφεντικών. Στην συνέχεια, για διάφορους λόγους πολλές φορές αλληλοσυγκρουόμενους, επήλθε και η επέμβαση του ένοπλου (αριστερού, “ειρηνευτικού” θα λέγαμε...) χεριού του διεθνοποιημένου κεφαλαίου. Η τελική επίθεση ενάντια στους προλετάρους και αγρότες της περιοχής. Και μας προκαλούσε έκπληξη όταν ακούγαμε ότι “το ΝΑΤΟ φιλοπλάκωσε κάτι σερβοφασίστες”. Πρώτον γιατί υπονοείται ότι υπήρχε κατά κάποιο τρόπο συνεννόηση μεταξύ των δυο πλευρών, το οποίο όπως είπαμε δεν ισχύει. Δεύτερον γιατί υπονοείται ότι όλοι οι σέρβροι είναι λίγο πολύ φασίστες. Και οι χιλιάδες ανυπότακτοι και λιποτάκτες σέρβροι; Οι χιλιάδες άνθρωποι των αντι-εθνικιστικών οργανώσεων, που κυνηγήθηκαν, φυλακίστηκαν, σκοτώθηκαν; Τρίτον, και κυριότερο, γιατί δεν καταλαβαίνουμε πως είναι δυνατόν ένας τέτοιος πόλεμος ενάντια στην κοινωνία ονομάζεται “φιλοπλάκωμα”; Οι χιλιάδες νεκροί άμαχοι σε κοσσυφοπέδιο και Σερβία; Οι εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυγες; Η πλήρη καταστροφή του κοινωνικού ιστού; Η καταστροφή της πολυετούς δουλειάς αντιεθνικιστικών οργανώσεων μέσα στη Σερβία; Η πλήρης καταστροφή του εδάφους προς καλλιέργεια στο κοσσυφοπέδιο λόγω ραδιενέργειας; (έτσι ή αλλιώς λύθηκε το μεγάλο πρόβλημα της αγροτικής οικονομίας

στο κοσσυφοπέδιο, καταστρέφοντας την πλήρως). Όλη αυτή η βίαιη επαναδιατύπωση της καπιταλιστικής εξουσιαστικής προσταγής στην περιοχή είναι "φιλοπλάκωμα"; Το μήνυμα ισχύος που έστειλε το ένοπλο διεθνές κεφάλαιο προς όλους τους καταπιεσμένους και προλετάριους στον πλανήτη ότι τίποτα δεν μπορεί να σταματήσει την ανεμπόδιστη ροή του κεφαλαίου, σκοτώνοντας μάλιστα κάποιους από αυτούς και στέλνοντας στην προσφυγιά άλλους τόσους, είναι "φιλοπλάκωμα"; Όχι σύντροφοι, ο πόλεμος αυτός της νέας τάξης τους είναι ο πολύ πραγματικός εφιάλτης της απουσίας της επαναστατικής προοπτικής. Της απουσίας της οργάνωσης των εκμεταλλεζόμενων με τρόπο επιθετικό προς την κυριαρχία. Το ΝΑΤΟ, και ότι αυτό προεβλέπει σήμερα, είναι η συμβολοποιημένη ήττα μας.

— Θεωρούμε πιθανές εστίες έντασης στο κοντινό μέλλον τόσο την Νότια σερβία, όπου δρα ένα παρακλάδι του UCK μέσα από την κοντινή ζώνη ασφαλείας, όσο και το μαυροβούνιο με τις αυτονομιστικές του τάσεις. Το χρονικό του μαυροβουνίου που υπάρχει σ' αυτό το τεύχος είναι μια προσπάθεια για μια πρώτη γνωριμία με την τελευταία αυτή δημοκρατία της ομοσπονδιακής Γιουγκοσλαβίας.

— Η στρατιωτική βία δεν έχει καλή σχέση με τον λόγο. Τον χρειάζεται μόνο για να καλύψει τα αποτελέσματα της. Κραυγές νίκης και μάχης, εμβατήρια, ο στεναγμός και ο ρόγχος των τραυματισμένων και των ετοιμοθάνατων, η σιωπή των νεκρών. Τα όπλα δεν έχουν δημιουργηθεί για να πείσουν με τον λόγο. Σκοτώνουν, τραυματίζουν, καταστρέφουν. Η αφασία ενός πολέμου. Ο λόγος χρειάζεται για την προπαγάνδα. Όταν μιλάς για εθνικό πόλεμο υποχρεωτικά μιλάς υπέρ του ή κατά του. Αυτό ήταν ένα σημαντικό εμπόδιο, τουλάχιστον όσο αφορά τον πόλεμο στην Γιουγκοσλαβία το 1999, να αρθρώσεις έναν πολιτικό λόγο που να μπορεί να αυτονομηθεί από το υπέρ ή κατά ενός εθνικού πολέμου, να εισάγει μια κοινωνική και ταξική διάσταση σ' αυτόν. Ακόμη και κομμάτια του ανατρεπτικού χώρου αναλύοντας με διάφορα θεωρητικά εργαλεία τον πόλεμο το 1999 έφτασαν να πάρουν, με τις απαραίτητες διευκρινίσεις, την μεριά της μιας ή της άλλης πλευράς. Το εμπόδιο φαίνεται ανυπερβλήτο όταν απευθύνσαι με τις προκηρύξεις και το λόγο σου στα πλατιά στρώματα της κοινωνίας, όπου υπάρχει μεγάλο πρόβλημα κατανόησης μιας α-εθνικής και ταξικής στάσης. Αυτή εύκολα μπορεί να βαφτιστεί "ουδετερότητα" ή μη λειτουργικός αναχρονισμός.

— Οι κλασικές θεωρήσεις "για όλα φταιει ο ιμπεριαλισμός" ή "οι πλανητόμπατοι" δεν αρκούν πλέον για να εξηγήσουν τις πολιτικές και στρατιωτικές στρατηγικές που εφαρμόστηκαν στον πόλεμο το 1999 και που θα εφαρμοστούν στους πολέμους της νέας παγκόσμιας τάξης από εδώ και πέρα. Πρέπει να βρεθούν νέες αναλυτικές παράμετροι που θα συνδυάζουν:

1. Την αλλαγή, μέσα στην διαδικασία της διεθνοποίησης του κεφαλαίου και της κυριαρχίας, του τρόπου παραγωγής και κατανάλωσης. Αυτό αφορά τόσο το παγκόσμιο καπιταλιστικό πεδίο όσο και την ιδιαιτερότητα του συγκεκριμένου τοπικού καπιταλισμού (της Γιουγκοσλαβίας στην περίπτωση μας). Οι εσωτερικές κοινωνικές αλλαγές που συνέβησαν στην Γιουγκοσλαβία, τουλάχιστον από το 1989 και μετά, ήταν μια προσπάθεια καταστροφής του προηγούμενου κοινωνικού ιστού και αναδιατύπωση της καπιταλιστικής προσταγής με έναν πιο αυταρχικό, πιο πατριαρχικό, πιο παραγωγικό τρόπο. Και αυτό όχι μόνο αποκλειστικά για την προσαρμογή στην παγκόσμια αγορά, αλλά και για την αλλαγή στον τρόπο που διεξάγονται πλέον οι πόλεμοι της νέας τάξης. Σίγουρα δεν είναι πόλεμοι τακτικού στρατού και χαρακωμάτων.

2. Το νέο ρόλο του ΝΑΤΟ. Ποια νέα οπλικά συστήματα χρησιμοποιούνται και ποια δεν χρησιμοποιούνται (π.χ. οι

ατομικές βόμβες). Το νέο στρατιωτικό (και κοινωνικό!) ρόλο τόσο των κυανόκρανων φονιάδων όσο και το νέο κοινωνικό ρόλο των μη κυβερνητικών και φιλανθρωπικών οργανώσεων.

3. Το ρόλο τον ΜΜΕ ως (έξυπνο) οπλικό σύστημα προπαγάνδας που δεν οδηγεί στην φυσική εξόντωση όπως τα στρατιωτικά όπλα.

Το παρόν, όπως και το δεύτερο τεύχος του "ΑΝΑΡΕΣ" ασχολήθηκαν με τα δυο πρώτα.

Η σειρά των κειμένων σ' αυτό το τεύχος έχει ως εξής:

- * Μια αναδρομή για το χωρόχρονο Γιουγκοσλαβία όπως τον αναλύσαμε στο δεύτερο τεύχος
- * Το χρονικό του αίματος σε Γιουγκοσλαβία και κοσσυφοπέδιο 1996 με τέλος 2000.
- * Ο ρόλος του ΝΑΤΟ.
- * Ο ρόλος του UCK.
- * Το αντιπολεμικό και αντιεθνικιστικό κίνημα μέσα στη σερβία, συνέντευξη με μια ακτιβίστρια.
- * Συνέντευξη με τον κροάτη φιλόσοφο και καθηγητή Ζίζεκ.
- * Ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανώσεων.
- * Ένα σύντομο χρονικό του μαυροβουνίου.
- * Μια πρώτη άποψη για την πτώση του Μιλόσεβιτς και βιβλιογραφία.

ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Θα δώσουμε μια περίληψη της ανάλυσης που κάναμε στο δεύτερο τεύχος του "ΑΝΑΡΕΣ" για τον κοινωνικό χωρόχρονο Γιουγκοσλαβία, ως την συνθήκη του Ντέιτον τέλη 1995.

Λόγω του ιδιαίτερου οικονομικού ρόλου του Γιουγκοσλαβικού κράτους στις σχέσεις ανατολικού-δυτικού μπλοκ, επί ψυχρού πολέμου, αυξανόταν η εξάρτηση της οικονομίας του από το δυτικό κεφάλαιο. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την εξωτερική χρέωση που οδήγησε σε πίεση για αύξηση της παραγωγικότητας. Για να επιτευχθεί αυτή η αύξηση της παραγωγικότητας το μοντέλο της αυτοδιαχείρισης ήταν εντελώς ακατάλληλο γιατί ουσιαστικά λειτουργούσε με κοινωνικά κριτήρια (όλοι να έχουν δουλειά, οι αποδοχές των εργαζομένων ανεξάρτητες από την παραγωγή, μεγάλη άδεια, χαλαρότητα στην εργασία) και όχι με κριτήρια παραγωγικότητας. Τα κινήματα των εργατών στη Γιουγκοσλαβία, το αργότερο τη δεκαετία του 70, κατά κάποιο τρόπο εργαλειοποίησαν τις υπάρχουσες κρατικές δομές για τα συμφέροντά τους. Μπλόκαραν τις στρατηγικές εκμετάλλευσης του κεφαλαίου στο οικονομικό πεδίο. Οικειοποιήθηκαν έτσι μια κοινωνική δύναμη, που κατάφερε για ένα χρονικό διάστημα να μην μετατραπεί σε εναλλακτική μορφή διαχείρισης του καπιταλισμού. Αυτή τη δύναμη έμελλε το προλεταριάτο και οι αγρότες να την πληρώσουν πολύ ακριβά λίγα χρόνια αργότερα. Αυτή είναι και η τραγωδία της Γιουγκοσλαβικής κοινωνίας: ότι όλο αυτό το προτσές της καταστροφής και αποδόμησης της εξηγείται με έννοιες όπως τάξεις και ταξική πάλη. Βέβαια ο ρηχός αντιιμπεριαλισμός, σχεδόν όλης της αριστεράς στην Ελλάδα, όχι μόνο δεν απαντάει σε τέτοια ζητήματα- δεν τα υποψιάζεται και.

Το μοντέλο οδήγησε σε "καλομαθημένους" εργαζομένους. Από την άλλη οι προσπάθειες του καθεστώτος για προσαρμογή στην ευρωπαϊκή και παγκόσμια αγορά οδήγησαν σε ανεργία, αύξηση των τιμών, μείωση των αποδοχών και συνάντησαν ισχυρή κοινωνική αντίσταση σε όλες τις δημοκρατίες. Αυτό σε σχέση με την ιδιομορφία του αγροτικού πληθυσμού οδήγησε το καθεστώς και τους ξένους συμβούλους του στο συμπέρασμα ότι η αναδιάρθρωση των κοινωνικών (όχι μόνο οικονομικών) δομών της Γιουγκοσλαβίας και η προσαρμογή στην παγκόσμια νέα τάξη

και στην αγορά μπορούσε να γίνει μόνο με μια βίαια καταστροφή των κοινωνικών δομών. Η λύση της διχοτόμησης μόνο, χωρίς δηλαδή εθνικό πόλεμο, δε θα οδηγούσε σε αποτελέσματα γιατί δε θα κατάρτιζε τη δομή της κοινωνίας και της ιδιόμορφης, σε μεγάλο βαθμό αυτάρκους, οικονομίας της επαρχίας που δε μπορούσε να υπαχθεί σε πλήρη κεντρικό έλεγχο. Δε θα καταστρέφονταν οι εργασιακές σχέσεις που υπήρχαν λόγω της αυτοδιαχείρισης, το "καλομάθεμα" και οι αντιστάσεις των εργαζομένων απέναντι στη λειτουργία των επιχειρήσεων με κριτήρια αγοράς και ό,τι αυτό συνεπάγεται. Οι επιχειρήσεις, έτσι κι αλλιώς, όταν πραγματοποιούσαν βραχυπρόθεσμες επενδύσεις, αυτό γινόταν μέσα στα όρια της δημοκρατίας που έδρευαν.

Εθνικές και εθνικιστικές τάσεις και κατάλοιπα είναι αλήθεια ότι υπήρχαν από το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο (και κατά καιρούς πολεμήθηκαν σφοδρά από τον Τίτο). Συνειδητή όμως επιλογή των αφεντικών να "παίξουν" το χαρτί του εθνικισμού, που βαστούσαν ως άσο στο μανίκι, έγινε όταν βρέθηκαν σε κοινωνικό και οικονομικό αδιέξοδο.

Το σχήμα ήταν: κρίση > ανάγκη αναδιάρθρωσης όλων των δομών της γιουγκοσλαβικής κοινωνίας > αδιέξοδο > επιλογή ανόδου των εθνικισμών για τη διχοτόμηση και τον πόλεμο > μορφές πολέμου με κύρια μορφή την εθνική εκκαθάριση > καταστροφή του υπάρχοντος κοινωνικού ιστού > συσπείρωση σε εθνικά κράτη με αναδιάρθρωμένες κοινωνικές και οικονομικές δομές και κεντρική ρύθμιση του συστήματος.

Η αποτυχία των διαφόρων στρατηγικών για το ξεπέρασμα της κρίσης και ο έντονα αποκεντρωμένος χαρακτήρας της γιουγκοσλαβικής οικονομίας βοήθησαν πολύ στο να εδραιωθούν τοπικές εθνικές ελίτ. Οι εργάτες μέσα στην κρίση συνδέθηκαν με αυτές τις ελίτ, πιστεύοντας ότι θα μπορούσε να υπάρξει μια βιώσιμη λύση τουλάχιστον σε τοπικό επίπεδο. Έλειπε, σε αντίθεση με άλλες χώρες του ανατολικού μπλοκ, εκείνη η ελίτ σε ομοσπονδιακό επίπεδο που θα αναλάμβανε το έργο της προσαρμογής της οικονομίας στην καπιταλιστική παγκόσμια αγορά. Η ιστορική ωρίμανση των συνθηκών επιφύλαξε έτσι στις τοπικές ελίτ το "καθήκον" της καταστροφής (μέσω του πολέμου) του κοινωνικού ιστού στις διάφορες περιοχές και την αναδιάρθρωση της οικονομίας, μα και της κοινωνίας ολόκληρης. Ο πόλεμος στη γιουγκοσλαβία έδωσε επιτέλους την οικονομία της στην περιφέρεια της ΕΕ. Επιτάχυνε το κοινωνικό και οικονομικό προτσές προσαρμογής της γιουγκοσλαβικής υπεραξίας στην παγκόσμια συσσώρευση. Μέσα στις εθνικές "ζώνες επιρροής", επαναδιατυπώνεται με στρατηγικό τρόπο ο καπιταλιστικός έλεγχος.

Οι ξένες ιμπεριαλιστικές δυνάμεις είχαν η καθεμιά τα δικά της συμφέροντα, όλα όμως (τουλάχιστον μετά τον Ιούλιο του 1991) συγκλίνανε στη διχοτόμηση και στον εθνικό πόλεμο με τις εθνικές εκκαθαρίσεις. Οργανισμοί όπως ο ΟΗΕ (και οι κυανόκρανοι του) προσποιούμενοι ότι προσπαθούν να λήξουν αυτό τον πόλεμο, το μόνο που συνειδητά πέτυχαν ήταν να βοηθήσουν τους εθνικούς στρατούς και τις φασιστο-συμμορίες στις εθνικές εκκαθαρίσεις, φροντίζοντας να μετακυλά ελεγχόμενα ο πόλεμος από περιοχή σε περιοχή και να διατηρείται το status που είχαν φτιάξει σε μια περιοχή με μπόλικά κόκαλα, πόνο και αίμα οι εθνικές συμμορίες. Ο πόλεμος έπρεπε απλώς να περιοριστεί τοπικά, οι πρόσφυγες και τα θύματα των εθνικών εκκαθαρίσεων έπρεπε απλώς να παραμείνουν σε "ζώνες ασφαλείας" υπό την επίβλεψη κυανόκρανων φονιάδων και τέλος έπρεπε και πρέπει να αποφευχθεί η μετακόμισή τους στις μητροπόλεις του καπιταλισμού ώστε τα ντόπια και παγκόσμια αφεντικά να μπορούν να κοιμούνται ήσυχα...

1996 - 1997:

Στο κοσσυφοπέδιο εκείνα τα δυο χρόνια ο UCK κάνει έντονη την παρουσία του τόσο με βομβιστικές επιθέσεις σε σέρβικα αστυνομικά τμήματα, όσο και με εκτελέσεις αλβανόφωνων «συνεργατών» των σέρβικων αρχών, που κάποιες φορές είναι αντιφρονούντες απλώς του UCK. Έντονη και η παρουσία του στις κηδείες δολοφονημένων από την σέρβικη αστυνομία. Ο Ρουγκόβα, ηγέτης των αλβανόφωνων διαπραγματεύεται με το Βελιγράδι την επανένταξη αλβανόφωνων φοιτητών στο πανεπιστήμιο της Πρίστινα στο οποίο έχει απαγορευτεί η αλβανική γλώσσα. Ο Ρουγκόβα είναι πρόεδρος των αλβανόφωνων με εκλογές που έγιναν στο κοσσυφοπέδιο παρά την απαγόρευση του Βελιγραδίου και είναι (τουλάχιστον εκείνα τα χρόνια) υπέρ της διευρυνμένης αυτονομίας του κοσσυφοπεδίου στα πλαίσια όμως της γιουγκοσλαβικής ομοσπονδίας, υπέρ της πολιτικής ανυπακοής και της μη-βίαιης αντίστασης των αλβανόφωνων απέναντι στις αγριότητες της σέρβικης αστυνομίας. Δεν μιλάει (τότε) για πλήρη απόσχιση ή ενσωμάτωση με την αλβανία κλπ. Εξαιτίας αυτών των θέσεων, ο UCK τον θεωρεί κάτι σαν προδότη και στρέφεται, από εδώ και πέρα ενάντια και στον Ρουγκόβα και το κόμμα του.

Στις δημοτικές εκλογές που γίνονται το 96 στη γιουγκοσλαβία νικάνε υποψήφιοι που δεν ανήκουν στο Κόμμα του Μιλόσεβιτς.

Το 1997 και ενώ είχαν αρθεί οι οικονομικές κυρώσεις από τα τέλη του 1996, η οικονομική κατάσταση στην ομοσπονδία της γιουγκοσλαβίας κάθε άλλο παρά ρόδινη ήταν. Από τα 11 εκατ. κατοίκους, οι 650.000 ζούν κάτω από το όριο φτώχειας, 1,3 εκατ. συνταξιούχοι παίρνουν τις πενιχρές συντάξεις τους με 4 μήνες καθυστέρηση, ενώ η ανεργία καλπάζει. Το χειμώνα 96/97 στο Βελιγράδι και σε όλη τη σερβία γίνονται μαζικές διαδηλώσεις, όχι της αντιπολίτευσης, αλλά του κόσμου που έχει απελπιστεί με την κατάσταση που επικρατεί σ' όλη τη σερβία.

1998:

Από τα τέλη Φεβρουαρίου 1998 εντείνονται οι συγκρούσεις αλβανόφωνων και σερβικών δυνάμεων ασφάλειας στο κοσσυφοπέδιο. Υπάρχουν νεκροί καθημερινά, κυρίως από την πλευρά των αλβανόφωνων.

Η του Μάρτη σερβικές δυνάμεις της αστυνομίας και του στρατού κάνουν επίθεση με ελικόπτερα και τεθωρακισμένα στα χωριά Cirez και Likosane της επαρχίας Ντρένισα, που θεωρείται προπύργιο του UCK. Έγιναν εκ μέρους των σερβικών δυνάμεων εκτελέσεις γυναικών και παιδιών και ξεκληρίστηκαν ολόκληρες οικογένειες. Η αναφορά της οργάνωσης Human Rights Watch: «τα γεγονότα στην Ντρένισα, στα οποία πέθαναν 83 άνθρωποι, ανάμεσα τους τουλάχιστον 24 γυναίκες και παιδιά, αποτέλεσαν σημείο καμπής στην κρίση στο κοσσυφοπέδιο. Αν και δεν είναι γνωστό πόσο μεγάλος ήταν ο UCK εκείνη τη χρονική στιγμή και ποιες ήταν οι δομές του, είναι πέρα από κάθε αμφιβολία ότι οι βίαιες επιθέσεις σε γυναικόπαιδα οδήγησε στα άκρα τους αλβανόφωνους και στελέχωσε τις σειρές του UCK. Είναι θέμα προς συζήτηση, αν ο Μιλόσεβιτς ήθελε να συντρίψει τον UCK στην Ντρένισα ή αν ήθελε ο UCK να μεγαλώσει σε δύναμη και να αποκτήσει πιο πολύ αυτολεποίηση και επιθετικότητα». Μετά τη σχετικά άγνωστη σφαγή στη Ντρένισα χιλιάδες αλβανόφωνοι γίνονται μέλη του UCK. Ακολουθούν και άλλες σφαγές των αλβανόφωνων, όπως αυτή στις 5-7 Μαρτίου στο χωριό Donji Prekaz (58 νεκροί αλβανόφωνοι). Σε πολλά χωριά γίνονται πολιτοφυλακές τις οποίες προμηθεύει με όπλα ο UCK.

Αρχές του Μάη 1998 το 40% του κοσσυφοπεδίου υπολογίζεται ότι ελέγχεται από τον UCK, ενώ Απρίλη, Μάη, Ιούνη 250 άνθρωποι πεθαίνουν σε συγκρούσεις στην περιοχή.

Το Βελιγράδι ξεκινάει τη μαζική στρατιωτική επιχείρησή στις 15 Μάη 1998, ημέρα που συναντιέται ο Μιλόσεβιτς με τον Ρουγκόβα μετά από έντονες πιέσεις των ηπα.

Στις 17 Μάη του 1998 ο UCK επιτίθεται σε αστυνομικό τμήμα στο χωριό Ιγκλάρεβο. Στις μάχες, που ακολουθούν, τρεις αλβανοί σκοτώνονται. Στην Πρίστινα συγκρούονται σέρβοι και αλβανόφωνοι φοιτητές γιατί οι πρώτοι δεν παραδίδουν στους αλβανόφωνους αίθουσες στο πανεπιστήμιο. Υπολογίζεται ότι 15.000 πρόσφυγες μετακινήθηκαν, λόγω των επιχειρήσεων του στρατού, προς την αλβανία και 30.000 προς το μαυροβούνιο. Ο ομοσπονδιακός στρατός κερδίζει πίσω σχεδόν όλο το έδαφος του κοσσυφοπεδίου μέχρι το Σεπτέμβριο του 1998.

Στο περιθώριο της συνόδου κορυφής των G-8 η Ομάδα Επαφής για την πρώην Γιουγκοσλαβία (ηπα, γερμανία, αγγλία, γαλλία, ιταλία, ρωσία) υποσχονται στην ομοσπονδιακή Γιουγκοσλαβία «πλήρη ένταξη στη διεθνή κοινότητα» (γιατί αυτό τους ενδιέφερε μάλλον), αν επιλύσει «σωστά και δίκαια» το θέμα του κοσσυφοπεδίου. Η Ολμπράιτ σε συνομιλίες με το Ρουγκόβα επαναλαμβάνει τη θέση των ηπα υπέρ μιας διευρυμένης αυτονομίας και όχι πλήρους απόσχισής του κοσσυφοπεδίου.

Η ισπανική εφημερίδα «El Mundo» κατηγορεί τους κυανόκρανους φονιάδες στη βοσνία για σεξουαλική κακοποίηση ανήλικων κοριτσιών στη βοσνία.

Τον Ιούλη 1998 ο αλβανός πρωθυπουργός Φάτος Νάνο «απηύθυνε έκκληση προς τη διεθνή κοινότητα» να παρέμβει στο κοσσυφοπέδιο για να σταματήσουν οι διωγμοί των αλβανόφωνων. Το NATO αρχίζει αεροπορική άσκηση πάνω από αλβανία και μακεδονία (Operation Determined Falcon), προφανώς για να αρχίσουν οι πιλότοι να αποκτούν μια οικειότητα με το έδαφος. Δεν ξέρεις ποτέ σε τι μπορεί να χρειαστεί...

Στις 27 Αυγούστου 98 ο UCK δολοφονεί τουλάχιστον 22 άοπλους στο χωριό Klecka.

Στις 9.9.98 βρίσκεται ομαδικός τάφος στην περιοχή Glodjane με 34 πτώματα. Πιθανολογείται πως είναι δουλειά του UCK για να προκαλέσει την οργή των σερβικών αρχών, όπως και γίνεται και έτσι στις 26.9.98 οι σερβικές δυνάμεις σκοτώνουν τουλάχιστον 37 άοπλους πολίτες στην περιοχή Gornje Orbriñje. Η κατάσταση στο κοσσυφοπέδιο έχει φτάσει στο απροχώρητο. Για τους αλβανόφωνους πλέον δεν υπάρχει άλλη επιλογή από το να οπλιστούν, μιας και οι σέρβικες δυνάμεις κάνουν ακριβώς αυτό που θέλει ο UCK: σφάζουν αλβανόφωνους. Πιθανολογούμε ότι κάπου εκεί το NATO περίμενε ότι θα επενέβαινε με στρατιωτικά μέσα, αλλά ξαφνικά, πάνω που η ηγεσία του NATO έχει ήδη εγκρίνει βομβαρδισμούς, το Βελιγράδι δέχεται διαπραγματεύσεις. Στις 13.10.98 ο Χόλμπρουκ και ο Μιλόσεβιτς συμφωνούν στην αποχώρηση των Γιουγκοσλαβικών στρατιωτικών δυνάμεων από το κοσσυφοπέδιο υπό την επίβλεψη 2000 παρατηρητών του ΟΑΣΕ. Στις 18.10 η σερβία δέχεται και την πτήση νατοϊκών αεροπλάνων πάνω από το κοσσυφοπέδιο για επίβλεψη.

Η συμφωνία του Μιλόσεβιτς για τήρηση του ψηφίσματος 1199 του ΟΗΕ τον Οκτώβριο 1998 (λήξη των στρατιωτικών επιχειρήσεων, απόσυρση των στρατιωτικών και αστυνομικών δυνάμεων, έναρξη διαπραγματεύσεων και ελεύθερη πρόσβαση οργανώσεων όπως ο διεθνής Ερυθρός Σταυρός και ο UNHCR του ΟΗΕ) τον έκανε «σωτήρα του έθνους», που απέτρεψε έναν πόλεμο. Το καθεστώς Μιλόσεβιτς βρήκε ευκαιρία να εντείνει την καταστολή προς την αντιπολίτευση και να κλείσει τις δυο εφημερίδες της Danas και Dnevni.

Μετά τη συμφωνία του Οκτώβριο 1998 του Μιλόσεβιτς με τον Ρίτσαρντ Χόλμπρουκ, ο ομοσπονδιακός στρατός και οι

ειδικές δυνάμεις της αστυνομίας αποχωρούν από το κοσσυφοπέδιο. Βέβαια δεν έλειψαν οι συγκρούσεις των σερβικών δυνάμεων που αποχωρούσαν, με δυνάμεις του UCK, ο οποίος άδραξε την ευκαιρία να καταλάβει τις περιοχές που άφηναν πίσω τους οι σέρβοι. Ο UCK όμως δεν περιορίστηκε στις επιχειρήσεις του μόνο ενάντια στους σέρβους, αλλά και σε αλβανόφωνους «που συνεργάζονταν» με τους σέρβους ακόμα και σε μέλη της Λίγκας για ένα Δημοκρατικό Κόσσοβο (LDK) του «μετριοπαθούς» Ρουγκόβα. Με άλλα λόγια ο UCK βρήκε την ευκαιρία να επιτεθεί και σε όσους αλβανόφωνους διαφωνούσαν με την πολιτική του γραμμή. Από το Δεκέμβριο του 1998 το αίμα κυλάει με πιο γρήγορους ρυθμούς. Μέσα Δεκέμβριο ο σέρβικος στρατός εκτελεί 31 αλβανούς που προσπαθούσαν να περάσουν όπλα για τον UCK στο κοσσυφοπέδιο. Ως αντίποινα ο UCK σκοτώνει 6 σέρβους σε μια καφετέρια στο Pec. Οι επιχειρήσεις του ομοσπονδιακού στρατού και του UCK πληθαίνουν.

1999:

Στις 11.1.99 δολοφονείται στην Πρίστινα στενός συνεργάτης του Ρουγκόβα (πολλοί δεν αποκλείουν τον UCK). Μια μέρα αργότερα συλλαμβάνονται 8 ομοσπονδιακοί στρατιώτες από τον UCK που αφήνονται μετά από επέμβαση του ΟΑΣΕ. Είναι όμως αργά. Οι σερβικές δυνάμεις, ως αντίποινα στην σύλληψη των στρατιωτών, σφάζουν δεκάδες άμαχους στο Racak, σφαγή που θα χρησιμοποιηθεί λίγο αργότερα από το NATO κατάλληλα. Είναι αλήθεια ότι το Βελιγράδι αρνείται να εκτελεστεί αυτοψία στο Racak από ξένους παρατηρητές. Επιχειρήσεις όμως του σέρβικου στρατού γίνονται και σε όλα τα χωριά που είχε εμφανιστεί ο UCK. Ξαναρχίζουν οι απειλές ενάντια στην αντιπολίτευση στο Βελιγράδι, την οποία κατηγορεί η κυβέρνηση ως φιλοδυτική. Στο κοσσυφοπέδιο από τις σφαίρες δε γλιτώνουν ούτε οι παρατηρητές του ΟΑΣΕ. Το NATO, από το Γενάρη του 1999, αρχίζει πλέον να συζητά σοβαρά τη στρατιωτική επέμβαση, αρχίζοντας να κάνει και τις κατάλληλες προετοιμασίες...

Φεβρουάριο και Μάρτιο το αίμα κυλάει και πάλι άφθονο στο κοσσυφοπέδιο με νεκρούς και από τις δυο μεριές. Έτσι ή αλλιώς τα πράγματα έχουν μπει στην τελική ευθεία του πολέμου και αυτό το γνωρίζουν μάλλον όλες οι πλευρές. Το NATO μάζευε στρατεύματα στην περιοχή (ας θυμηθούμε πως ήταν τότε το λιμάνι της Θεσσαλονίκης...), ο UCK έκανε μαζικές «επιστρατεύσεις» και το Βελιγράδι ετοιμαζόταν για μεγάλη στρατιωτική επιχείρηση στο κοσσυφοπέδιο που θα ξεκινούσε μάλλον στις 25 Μάρτη. Το κλίμα του πολέμου διαφαίνεται και στις διαπραγματεύσεις στο Ραμπουγκέ και αργότερα στο Παρίσι. NATO και αλβανόφωνοι ήξεραν ότι το Βελιγράδι δεν θα δεχόταν την στάθμευση νατοϊκών δυνάμεων στο κοσσυφοπέδιο, με δικαίωμα να κάνουν επιχειρήσεις όπου τους καπνίσει, χωρίς να μπορεί να τους επιβλέπει καμιά αρχή, όπως αυτό ορίζεται στο Παράρτημα Β του 7ου Κεφαλαίου της συνθήκης. Η νατοϊκή δύναμη θα μπορούσε δηλαδή να κάνει επιχειρήσεις σ' όλη την ομοσπονδία της Γιουγκοσλαβίας!!! Επίσης οι άντρες της θα είχαν πλήρη ασυλία. Να επισημάνουμε εδώ ότι αυτό ήταν και το μόνο σημείο με το οποίο δε συμφωνούσε το Βελιγράδι. Δεν μπορούσε να συμφωνήσει με κάτι τέτοιο, γιατί ο εθνικιστής Σλόμποντνιτς δε θα μπορούσε να εξηγήσει στους σέρβους πως βρέθηκαν ξαφνικά στο κοσσυφοπέδιο (που ήταν η κοιτίδα της σέρβικης ιστορίας) ανεξέλεγκτοι καουμπόηδες του NATO. Μετά το «ναυάγιο» λοιπόν των διαπραγματεύσεων, ήρθε η ώρα «να συνεχιστεί η πολιτική με άλλα μέσα»...

ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΩΝ ΒΟΜΒΑΡΔΙΣΜΩΝ

24.3.99: αρχίζει ο πόλεμος στη Γιουγκοσλαβία. Το NATO ξεκινάει την επιχείρηση Operation Allied Force με 80 μαχητικά του να βομβαρδίζουν 40 στρατιωτικούς στόχους στη Σερβία, στο Μαυροβούνιο και το Κοσσυφοπέδιο. 100 πύραυλοι εκτοξεύονται από πολεμικά πλοία στην Αδριατική. Η Γιουγκοσλαβία δίνει επίσημα τρεις καταρρίψεις μαχητικών MiG-29 και τουλάχιστον δέκα νεκρούς και 38 τραυματίες. Η Ρωσία, η Κίνα και η Ναμίμπια καταδικάζουν τους βομβαρδισμούς του NATO, γιατί παραβιάζουν το διεθνές δίκαιο. Η Σερβία κηρύσσει κατάσταση πολέμου, ενώ το Μαυροβούνιο αρνείται ως το τέλος του πολέμου να κηρύξει κατάσταση πολέμου.

25.3.99: τις πρώτες μέρες οι επιχειρήσεις γίνονται μόνο νύχτα. Τη νύχτα αυτή λοιπόν γίνονται 400 επιχειρήσεις των μαχητικών του NATO που έχουν μόνο στρατιωτικούς στόχους.

26.3.99: άλλα δυο MiG-29 καταρρίπτονται πάνω από τη Βοσνία από τα συμμαχικά μαχητικά. Η Ρωσία σταματάει τη συνεργασία της με το NATO και μιλάει για 120 νεκρούς ως τώρα. Στο Κοσσυφοπέδιο ξεκινάει ένα κύμα βιαιοτήτων των Σέρβων ενάντια στους Αλβανόφωνους σε πολλές περιοχές. Η Γιουγκοσλαβία κόβει τις διπλωματικές της σχέσεις με ηΠΑ, Γερμανία, Αγγλία και Γαλλία.

27.3.99: το NATO εξαπολύει επιθέσεις σε θέσεις του Σέρβικου στρατού στο Κοσσυφοπέδιο. Τη νύχτα το καμάρι της αμερικανικής πολεμικής αεροπορίας το «Nighthawk F-111», το αόρατο αεροπλάνο, χτυπιέται από τη Σέρβικη αεράμυνα και γίνεται παιχνίδι στα χέρια των παιδιών και αντικείμενο προς στρατιωτική έρευνα σε Σέρβικα και Ρώσικα (όπως ξέρουμε σήμερα) εργαστήρια. Η κυβέρνηση του Βελιγραδίου έρχεται σε επαφή με το Ουκρανικό Υπουργείο Εξωτερικών.

28.3.99: οι δυτικές κυβερνήσεις μιλάνε για γενοκτονία που έχει ξεκινήσει στο Κοσσυφοπέδιο με αφορμή τους βομβαρδισμούς.

29.3.99: ο «Ερυθρός Σταυρός» εγκαταλείπει το Κοσσυφοπέδιο.

30.3.99: ξεκινάνε για πρώτη φορά βομβαρδισμοί και τη μέρα. Ο Μιλόσεβιτς συμφωνεί στην απομάκρυνση των Σερβικών δυνάμεων από το Κοσσυφοπέδιο, το NATO όμως επιμένει στην τοποθέτηση νατοϊκών χερσαίων δυνάμεων στο Κοσσυφοπέδιο. Ο Ρώσος πρόεδρος Πριμακόβ και ο Ρώσος υπουργός Εξωτερικών Ιβανόφ καταφτάνουν στο Βελιγράδι για να μεσολαβήσουν και ο Πριμακόβ αναχωρεί κατευθείαν για Γερμανία.

31.3.99: τρεις αμερικάνοι στρατιώτες συλλαμβάνονται στα σύνορα με την Μακεδονία. Ο UCK καλεί όλους τους Αλβανούς στην Ευρώπη να συμμετάσχουν στις εχθροπραξίες.

1.4.99: πρώτες επιθέσεις ενάντια στη Γιουγκοσλαβική πολιτική υποδομή, μια γέφυρα στο Νόβι Σάντ καταστρέφεται, ο Δούναβης κλείνει για όλα τα πλοία. Από την αρχή του πολέμου 104.000 πρόσφυγες έχουν φτάσει στην Αλβανία, 48.000 στο Μαυροβούνιο και 30.500 στην Μακεδονία

2.4.99: οι ηΠΑ στέλνουν άλλα 13 «F-111» στην περιοχή. Η Γιουγκοσλαβία καλεί και επίσημα τη Ρωσία σε στρατιωτική βοήθεια. Το βράδυ για πρώτη φορά το κέντρο του Βελιγραδίου γίνεται στόχος πυραύλων. 8 από αυτούς καταστρέφουν το μέγαρο της

Σέρβικης αστυνομίας και το Υπουργείο Εσωτερικών.

3.4.99: Βομβαρδίζονται εγκαταστάσεις ηλεκτροδότησης στο Ρανσενο, ένα διυλιστήριο πετρελαίου στο Κραλjevο και μια αστυνομική ακαδημία. Η κυβέρνηση της Μακεδονίας δηλώνει ότι δε θα δεχτεί άλλους πρόσφυγες, εάν δεν εγγυηθούν οι δυτικές κυβερνήσεις ότι θα τους δεχτούν κι αυτοί στις χώρες τους.

4.4.99: καθημερινά γίνονται 300-350 αεροπορικές επιχειρήσεις του NATO αυτές τις μέρες. Στόχοι είναι γέφυρες, αποθήκες καυσίμων, αστυνομικά τμήματα, εργοστάσια (π.χ. τσιγάρων στο Νις). Το BBC δείχνει ένα ρεπορτάζ με πάνω από 100 νεκρούς στην Mala Krusa από τις Σερβικές δυνάμεις. Οι ηΠΑ στέλνουν 24 ελικόπτερα «Apache» και 2000 στρατιώτες στη Μακεδονία για ενδεχόμενη χερσαία επέμβαση.

5.4.99: η επίθεση του NATO στην πόλη Aleksinac αφήνει πίσω της τουλάχιστον 17 νεκρούς.

6.4.99: ο Μιλόσεβιτς προτείνει κατάπαυση του πυρός για το Ορθόδοξο Πάσχα, ενώ το NATO την απορρίπτει. Η δύναμη του NATO στην περιοχή είναι 523 μαχητικά αεροπλάνα, τα 331 των οποίων ανήκουν στις ηΠΑ.

7.4.99: γίνονται 400 επιχειρήσεις του NATO. Βομβαρδίζονται διυλιστήρια στο Νόβι Σάντ, εργοστάσιο χημικών και δεξαμενές πετρελαίου. Στην Πρίστινα τουλάχιστον 10 νεκροί από τους βομβαρδισμούς. Η Μακεδονία διώχνει δεκάδες χιλιάδες από το έδαφος της, τους περισσότερους από τους οποίους στέλνει πίσω στο Κοσσυφοπέδιο.

9.4.99: οι βόμβες του NATO καταστρέφουν το εργοστάσιο αυτοκινήτων «Zastava» στο Kragujevac. Οι εργαζόμενοι εκεί είχαν δημιουργήσει ανθρώπινη ασπίδα προστασίας 17 ημέρες, αλλά μέσα σε δυο μέρες 20 ρουκέτες το καταστρέφουν. Για μήνες μετά τους βομβαρδισμούς οι εργαζόμενοι θα δουλέψουν στο εργοστάσιο, χωρίς να πληρώνονται, για να το ξαναφτιάξουν και θα δεχτούν πολλές απολύσεις. Επίθεση του NATO στο τηλεφωνικό κέντρο της Πρίστινα με τουλάχιστον 5 νεκρούς πολίτες.

10.4.99: Γιουγκοσλαβικές ρουκέτες ενάντια σε αντάρτες του UCK που βρίσκονται σε Αλβανικό έδαφος.

11.4.99: δεύτερη επίθεση του Γιουγκοσλαβικού στρατού σε Αλβανικό έδαφος ενάντια στον UCK. Το NATO στήνει την επιχείρηση «Alied Harbourg» με 8.000 στρατιώτες για την «προστασία των προσφύγων» στην Αλβανία. Δυο Αυστραλοί της ΜΚΟ «Care» συλλαμβάνονται από τη Γιουγκοσλαβική αστυνομία ως κατάσκοποι.

12.4.99: ένα μαχητικό του NATO βομβαρδίζει μια γέφυρα τρένων στο Leskovic, τη στιγμή που περνούσε, όμως, ένα τρένο. 55 νεκροί. Οι υπουργοί Εξωτερικών του NATO θέτουν πέντε όρους για τον τερματισμό των βομβαρδισμών:

1. τερματισμός όλων των επιχειρήσεων του Γιουγκοσλαβικού στρατού
2. αποχώρηση όλων των Σέρβικων δυνάμεων από το Κοσσυφοπέδιο
3. εγκατάσταση ειρηνευτικών δυνάμεων στο Κοσσυφοπέδιο (το κύριο σημείο αντιπαράθεσης του NATO με το Βελιγράδι)
4. επιστροφή όλων των προσφύγων (ε βέβαια, που αλλού να πάνε; στην Ευρώπη;)
5. ανεμπόδιστη πρόσβαση των μη κυβερνητικών οργανώσεων

στο κοσσυφοπέδιο (για τον ρόλο των ΜΚΟ βλέπε παρακάτω) Πολύωρες μάχες στα σύνορα κοσσυφοπεδίου μεταξύ του γιουγκοσλάβικου στρατού και του UCK με 7 νεκρούς.

14.4.99: μαχητικά του NATO βομβαρδίζουν ένα караβάνι προσφύγων που αποτελούνταν από 100 τρακτέρ στο κοσσυφοπέδιο. Οι νεκροί είναι πάνω από 100, το NATO υποστηρίζει ότι ήταν τεθωρακισμένα του στρατού.

16.4.99: πολλά εργοστάσια γίνονται στόχος του NATO ακόμη και στο μαυροβούνιο. Στα Τίρανα ο UCK παραδίδει έναν αιχμάλωτο αξιωματικό του γιουγκοσλαβικού στρατού στο NATO.

17.4.99: η ΜΚΟ «Human Rights Watch» αποκαλύπτει τη σφαγή πάνω από 60 πολιτών στην περιοχή Bela Crkva τέλη Μάρτη από το γιουγκοσλαβικό στρατό. Προσπάθεια του Αννάν για ειρήνευση αποτυγχάνει, μιας και το Βελιγράδι δε δέχεται σε καμιά περίπτωση τη στάθμευση νατοϊκών δυνάμεων στο κοσσυφοπέδιο.

18.4.99: το NATO δημοσιεύει φωτογραφίες από δορυφόρους που υποτίθεται ότι δείχνουν 43 πιθανούς μαζικούς τάφους με περίπου 3.200 νεκρούς. Ο στρατός του NATO στέλνει περισσότερες χερσαίες δυνάμεις στην περιοχή, ενώ ο Σολάνα δεν αποκλείει πλέον και την χερσαία επέμβαση. Η γιουγκοσλαβία διακόπτει τις διπλωματικές της σχέσεις με την αλβανία.

19.4.99: ο Γέλτσιν κατηγορεί, για πρώτη φορά, τον Μιλόσεβιτς ότι είναι εμπόδιο στην ειρηνευτική διαδικασία και δηλώνει υπέρ μιας εγκατάστασης διεθνών ειρηνευτικών δυνάμεων στο κοσσυφοπέδιο.

21.4.99: ο ΟΗΕ μιλάει για 589.000 πρόσφυγες στην μακεδονία, στην αλβανία, στη βοσνία και στο μαυροβούνιο ως τότε.

22.4.99: το NATO δηλώνει ότι έχει διεξάγει 9.300 αεροπορικές επιχειρήσεις. Το Βελιγράδι μιλάει για 517 νεκρούς πολίτες και 4.500 τραυματίες.

23.4.99: ξεκινάει στην Ουάσιγκτον η συνδιάσκεψη του NATO για τα πενήντα χρόνια ύπαρξής του. Βομβαρδίζεται το κτίριο της κρατικής τηλεόρασης (RTS) στο Βελιγράδι. 16 νεκροί. Το NATO δικαιολογεί την επίθεση με το σκεπτικό ότι η κρατική τηλεόραση ήταν μέσο προπαγάνδας του Μιλόσεβιτς. Αργότερα συγγενείς των θυμάτων θα κατηγορήσουν τη γιουγκοσλαβική κυβέρνηση ότι ήξερε πως εκείνο το βράδυ θα βομβαρδίζονταν το κτίριο αλλά δεν έκανε τίποτα για να προστατέψει τους εργαζόμενους.

25.4.99: το NATO στη συνδιάσκεψή του αποφασίζει την επέκταση της δράσης της συμμαχίας και έξω από τα όρια των κρατών-μελών της π.χ. για την προστασία πληθυσμών. Για τα Βαλκάνια προβλέπει ένα «σύμφωνο σταθερότητας».

28.4.99: από λάθος του NATO πεθαίνουν 16 πολίτες στην Surdulica. Ο Κλίντον εγκρίνει την επιστράτευση 33.000 εφέδρων του αμερικανικού στρατού. Αντιπρόσωποι της γιουγκοσλαβικής κυβέρνησης έρχονται σε επαφή με τον Ρουγκόβα και συζητάνε για ένα καθεστώς διευρυμένης αυτονομίας στο κοσσυφοπέδιο.

30.4.99: νατοϊκές βόμβες χτυπούν το υπουργείο αμύνης και το διοικητικό κέντρο του γιουγκοσλαβικού στρατού στο κέντρο του Βελιγραδίου. Ο Μιλόσεβιτς μετά από συζητήσεις με τον Τσερ-

νομνίντν συμφωνεί σε ένα σχέδιο 6 σημείων για τον τερματισμό του πολέμου. Ένα σημείο είναι και η στάθμευση ελαφρώς οπλισμένων κυανόκρανων (και ρώσων) στο κοσσυφοπέδιο.

1.5.99: το NATO βομβαρδίζει μια γέφυρα στο Luzane την ώρα που περνούσε ένα λεωφορείο. 47 πολίτες σκοτώνονται. Η Συμμαχία επιβεβαιώνει την πτώση ενός αμερικανικού F-16 πάνω από τη σερβία. Ο πιλότος όμως σώζεται από κομάντο του συμμαχικού στρατού. Οι τρεις αμερικάνοι στρατιώτες, μετά από διαπραγμάτευση με τον παπά Τζάκσον, αφήνονται ελεύθεροι από το γιουγκοσλαβικό στρατό. Ζητούν επείγοντως να πιούν μια κόκα κόλα.

2.5.99: συνεχίζονται οι βομβαρδισμοί με στόχο κυρίως σταθμούς ηλεκτροδότησης. Στις επιχειρήσεις του NATO συμμετέχουν 806 μαχητικά (575 από αυτά των ηπα).

4.5.99: NATO και γιουγκοσλαβικός στρατός αναφέρουν ότι και οι δυο έριξαν από ένα εχθρικό αεροπλάνο.

5.5.99: επιθέσεις του NATO σε εργοστάσια σε Βελιγράδι, Uzice, Valjevo. Πέφτει ένα αμερικάνικο ελικόπτερο στην αλβανία και πεθαίνουν και οι δυο πιλότοι. Ο ΟΑΣΕ δημοσιεύει μια έκθεση των παρατηρητών του για σφαγές, μαζικούς βιασμούς και εθνική εκκαθάριση σ' όλο το κοσσυφοπέδιο. Οι πρόσφυγες σύμφωνα με την έκθεση είναι 684.000 ως εκείνη τη στιγμή.

6.5.99: γερμανική εφημερίδα αποκαλύπτει ότι έχουν αυτοκτονήσει τρεις γερμανοί στρατιώτες από την αρχή των βομβαρδισμών στη μακεδονία.

7.5.99: στο Νις το NATO βομβαρδίζει μια κλινική και μια γειτονική λαϊκή αγορά. 15 πολίτες νεκροί. Για πέμπτη φορά πύραυλος του NATO χτυπάει στο έδαφος της βουλγαρίας. Ο αλβανός πολιτικός Αγκάνι βρίσκεται νεκρός 30 χιλ. νότια της Πρίστινα. Μια μέρα πριν είχε συλληφθεί από την γιουγκοσλαβική αστυνομία.

8.5.99: βόμβες του NATO πετυχαίνουν την πρεσβεία της κίνας στο Βελιγράδι. Ως αντίδραση γίνονται για πολλές μέρες στην κίνα διαδηλώσεις διαμαρτυρίας. Το NATO μιλάει για λάθος. Αργότερα αποκαλύπτεται ότι η CIA είχε δώσει λάθος πληροφορίες για το κτήριο της πρεσβείας.

10.5.99: το Βελιγράδι ανακοινώνει την μερική απόσυρση των δυνάμεών του από το κοσσυφοπέδιο.

11.5.99: μια τετραμελής επιτροπή του ΟΗΕ φτάνει στο Βελιγράδι ενώ μαίνονται οι συγκρούσεις στρατού και UCK στα σύνορα του κοσσυφοπεδίου με την αλβανία.

12.5.99: για να δώσει λίγο βάρος στις συζητήσεις που γίνονταν στο Βελιγράδι, το NATO κάνει 600 αεροπορικές επιδρομές εκείνη τη μέρα καταστρέφοντας οδικές αρτηρίες, γραμμές τρένων, κεραίες, εργοστάσια, στρατιωτικές εγκαταστάσεις και 5 MiG-21 στο έδαφος (σύμφωνα με τις δηλώσεις του). Η τουρκία δέχεται να γίνονται από αεροπορικές της βάσεις επιχειρήσεις του NATO. Το ίδιο είχε κάνει και η ουγγαρία μια βδομάδα πριν.

13.5.99: οι βόμβες του NATO και πάλι κοστίζουν την ζωή σε 87 πολίτες. Αυτή τη φορά στο χωριό Κόρισα, κοντά στα αλβανικά σύνορα. Το Βελιγράδι αποσύρει μπροστά από στις κάμερες των δημοσιογράφων 250 μπάτσους από το κοσσυφοπέδιο.

14.5.99: τα μαχητικά της Συμμαχίας κάνουν 679 επιχειρήσεις ενάντια σε πολλούς στόχους σε όλη τη σερβία. Ψαράδες στη Βενετία ψαρεύουν σύνολο 200 κρηκτικές κεφαλές που είχαν ρίξει τα αεροπλάνα του NATO στην Αδριατική επιστρέφοντας από το κοσσυφοπέδιο.

16.5.99: άλλοι δέκα απεσταλμένοι του ΟΗΕ φτάνουν στο Βελιγράδι

17.5.99: το αμερικάνικο «Newsweek» αναφέρει ότι οι χερσαίες επιχειρήσεις του NATO σχεδιάζεται να ξεκινήσουν τον Αύγουστο

18.5.99: η «διεθνής Αμνηστία» καταδικάζει τους βομβαρδισμούς του NATO (...νωρίς, νωρίς). Το NATO απελευθερώνει τους λίγους στρατιώτες του γιουγκοσλαβικού στρατού που κρατούσε στη γερμανία.

20.5.99: ένας πύραυλος του NATO χτυπάει ένα νοσοκομείο στο κέντρο του Βελιγράδιου με αποτέλεσμα τουλάχιστον 3 νεκρούς. Το μαυροβούνιο δηλώνει ότι στο έδαφος του βρίσκονται 1.500 λιποτάκτες του γιουγκοσλαβικού στρατού, ενώ το NATO μιλάει για 500 λιποτάκτες.

21.5.99: ρουκέτες χτυπάνε τις φυλακές στο Ίτσok και σκοτώνουν 10 κρατούμενους. Το NATO λέει ότι πρόκειται για κέντρο του γιουγκοσλαβικού στρατού. Σύμφωνα με τις γιουγκοσλαβικές αρχές τουλάχιστον 100 κρατούμενοι πεθαίνουν σε αυτές τις φυλακές από τις επιθέσεις του NATO μέχρι την πρώτη Ιούνη. Σύμφωνα με δηλώσεις του NATO έχουν εκτοξευτεί μέχρι τότε 10.000 «έξυπνοι» πύραυλοι και μόνο 12 αστόχησαν.

22.5.99: ο Σολάνα παραδέχεται ότι τα μαχητικά βομβάρδισαν κατά λάθος ένα στρατόπεδο του UCK. Ο UCK μετράει 7 νεκρούς και 15 τραυματίες. Στο μαυροβούνιο γίνεται διαδήλωση 5.000 ανθρώπων ενάντια στην παρουσία του ομοσπονδιακού στρατού.

26.5.99: 650 επιχειρήσεις του NATO. Δυο μαχητικά καταρρίπτονται από την σέρβικη αεράμυνα. Μέχρι τότε ο ΟΗΕ μιλάει για 767.000 πρόσφυγες προς τις γειτονικές χώρες.

27.5.99: ένταλμα σύλληψης από το διεθνές δικαστήριο, ενάντια στο Μιλόσεβιτς και τέσσερις άλλους κυβερνητικούς της πρώην γιουγκοσλαβίας για την εκδίωξη 740.000 αλβανόφωνων από το κοσσυφοπέδιο και την εκτέλεση 340 ανθρώπων.

30.5.99: μαχητικά και πάλι βομβαρδίζουν μια γέφυρα την ώρα που περνάει κόσμος. Σκοτώνονται 11 άτομα. Ο ομοσπονδιακός στρατός καταστρέφει ένα συνοριακό φυλάκιο της αλβανίας. Ένας γερμανός στρατιώτης πεθαίνει στην αλβανία όταν πέφτει το τζιπ του από γέφυρα.

31.5.99: 772 αεροπορικές επιχειρήσεις του NATO, που διαθέτει τώρα 1037 μαχητικά (717 των ηπα). Ο αριθμός των μαχητικών που φτάνουν για να στηρίξουν τις επιχειρήσεις της αεροπορίας όσο πάει και μεγαλώνει. Αυτό δείχνει εξάλλου πόσο σοβαρά είχε πάρει το NATO τις διαπραγματεύσεις. 25 πολίτες σκοτώνονται στην περιοχή Novi Pazar από τους βομβαρδισμούς.

3.6.99: και άλλος πύραυλος του NATO σε έδαφος της βουλγαρίας. Το γιουγκοσλαβικό κοινοβούλιο ψηφίζει το βράδυ υπέρ του σχεδίου ειρήνευσης 12 σημείων της ΕΕ και της ρωσίας.

4.6.99: το NATO αποφασίζει τη μείωση των επιχειρήσεων και δηλώνει ότι έχει σκοτώσει ή τραυματίσει τουλάχιστον 10.000 σέρβους αστυνομικούς ή στρατιώτες.

5.6.99: διαπραγματεύσεις στρατιωτικών αντιπροσώπων του NATO και της γιουγκοσλαβίας στη μακεδονία. Εκεί φτάνουν 1.900 στρατιώτες επιπλέον.

6.6.99: κόλλημα στις διαπραγματεύσεις στη μακεδονία, ενώ το σέρβικο πυροβολικό βομβαρδίζει χωριά στα σύνορα με την αλβανία με αποτέλεσμα αρκετούς νεκρούς και πάλι.

7.6.99: οι συγκρούσεις και οι βομβαρδισμοί στα σύνορα με την αλβανία συνεχίζονται, ενώ βομβαρδιστικά του NATO εξαπολύουν επίθεση στις θέσεις του σέρβικου πυροβολικού και σκοτώνουν δεκάδες στρατιώτες. Ο UCK κάνει αντεπίθεση. Οι διαπραγματεύσεις ναυαγούν στη μακεδονία, αλλά και οι δυο πλευρές συμφωνούν να επαναληφθούν. Η «Financial Times» υπολογίζει ότι το κόστος των βομβαρδισμών για τις χώρες του NATO ήταν ως τότε \$ 7 δις.

8.6.99: μετά από 650 αεροπορικές επιχειρήσεις του NATO εκείνη τη μέρα οι δυο αντιπροσωπείες επιστρέφουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων.

9.6.99: υπογράφεται σύμφωνο αποχώρησης μέσα σε 11 μέρες των ομοσπονδιακών δυνάμεων από το κοσσυφοπέδιο. Η επαρχία χωρίζεται σε πέντε ζώνες ασφαλείας (αμερικ., γαλλική, βρετανική, γερμανική και ιταλική) και ορίζεται μια αποστρατιωτικοποιημένη ζώνη ασφαλείας 25 χιλ. στα σύνορα κοσσυφοπεδίου- σερβίας. Ο UCK αρνείται να εγκαταλείψει τις θέσεις του. Ο πόλεμος επίσημα έχει λήξει.

10.6.99: έναρξη της αποχώρησης του ομοσπονδιακού στρατού από το κοσσυφοπέδιο. Ο ΟΗΕ αποφασίζει την αποστολή μιας «διεθνούς ειρηνευτικής παρουσίας» (KFOR) στην περιοχή και τον αφοπλισμό του UCK.

12.6.99: ρωσικές «ειρηνευτικές» δυνάμεις καταλαμβάνουν το αεροδρόμιο της Πρίστινα χωρίς συνεννόηση με το NATO. Οι ειρηνευτές του NATO καταφθάνουν στο κοσσυφοπέδιο κάτω από τις ζητωκραυγές του πληθυσμού.

14.6.99: γίνεται συνέχεια ανταλλαγή πυροβολισμών μεταξύ δυνάμεων των KFOR και σέρβων αστυνόμων και αφοπλισμοί σέρβων στρατιωτών.

15.6.99: βρετανοί και γερμανοί στρατιώτες ανακαλύπτουν ομαδικούς τάφους με 170 νεκρούς σύνολο. Η σέρβικη ορθόδοξη εκκλησία απαιτεί την παραίτηση του Μιλόσεβιτς. Πώς να αντέξουν οι ορθόδοξοι την ταπείνωση της παράδοσης του κοσσυφοπεδίου; Ε, πως;

16.6.99: και άλλοι μαζικοί τάφοι αλβανόφωνων στη Κορένιτσα (120 νεκροί) και Ruckhat (10 νεκροί). Ο ρώσος υπουργός άμυνας διαπραγματεύεται την παρουσία ρώσων στρατιωτών στο κοσσυφοπέδιο και στέλνει ρώσικες μονάδες από την βοσνία.

17.6.99: οι δυνάμεις των KFOR αφοπλίζουν 117 αντάρτες του UCK και συλλαμβάνουν τρεις οπλαρχηγούς του.

18.6.99: δυνάμεις των KFOR απελευθερώνουν 15 ρόμα από φυλακές του UCK. Ένας ρόμα πεθαίνει από τα βασανιστήρια

που έχει υποστεί από τους άντρες του UCK. Έξω από το διοικητήριο των KFOR στη μακεδονία εκρήγνυται μια βόμβα. Στο Ελσίνκι τα βρίσκουν NATO και ρωσία για την στάθμευση των 3.150 ρώσων στρατιωτών.

24.6.99: στην πόλη Πέγκ αλβανόφωνοι σκοτώνουν 17 σέρβους ενώ άλλοι 30 αγνοούνται. Στην Πρίστινα σκοτώνονται άλλοι 6 σέρβοι, ένας από αυτούς από αμερικάνους στρατιώτες. Στη γερμανική ζώνη ασφαλείας καίγονται 50 σπίτια σέρβων. Το γιουγκοσλαβικό κοινοβούλιο αίρει την κατάσταση πολέμου, απαγορεύονται όμως ακόμη οι συγκεντρώσεις. Δυτικοί δημοσιογράφοι αναφέρουν ότι βρέθηκαν στο κοσσυφοπέδιο χτυπημένα ομοιώματα τεθωρακισμένων και μόνο τρία γνήσια τεθωρακισμένα που είχαν καταστραφεί. Μετά την λήξη των βομβαρδισμών το NATO πληρώνει μια ιδιωτική εταιρία εκπαίδευσης μπάτσων στο Τέξας να ετοιμάσει 3.100 κοσσοβάρους με μια υπέρ-επείγουσα διαδικασία, ώστε να αποτελέσουν την αστυνομία της πολιτικής διοίκησης του κοσσυφοπεδίου. «Υπείθινο σε μεγάλο βαθμό για ότι συνέβη στο κοσσυφοπέδιο» θεωρεί τον Μιλόσεβιτς ο ρώσος πρωθυπουργός Στεπάσιν.

Το καλοκαίρι του 1999 γίνεται φανερό για τις δυτικές κυβερνήσεις (και κυρίως σε ΕΕ) ότι η σερβία αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο στην εμπορική ισορροπία των βαλκανίων ενώ ο αποκλεισμός της από τις χρηματοδοτήσεις θα έβλαπτε όχι μόνο την ίδια, αλλά και τις γειτονικές χώρες, όπως π.χ. η μη χρηματοδότηση των καταστροφών στον Δούναβη. Η απόφαση να μη χορηγηθεί βοήθεια ανοικοδόμησης σε ότι έχει σχέση με το καθεστώς του Μιλόσεβιτς φέρνει την ΕΕ (και όχι τις ηπια και το NATO που την δουλειά τους την κάνουν) σε δύσκολη θέση. Πρέπει αργά ή γρήγορα να αλλάξει η ηγεσία του Βελιγραδίου, χωρίς να είναι οπωσδήποτε απαραίτητο να καταστραφεί ο καθεστωτικός μηχανισμός που είχε στήσει ο Μιλόσεβιτς. Κάτι τέτοιο θα γίνει σε λίγο περισσότερο από ένα χρόνο αργότερα. Με το που τελειώνει όμως ο πόλεμος στο κοσσυφοπέδιο ξεκινάει μια άλλη μορφή πολέμου. Αυτή της εθνικής εκκαθάρισης σέρβων. Σίγουρα ένα μέρος των αλβανόφωνων που συμμετείχαν στο κάψιμο σέρβικων σπιτιών και ορθόδοξων εκκλησιών, στις εκτελέσεις σέρβων και στους βιασμούς έδρασαν λόγω της επιθυμίας τους να ανταποδώσουν αυτό που τόσα χρόνια τους έκανε ο σέρβικος στρατός και η αστυνομία. Πάντως σίγουρα δεν πρόκειται για «προλεταριακή εκδίκηση», μιας και δεν ακούσαμε να καίγεται καμιά τράπεζα κανένα δημόσιο κτήριο (κάτι τέτοιο δεν θα το επέτρεπαν ούτε το NATO ούτε ο UCK), καμιά βίλα (που έτσι ή αλλιώς δεν υπήρχε στην περιοχή). Πρόκειται για μια διαμάχη εθνικών ομάδων, που κάθε μια κάνει αυτό που την «παίρνει» τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Και σε επίπεδο πολιτικών αποφάσεων και ο UCK ήθελε μια εθνικά καθαρή περιοχή. Άρα οι σέρβοι έπρεπε να φύγουν και τα σπίτια που έμεναν πίσω να γεμίσουν με αλβανόφωνους. (με έναν σπάρο δυο τρυγόνια δηλαδή...). Το NATO ήθελε αυτές τις συγκρούσεις για να δικαιολογήσει την παρουσία των «ειρηνευτικών δυνάμεων» στην περιοχή. «Μα δεν τους βλέπετε, αν τους αφήσουμε μόνους θα σκοτωθούν». Αυτό το κολπάκι της αδυνατότητας της ειρηνικής συμβίωσης είχε δουλέψει πολύ καλά στη γειτονική βοσνία. Γιατί όχι και εδώ; Πάντως σέρβοι, ρόμα, εβραίοι φεύγουν κατά χιλιάδες από το κοσσυφοπέδιο στη γειτονική σερβία.

Οι «ειρηνευτές» φονιάδες του NATO, ανάμεσα τους και οι έλληνες, καταλαμβάνουν το κοσσυφοπέδιο για τα καλά. Μαζί με τις «ειρηνευτικές» δυνάμεις έρχονται και άλλα κακά για την περιοχή. Πορνεία, εμπόριο σαρκός, κακοποίηση (και σεξουαλική) του πληθυσμού. Όλου του πληθυσμού. Στο γραφείο της επιτρόπου του ΟΗΕ στο Σεράγεβο φτάνουν εκατοντάδες καταγγελίες για εμπόριο σαρκός. Γυναίκες από τις πιο φτωχές περιο-

χές της ανατολικής ευρώπης και της βοσνίας μεταφέρονται στο κοσσυφοπέδιο για να διασκεδάσουν οι άντρες των «ειρηνευτικών» δυνάμεων. Οι γυναίκες αυτές πολλές φορές δεν πληρώνονται κιόλας. Συν τις ντόπιες (πολύ συχνά ανήλικες) που λόγω ανέχειας εκδίδονται.

Και οι φόννοι όμως συνεχίζονται. Τον Δεκέμβριο 1999 ο ταγματάρχης των «ειρηνευτικών» δυνάμεων αναφέρει ότι αρχές του μήνα βρέθηκαν σύνολο 22 πτώματα ανθρώπων. Οι 7 είναι σέρβοι, οι 7 αλβανοί και τα άλλα πτώματα είναι αδιευκρίνιστης ταυτότητας. Τον ίδιο μήνα δίνονται στη δημοσιότητα δυο εκθέσεις του ΟΑΣΕ για το κοσσυφοπέδιο. Η μια μιλάει για την κατάσταση στην περιοχή το πρώτο εξάμηνο του 1999 και η άλλη για το δεύτερο. Έτσι η πρώτη αναφέρει τις εθνικές εκκαθαρίσεις των σέρβων ενάντια στους αλβανόφωνους που είχαν αρχίσει να κορυφώνονται από τον Οκτώβριο του 1998 και εντάθηκαν κατά την διάρκεια των βομβαρδισμών. Η σερβική αστυνομία προέβη σε καταστροφή των χωριών που είχε δύναμη ο UCK και σε ταπεινώσεις, βιασμούς αλβανόφωνων γυναικών και μαζικές εκτελέσεις. Η δεύτερη έκθεση του ΟΑΣΕ, μετά την επιβολή της «ειρήνης», αναφέρει ότι η κατάσταση έχει ακριβώς αντιστραφεί. Τώρα βασανίζονται σέρβοι, καταστρέφονται τα σπίτια και οι εκκλησίες τους, βιάζονται σέρβες, ενώ ο ΟΑΣΕ αναφέρει λεπτομερώς τις συνθήκες κάτω από τις οποίες από τις 12 Ιούνη ως τις 31 Οκτώβρη 99 εκτελέστηκαν τουλάχιστον 150 σέρβοι. Επίσης 250.000 σέρβοι έχουν μετακινηθεί προς τη σερβία ή το μαυροβούνιο.

2000:

15 Γενάρη 2000 γίνονται συγκρούσεις ανταρτών του UCK και των σέρβικων δυνάμεων με αποτέλεσμα 15 αντάρτες νεκρούς. Ένας αμερικάνος στρατιώτης κατηγορείται για το βιασμό και το φόνο μιας ανήλικης.

Το Φεβρουάριο η κατάσταση στο κοσσυφοπέδιο ξεφεύγει σε υψηλά επίπεδα βίας:

Στη Μιτρόβιτσα στις αρχές Φεβρουαρίου ένα λεωφορείο του ΟΗΕ με 49 σέρβους δέχεται ένοπλη επίθεση και δυο σέρβοι σκοτώνονται. Σαν απάντηση σ' αυτό πυροβολούνται και σκοτώνονται τρεις αλβανοί, κάτι που επίσης απαντιέται με επιθέσεις σε δυο καφενεία σέρβων. Επιπλέον, εξαγριωμένοι αλβανοί πετροβολούν τις «ειρηνευτικές δυνάμεις». Στην Πρίστινα καίγονται 10 αυτοκίνητα του ΟΗΕ. Στις 21 Φεβρουαρίου στη γέφυρα της Μιτρόβιτσα που χωρίζει το βόρειο τμήμα της πόλης, όπου κυριαρχούν οι σέρβοι, από το νότιο, όπου κυριαρχούν οι αλβανόφωνοι, γίνονται σφοδρές συγκρούσεις των δυο αυτών πληθυσμιακών ομάδων. Το προηγούμενο σαββατοκύριακο είχαν γίνει από αμερικάνους και γερμανούς στρατιώτες των KFOR έρευνες σε σπίτια στο βόρειο-σερβικό τομέα -μόνο-, «για να βρεθούν όπλα». Οι στρατιώτες των «ειρηνευτικών» δυνάμεων δεν παρέλειψαν να ξυλοκοπήσουν όποιον δεν υπάκουε και να καταστρέψουν ό,τι έβρισκαν μπροστά τους. Έπρεπε, άλλωστε, να δείξουν ποιος είναι πλέον το αφεντικό στην πόλη. Οι σέρβοι τους απαντούν με πέτρες και από την Πρίστινα καταφθάνουν χιλιάδες αλβανοί για να βοηθήσουν την κατάσταση. Ο διοικητής του NATO στην ευρώπη Κλάρκ προειδοποιεί τους αλβανούς να μην παρασύρονται (!) από τους σέρβους σε μια νέα κλιμάκωση της σύγκρουσης και ο Χόλμπρουκ κατηγορεί το Βελιγράδι ότι κλιμακώνει τη σύγκρουση στην περιοχή.

Την 1η Μάρτη του 2000 σέρβοι αποκλείουν σ' ένα χωριό 50 αμερικάνους στρατιώτες που ερευνοούσαν σπίτια για όπλα και που είχαν συλλάβει έναν σέρβο. Για πέντε ώρες οι «ειρηνευτές» δεν μπορούν να βγουν από το χωριό Gorjane Kusche. Αυτή η κατάσταση συνεχίζεται όλο το Μάρτη και

ΜΙΑ ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΔΟΛΟΦΩΝΩΝ ΚΑΝΕΙ SERVICE

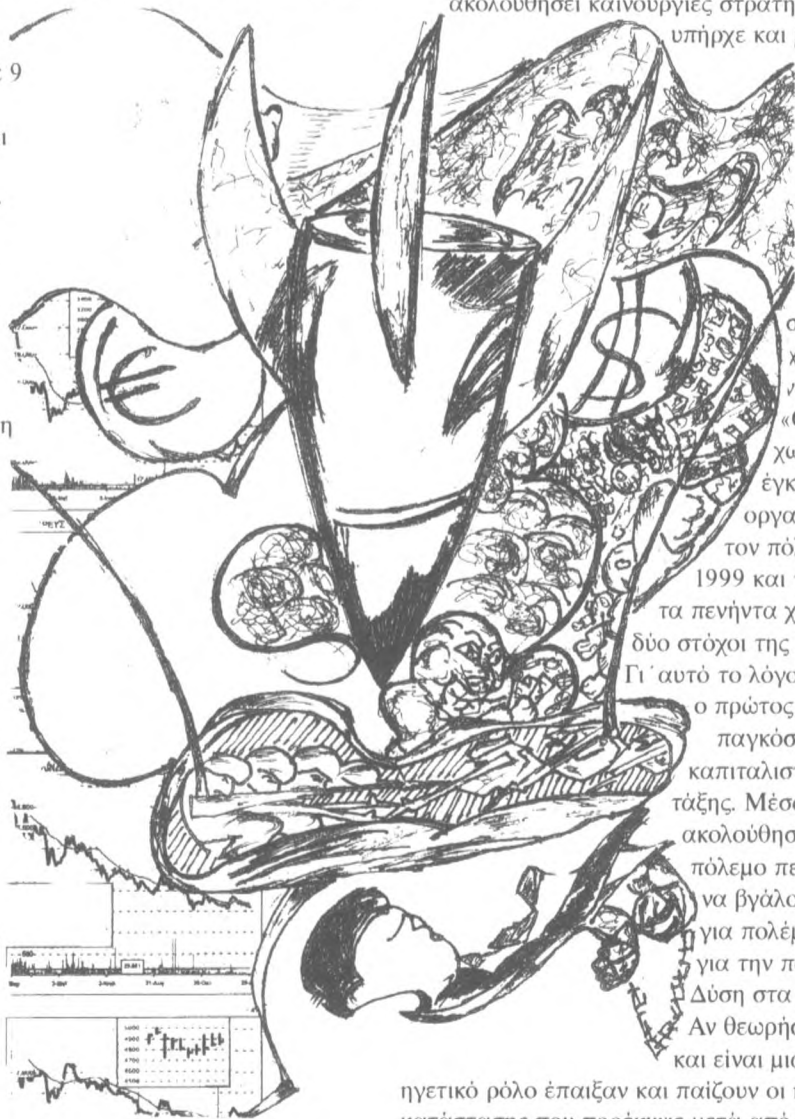
παράλληλα πληθαίνουν οι επιδρομές των ανταρτών του UCK στη γειτονική νότια σερβία. Ο νέος στρατός του UCK ονομάζεται UCPMB (Απελευθερωτικός Στρατός του Πρέσεβο-Μεντβέντια-Μπουλιάνοβατς) και έχει αναλάβει δράση στις αντίστοιχες περιοχές της νότια σερβίας, με αρκετούς σέρβους νεκρούς. Ο στρατηγός Κλάρκ κάνει δηλώσεις περί κινδύνου ανάφλεξης στο μαυροβούνιο υποστηρίζοντας ότι ο Μιλόσεβιτς προετοιμάζει το έδαφος για στρατιωτική δράση κατά του μαυροβουνίου.

Για πρώτη φορά αρχές Μάρτη του 2000 το NATO παραδέχεται ότι τουλάχιστον 4 ένοπλες ομάδες του UCK έχουν αναπτύξει δράση στην νότια σερβία, στην κοιλάδα του Πρέσεβο. Το NATO συνέλαβε 9 άντρες του UCK με πυρομαχικά στον υπό αμερικάνικο και ελληνικό έλεγχο τομέα της επαρχίας. Είκοσι σέρβοι τραυματίζονται από επιθέσεις με χειροβομβίδες και αυτόματα όπλα στο σέρβικο τομέα της Μιτρόβιτσα. Ανάμεσα τους και ένα παιδί. Ο Ουέσλι Κλάρκ βλέπει ότι δεν τον παίρνει να επισκεφτεί την πόλη και ματαιώνει την επίσκεψη του μετά από αυτές τις επιθέσεις, έχοντας κλάσει μέντες ο στρατηγός μας.

Στη σερβία το καθεστώς του Μιλόσεβιτς εντείνει την εσωτερική καταστολή κλείνοντας ραδιοφωνικούς σταθμούς και απαγορεύοντας εφημερίδες της αντιπολίτευσης το Μάρτη 2000. Μαζικές διαδηλώσεις γίνονται σε πολλές πόλεις. Ο Μιλόσεβιτς αναγγέλλει εκλογές για το Σεπτέμβρη 2000, ενώ οι επόμενες εκλογές τυπικά ήταν την άνοιξη του 2001. με διάφορα τεχνάσματα ξαναθέτει υποψηφιότητα. Στη νότια σερβία συνεχίζονται οι επιθέσεις του UCPMB και η περιοχή γίνεται στρατοκρατούμενη.

Τον Αύγουστο του 2000 ομάδες κυανόκρανων αποκλείουν τα ορυχεία της Τρέπσκα στο κοσσυφοπέδιο, επειδή απελευθέρωναν λάει στην ατμόσφαιρα επικίνδυνες ποσότητες μολύβδου. Γίνονται συμπλοκές με σέρβους που θεωρούν ότι το κλείσιμο γίνεται λόγω αλβανικών πιέσεων. Για τα ορυχεία αυτά επικείται υπογραφή συμφωνίας ύψους 16 δις. δολαρίων μεταξύ του ΟΗΕ και μιας γαλλικής, αμερικανικής και σουηδικής κοινοπραξίας για την αποκατάσταση της λειτουργίας των ορυχείων.

Η συνέχεια των εξελίξεων είναι οι εκλογές και η πτώση του Μιλόσεβιτς στα οποία θα αναφερθούμε παρακάτω.

Μαζί με την κατάρρευση του υπαρκτού «σοσιαλισμού» ήρθε και η κατάρρευση του διπολισμού των στρατιωτικών αντιπαραθέσεων, το τέλος του «ψυχρού πολέμου». Αυτό έφερε σε δύσκολη θέση τους προπαγανδιστές τόσο του NATO όσο και της στρατιωτικής έρευνας. Το NATO, ως υποτιθέμενη αμυντική Συμμαχία έπρεπε να δικαιολογήσει εκ νέου την ίδια της την ύπαρξη. Έπρεπε να βρει τους καινούργιους της «εχθρούς» και να ακολουθήσει καινούργιες στρατηγικές. Ταυτόχρονα όμως υπήρχε και μια καινούργια πρόκληση

για το NATO: τώρα που η παγκόσμια στρατιωτικό-πολιτική ισορροπία είχε καταρρεύσει υπέρ της Δύσης, γιατί το NATO να περιορίζεται στα όρια των συνόρων των κρατών μελών του; Γιατί να μην προσεγγίσει τις πρώην «σοσιαλιστικές χώρες»; Γιατί να μην αρχίσει να σκέφτεται τις λεγόμενες «Out of Area» επιχειρήσεις, χωρίς να χρειάζεται καμιά έγκριση από άλλο διεθνή οργανισμό; Το αργότερο μετά τον πόλεμο στη Γιουγκοσλαβία το 1999 και τη συνάντηση κορυφής για τα πενήντα χρόνια του NATO, αυτοί οι δύο στόχοι της Συμμαχίας επιτεύχθηκαν.

Γι' αυτό το λόγο θεωρούμε ότι αυτός ήταν ο πρώτος πόλεμος της «νέας» παγκόσμιας γεωπολιτικής, καπιταλιστικής και στρατιωτικής τάξης. Μέσα από τις στρατηγικές που ακολούθησε το NATO σ' αυτόν τον πόλεμο περιμένουμε, αναλύοντας τις, να βγάλουμε συμπεράσματα τόσο για πολέμους που έρχονται όσο και για την πολιτική που ακολουθεί η Δύση στα βάλκάνια ειδικότερα. Αν θεωρήσουμε ότι το NATO ήταν και είναι μια Συμμαχία στην οποία

ηγετικό ρόλο έπαιξαν και παίζουν οι ηπα (και αυτό λόγω της κατάστασης που προέκυψε μετά από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο), έχει σημασία να δούμε μέσα από ένα έγγραφο του Λευκού Οίκου τον νέο ρόλο των ηπα στον καπιταλιστικό κόσμο. Μ' αυτό δε θέλουμε να υποβαθμίσουμε σε καμιά περίπτωση τον ρόλο των 18 άλλων δολοφονικών κρατών που συμμετέχουν στην Συμμαχία και ειδικότερα του ελληνικού κράτους.

Έχουμε λοιπόν το έγγραφο «A National Security Strategy for a new Century» που εκδόθηκε τον Οκτώβρη του 1998 από τον Λευκό Οίκο και αναφέρεται στον ρόλο των ηπα ως εξής: «έχουμε δει στο παρελθόν, ότι η διεθνής κοινότητα συχνά διστάζει να δράσει αποτελεσματικά όταν δεν ηγούνται οι ηπα. Σε πολλές περιπτώσεις οι ηπα είναι το μόνο έθνος που βρίσκεται σε θέση να πάρει τον απαραίτητο ηγετικό ρόλο, για μια διεθνή απάντηση σε μια κοινή πρόκληση». Θεωρεί ότι πολλές φορές τα συμφέροντα των ηπα θίγονται πολύ μακριά από τα εθνικά σύνορα τους, αλλά ότι πρέπει όπου θίγονται τα συμφέροντα τους να επεμβαίνουν, στην ανάγκη έστω και μόνοι, προκειμένου

να αποκατασταθεί η ευημερία του καπιταλισμού. Η επέμβαση αυτή εκτός συνόρων «εξασφαλίζει την διατήρηση των στρατιωτικών μας δυνάμεων, την ισχύ των πρωτοβουλιών της εξωτερικής μας πολιτικής και την παγκόσμια επιρροή μας»... «είναι αυτή η ενεργοποίηση και αυτή η επιρροή μας που βοηθούν στο να μείνει σταθεροποιημένος ο κόσμος, που βοηθούν στην άνθηση του παγκοσμίου οικονομικού συστήματος». Πιο ενδιαφέρον γίνεται το κείμενο στο σημείο που αναφέρει από τι απειλείται η παγκόσμια κοινότητα και βέβαια τα αμερικάνικα συμφέροντα: η τρομοκρατία, η παράνομη εμπορία ναρκωτικών και όπλων, το οργανωμένο έγκλημα, η ανεξέλεγκτη μετακίνηση προσφύγων και η καταστροφή του περιβάλλοντος (*«Transnational Threats: Some threats transcend national borders. These transnational threats, such as terrorism, the illegal drug trade, illicit arms trafficking, international organized crime, uncontrolled refugee migrations, and environmental damage threaten American interests and citizens, both directly and indirectly»*). Εδώ βλέπουμε πόσο μεγάλη σημασία δίνεται στις ανεξέλεγκτες μετακινήσεις προσφύγων. Τις εξισώνει ουσιαστικά με τον κίνδυνο π.χ. από το εμπόριο όπλων. Έτσι γίνεται και πιο εύκολα κατανοητή η προσπάθεια του NATO να κρατήσει τους πρόσφυγες στο κοσσυφοπέδιο ή κοντά σ' αυτό, κατά τη διάρκεια του πολέμου το 99. Επίσης κάνει εντύπωση πόσο ταυτίζονται αυτοί οι κίνδυνοι με αυτούς της ΕΕ και ειδικά στο θέμα των προσφύγων, όπου η ΕΕ μοιάζει με φρούριο.

Το χαρτί αυτό αναφέρεται και στην πρόσβαση σε πρώτες ύλες: «Οι ηνωμένες πολιτείες έχουν διαρκές συμφέρον σε μια δίκαια, διαρκή και γενικευμένη ειρήνη στην Μέση Ανατολή, που να εξασφαλίζει την ασφάλεια και την ευημερία του ισραήλ, να βοηθά στο να προσφέρουμε στους άραβες φίλους μας ασφάλεια, και να διατηρεί την ανεμπόδιστη ροή του πετρελαίου σε λογικές τιμές».

Αλλά επειδή όπως είπαμε και τα άλλα δυτικά κράτη κάνουν τους σχεδιασμούς τους, που κινούνται στο ίδιο παγκόσμιο καπιταλιστικό πλαίσιο να τι δηλώνει ο γερμανός καγκελάριος Σρέντερ για την επέμβασή στη Γιουγκοσλαβία: «η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων... είναι και για την οικονομία μια σημαντική αρχή: χωρίς ανθρώπινες ελευθερίες δεν υπάρχει πραγματική ελεύθερη αγορά...». Γίνεται φανερό ότι το NATO δε συμβολίζει μόνο αδιαμφισβήτητη στρατιωτική ισχύ, συμβολίζει επίσης αξίες. Είναι οι αξίες της πολιτικής και οικονομικής τάξης του καπιταλισμού ανά τον κόσμο. Συμβολίζει την διατήρηση και επέκταση της διεθνοποιημένης ελεύθερης αγοράς.

Ο νέος αυτός και διευρυμένος ρόλος του NATO απαιτούσε αλλαγή και στη μορφή των στρατιωτικών του μονάδων. Μικρές ευέλικτες μονάδες, που ανά πάσα στιγμή μπορούν να επέμβουν σε μια περιοχή όπου διακυβεύονται τα συμφέροντα της Δύσης. Αλλά και τα όπλα που χρησιμοποιούνταν θα έπρεπε: πρώτον να στηρίζονται κυρίως στην αεροπορία, που είναι ακριβή αλλά αποτελεσματική και δεύτερον να διασφαλίζεται και η σωματική ακεραιότητα των επαγγελματιών δολοφόνων στρατιωτικών του NATO, μέσω της υψηλής τεχνολογίας. Συγκεκριμένα:

ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ - ΕΙΔΙΚΟΙ ΜΑΛΑΚΕΣ

Με την νέα μορφή των στρατιωτικών αντιπαραθέσεων έγινε φανερό ότι οι παλιού τύπου στρατοί δεν είναι πλέον χρήσιμοι. Πως να πείσεις ένα κληρωτό γάλλο φαντάρο π.χ. ότι αγωνίζεται για την πατρίδα του όταν τρωει μια σφαίρα στο κοσσυφοπέδιο. Αλλά ούτε και οι νέου τύπου στρατιωτικές επιχειρήσεις μπορούν να πραγματοποιηθούν από κληρωτούς. Έτσι σχεδόν όλες οι χώρες του NATO έχουν πλέον μόνιμους στρατιωτικούς και πολύ ειδικές δυνάμεις που εκτελούν συγκεκριμένες στρατιωτικές επιχειρήσεις. Υπάρχει πχ. Μια μονάδα σε κάθε στρατό που προετοιμάζει μια μεγάλη χερσαία επέμβαση: είναι οι «Special Air Service» (SAS) του βρετανικού στρατού, οι

«COS» του γαλλικού, οι «Sea Air Land» του αμερικάνικου ναυτικού, οι «Kommando Spezialkraefte» (KSK) των γερμανών. Αυτές απαιτούν βέβαια μόνιμους στρατιωτικούς. Γενικά ένας επαγγελματικός στρατός είναι πιο ακριβός από έναν μεικτό. Μετά την πρόθεση της ιταλίας μέχρι το 2006 να καταργήσει τη θητεία, η γερμανία και η Ελλάδα αποτελούν τις μόνες χώρες στην δυτική ευρώπη που διατηρούν τακτικό στρατό.

Ο μοντέρνος σύγχρονος στρατός πρέπει να έχει μια ευέλικτη μονάδα ταχείας επέμβασης σε περιοχές κρίσης. Έτσι και ο ελληνικός στρατός φανταζόμαστε ότι δημιουργεί μια τέτοια μονάδα, που λόγω αποστολής, θα πρέπει να εδρεύει κοντά στα βόρεια σύνορα της χώρας.

ΣΤΡΑΤΟΚΡΑΤΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΣΤΕΛΝΟΥΝ ΤΙΣ «ΕΞΥΠΝΕΣ ΒΟΜΒΕΣ» ΤΟΥΣ ΝΑ ΚΑΝΟΥΝ ΠΟΛΕΜΟ....

Είχαμε αναφερθεί και στο δεύτερο τεύχος του «ANAPES» ότι οι πιλότοι και οι στρατιωτικοί που συμμετείχαν στον πόλεμο στο κοσσυφοπέδιο ήταν επαγγελματίες στρατιωτικοί που ρίσκαραν ελάχιστα καθισμένοι πίσω από κουμπάκια σε κάποιο πλοίο στην Αδριατική ή πετώντας σε ύψος 5000 μέτρων για να βομβαρδίσουν. Είχαμε παραλληλίσει τον κίνδυνο τους με τον κίνδυνο που διατρέχει ένας δημόσιος υπάλληλος όταν γυρίζει με αυτοκίνητο από την δουλειά του...

Η νατοϊκή αεροπορία δε φοβόταν τόσο τις ρουκέτες εδάφους-αέρος της σέρβικης αεράμυνας, οι οποίες ήταν γνωστό που ήταν σταθμευμένες και ή καταστρέφονταν ή έπρεπε να εκτοξευθούν ίσως και 100 για να πετύχουν ένα αεροπλάνο. Φοβόντουσαν πιο πολύ τις φορητές ρουκέτες που μπορούσε κάθε σέρβος στρατιώτης να εκτοξεύσει από τον ώμο του, όπως οι ρουκέτες «SA-7 Grail». Τέτοιες ρουκέτες είχε όχι μόνο η αεράμυνα αλλά όλα τα σώματα του σέρβικου στρατού και έτσι ένα πιλότος δεν μπορούσε να ξέρει από πού θα του 'ρθει. Μόνη λύση ήταν οι πτήσεις σε μεγάλο υψόμετρο. Έτσι τα νατοϊκά βομβαρδιστικά πετούσαν σε ύψος πάνω από 5000 μέτρα. Αυτό βέβαια οδήγησε πολλές φορές στο να αστοχούν και να βομβαρδίζουν караβάνια προσφύγων ή κατοικημένες περιοχές. Ή έριχναν πάνω από το στόχο που δεν έβλεπαν από τα 5.000 μέτρα, βόμβες (cluster bombs) που έσπαγαν σε μικρότερες-θυγατρικές (bomblets). Κάποια από αυτές θα πετύχαινε τον στόχο-δε μπορεί. Απλώς οι άλλες θα πετύχαιναν κάτι άλλο ή δε θα έσκαγαν και θα έμεναν στην περιοχή για χρόνια, ώσπου κάποιο παιδί θα έπαιζε μαζί της. Έτσι για να μην πάθουν τίποτα, τα ακριβά μηχανήματα των στρατοκρατών και η cool κόμωση των πιλότων, έπρεπε να πληρώσουν τα γυναικόπαιδα.

Και επειδή, όπως είναι ευρέως γνωστό, οι δημόσιοι υπάλληλοι γενικά δεν θέλουν να το πολυσκεφτούν, την δικιά τους ευφύια έπρεπε να την αντικαταστήσει η ευφύια των βομβών. Έτσι βγήκε και η ορολογία «εξυπνες βόμβες». Συνήθως πρόκειται για βόμβες που κατευθύνονται από δορυφόρους (Joint Stand-Off Weapon, Joint Direct Attack Munitions) ή από μια ακτίνα λέιζερ. Ή είναι βόμβες που διαπερνούν το μπετόν ενός τοίχου για να εκραγούν στο εσωτερικό ενός κτιρίου. Βέβαια το ποσοστό των λάθος χτυπημάτων είναι πολύ μεγάλο και τέτοιες βόμβες έσκαγαν χιλιόμετρα μακριά από τον αρχικό στόχο τους.

Και φτάνουμε στα πυρομαχικά με απεμπλουτισμένο ουράνιο 238 (Depleted Uranium - DU). Τα βομβαρδιστικά των νατοϊκών δυνάμεων (A-10 Thunderbolt) προορισμένα για να αντιμετωπίσουν τα τεθωρακισμένα του σέρβικου στρατού χρησιμοποίησαν τέτοια πυρομαχικά γιατί έχουν πολύ μεγάλη δύναμη διαπερατότητας και προκαλούν έκρηξη στο εσωτερικό του τεθωρακισμένου. 1 εκατομμύριο τέτοια πυρομαχικά εκτοξεύ-

τηκαν στον πόλεμο του κόλπου το 1991 από το NATO, σύμφωνα με τον καθηγητή περιβαλλοντολογίας Knut Krusewitz του πολυτεχνείου του Βερολίνου. Η έκρηξη προκαλεί μετατροπή του ουρανού σε οξειδωμένο ουράνιο που είναι άκρως δηλητηριώδες. Το έδαφος του κοσσυφοπέδιου θα είναι μολυσμένο για πολλές δεκαετίες. Ακούσατε τίποτα από τους κατά τα άλλα λαλίστατους οικολόγους τύπου «Greenpeace»; Μάλλον θα ήταν απασχολημένοι μήπως μολύνθηκαν τα σπαράγγια στη Νορβηγία. Το Δεκέμβριο του 2000 επίσης αποκαλύφθηκε ότι καμιά δεκαριά ιταλοί στρατιώτες της «ειρηνευτικής» δύναμης πέθαναν από λευχαιμία λόγω της ραδιενέργειας. Ακολουθεί το Γενάρη του 2001 η αποκάλυψη του «σκανδάλου με το ουράνιο», που διαρκεί μέχρι και τη στιγμή που γράφονται αυτές οι σειρές. Η υποκρισία σε όλο της το μεγαλείο. Όλοι προσποιούνται ότι δε γνώριζαν τίποτα και κανένας δεν μιλάει βέβαια για τον πληθυσμό του κοσσυφοπέδιου και για την αχρήστευση της καλλιεργήσιμης γης. Όχι πως μας ενδιαφέρουν οι μισθοφόροι στρατιώτες των «ειρηνευτικών» δυνάμεων που υπηρετούσαν στα KFOR, αλλά και οι υψηλόβαθμοι καραβανάδες του NATO δεν φαίνεται να ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για τους χαμηλόβαθμους μισθοφόρους τους στο κοσσυφοπέδιο.

APPENDIX B

Η νέα πολιτική της Συμμαχίας εφαρμόστηκε στην πράξη πλήρως με τον πόλεμο στην Γιουγκοσλαβία το 1999. Δε θα υποστηρίξουμε ότι δεν υπήρξαν τριβές μέσα στο ίδιο το NATO ή ότι όλα πήγαν τέλεια ακόμη και από στρατιωτική άποψη. Αλλά σίγουρα διαφάνηκε το γενικότερο πλαίσιο της πολιτικής που θα ακολουθηθεί σε κρίσεις από εδώ και πέρα και ειδικά στα βαλκάνια. Με το πείσμα του το NATO λάτρησε για τα καλά πόδι στο κέντρο των βαλκανίων. Και δε φαίνεται ότι υπήρχε κάτι που μπορούσε να το σταματήσει. Γιατί η αλήθεια είναι πως το Βελιγράδι στο Ραμπουγέ δεν απέρριψε την αποχώρηση των σερβικών στρατευμάτων από το κοσσυφοπέδιο, αλλά αρνήθηκε την εγκατάσταση νατοϊκών στρατευμάτων στην επαρχία αυτή και το δικαίωμα να κάνουν στην ουσία ότι θέλουν. Αυτό που δε δέχτηκαν οι σέρβοι είναι το Παράρτημα Β (Appendix B) του 7ου Κεφαλαίου της συμφωνίας του Ραμπουγέ. Εκτίμηση μας είναι πως ήδη τον Οκτώβρη του 98 το NATO ήταν έτοιμο για στρατιωτική επέμβαση, αλλά το Βελιγράδι δέχτηκε τελευταία στιγμή να αποσύρει τις δυνάμεις του από το κοσσυφοπέδιο. Πιστεύουμε ότι αυτό μάλλον δεν το περίμεναν οι νατοϊκοί. Ήθελαν να επιβεβαιώσουν τον νέο ρόλο του NATO στην παγκόσμια τάξη. Η δεξιά γερμανική εφημερίδα «Die Welt» τότε τον Οκτώβρη του 1998: «είναι η εβδομάδα του νέου NATO. Στην ευρώπη δημιουργήθηκε ένας νέος περιφραγμένος χώρος γεμάτος ασφάλεια και ο Μιλόσεβιτς θα εκδιωχθεί πρώτος με οποιοδήποτε τρόπο: είτε με την διπλωματία που στηρίζεται σε στρατιωτικές απειλές, είτε με ξεκάθαρη οπλική δύναμη. Το NATO ανακήρυξε τα βαλκάνια σε κάτι, που οι αμερικάνοι θα έλεγαν «πίσω αυλή». Και αυτό είναι καλό, γιατί τα βαλκάνια μας ενδιαφέρουν. Και είναι και νόμιμο γιατί το NATO είναι αμυντική Συμμαχία...αλλά και το βήμα που έκανε το NATO (Στμ. εννοεί να παρακάμψει το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ) τώρα έχει αξία: Σε περίπτωση ανάγκης μπορεί να απεγκλωβίσει από τις υποχρεωτικά χρονοβόρες διαδικασίες του ΟΗΕ». Αυτό είναι γλώσσα που μιλάει την αλήθεια. Τότε όμως τελικά το Βελιγράδι υποχώρησε. Βέβαια οι σερβικές δυνάμεις ενώ στην αρχή άρχισαν να φεύγουν από το κοσσυφοπέδιο, επέστρεψαν γρήγορα μετά την κλιμάκωση της βίας μεταξύ αλβανών και σέρβων και λόγω του UCK. Έτσι το NATO ένωσε ξεγελασμένο και κάτι τέτοιο μια Συμμαχία με κύρος δεν θα το άφηνε να περάσει έτσι. Φρόντισε λοιπόν στο Ραμπουγέ να μην

υπάρχει περίπτωση να συμφωνήσει το Βελιγράδι. Και ο Μιλόσεβιτς που τον Οκτώβρη του 98 θριαμβολογούσε ως εκείνος που απέτρεψε έναν πόλεμο, τώρα αν άφηνε να σταθμεύσουν νατοϊκές δυνάμεις στο κοσσυφοπέδιο, δεν θα μπορούσε να θριαμβολογεί. Μην ξεχνάμε ότι όλη αυτή η εθνικιστική προπαγάνδα του Μιλόσεβιτς, από τα τέλη της δεκαετίας του 80, στηριζόταν κατά ένα μεγάλο μέρος στο μύθο της μάχης του κοσσυφοπέδιου και στο ότι εκεί βρίσκεται η κοιτίδα του σέρβικου λαού. Πολύ απλά: ο Μιλόσεβιτς δεν θα μπορούσε ποτέ να δώσει αμαχητί το κοσσυφοπέδιο στο NATO και τους αλβανούς. Αυτό το γνώριζε το NATO. Αφού λοιπόν ήθελε να σταθμεύσει στρατό στο κοσσυφοπέδιο, έπρεπε να κάνει πόλεμο. Με μια παρένθεση μόνο εδώ: όπως ακούστηκε αργότερα, και αυτό πιστεύουμε και εμείς, το NATO ήθελε τον πόλεμο αλλά υπολόγιζε ότι ο πόλεμος δεν θα κρατήσει πάνω από λίγες μέρες. Πίστευε ότι ο Μιλόσεβιτς σχεδόν «χρειάζοταν» ολιγοήμερους βομβαρδισμούς για να μπορεί να δικαιολογηθεί στον λαό του. Το NATO ήθελε να ξεκινήσει υπό αυτές τις συνθήκες τη συνάντηση κορυφής για τα πενήντα χρόνια του NATO τέλη Απριλίου στην Ουάσινγκτον. Αυτό αποδείχθηκε λάθος εκτίμηση. Υπήρχε η πεποίθηση στο NATO ότι θα επαναληφθεί ό,τι έγινε στην βοσνία με τη συνθήκη του Ντέιτον. Και αυτό ήταν λάθος εκτίμηση, γιατί στο κοσσυφοπέδιο οι σέρβικες στρατιωτικές δυνάμεις δεν είχαν να αντιμετωπίσουν στο έδαφος ένα τακτικό στρατό όπως π.χ. το κροατικό στη βοσνία. Και αυτό θα καθιστούσε αναγκαία την χερσαία επέμβαση ή τον ανελέητο αεροπορικό βομβαρδισμό για μεγάλο χρονικό διάστημα, όπως και έγινε. Από τη στιγμή που ξεκίνησε ο πόλεμος το NATO δε μπορούσε να σταματήσει εάν το Βελιγράδι δε δέχονταν τη στάθμευση νατοϊκών στρατευμάτων στο κοσσυφοπέδιο. Όλες οι άλλες λύσεις θα οδηγούσαν σε νέο εμπαιγμό του NATO από το Βελιγράδι και στην προσβολή της αποφασιστικότητας και της δυναμικότητας της Συμμαχίας. Ήδη ένα χρόνο μετά την λήξη των βομβαρδισμών άρχισαν να ακούγονται απόψεις ότι ο δισταγμός του NATO να κάνει χερσαία επέμβαση μαρτυρεί αδυναμία. Το βρετανικό περιοδικό «Σπεκτέιτορ» μιλάει για «οδυνήρη ήττα του NATO, το οποίο αποδείχθηκε ανίκανο να καταστρέψει τις ένοπλες δυνάμεις της σερβίας, με το μόνο τρόπο που θα ήταν εφικτό κάτι τέτοιο: με μια χερσαία εισβολή. Όμως μια στρατιωτική συμμαχία που φοβάται τις απώλειες δεν είναι ισχυρή. Ούτε η Μόσχα, ούτε το Πεκίνο αγνόησαν αυτό το μάθημα...Το NATO έθεσε στην σερβία ένα τελεσίγραφο με όρους τελείως απαράδεκτους για κάθε κυρίαρχη χώρα, που ήξερε ότι δε μπορούσε να γίνει αποδεκτό. Το NATO αναζητούσε ουσιαστικά ένα πρόσχημα για επέμβαση...Η ειρήνη όχι μόνο δεν επέστρεψε στην περιοχή ως αποτέλεσμα της νατοϊκής επέμβασης. Γιατί αμφιβάλλει κανείς ότι αν αποσυρθεί η ειρηνευτική δύναμη, θα γίνει λουτρό αίματος χειρότερο απ' ό,τι έχουμε δει ως τώρα;... Οι σέρβοι εξονδετέρωσαν την τρομαχτική τεχνολογική υπεροχή της Συμμαχίας, κρύβοντας απλώς τα όπλα τους και φτιάχνοντας ομοιώματα αλλού...Φιλικές συμβουλές από δημοσιογράφους προς το NATO για την βελτίωση του ...

ΠΛΑΝΗΤΟΜΠΑΤΣΟΙ

Ενδιαφέρουσα μας φαίνεται και η άποψη του Ζίτσεκ, ότι ενέργειες σαν αυτές του NATO που βομβάρδισε τη Γιουγκοσλαβία μοιάζουν στη λογική τους με μια επιχείρηση της αστυνομίας. Μορφές όπως ο Μιλόσεβιτς είναι μορφές της «νέας» παγκόσμιας τάξης. Κακοποιοί και εγκληματίες, γκάνγκστερ, αρχηγοί συμμοριών που μπορεί να βρίσκονται στο Βελιγράδι ή σε κάποιο γκέτο του Λ. Άντζελες. Μπορεί κανείς να βρει αναλογίες στην αντιμετώπιση αυτών των γκάνγκστερ τόσο στο Βελιγράδι όσο και στο Λ. Α. Μια επιχείρηση της αστυνομίας ενάντια σε μια συμμορία δεν αποσκοπεί στην αντιμετώπιση ενός πραγματικού κινδύνου εκείνη τη στιγμή. Ούτε προσπαθεί η αστυνομία να «καθαρίσει»

ένα γκέτο ή μια περιοχή από την συμμορία, ή βέβαια να προστατέψει τον πληθυσμό. Ούτε η κυριαρχία των συμμοριών, ούτε οι συνθήκες που τις συντηρούν θίγονται. Αυτό που γίνεται, είναι από τη μια να ορίζει η αστυνομία ποιος είναι καταρχήν νόμιμος και ποιος παράνομος, ποιος «καλός» πολίτης και ποιος «κακός». Από την άλλη ο «καλός», ο νόμιμος να επιβληθεί με τη βία του. Σ' αυτό το πλαίσιο «βία και δικαιοσύνη γίνονται ένα». Όταν μια ομάδα π.χ. οι «σέρβοι» ή μια συμμορία βαφτιστούν «κακοί» χάνουν κάθε δικαίωμα. Και γίνονται όλοι το ίδιο. Άμα είσαι μέλος μιας συμμορίας δεν ενδιαφέρει αν είσαι απλός πολίτης, άοπλος, λιποτάκτης, φαντάρος, κοντός ή αν έχεις πιτυρίδα. Κυρίως είσαι «σέρβος» και άρα είσαι ένοχος. Εξ' ου και η αποδοχή, εκ μέρους των «καλών», κάποιων «παραπλευρών ζημιών» στους «κακούς». Η λογική τέτοιων αστυνομικών επιχειρήσεων, με την επιθετική της ηθική, δεν χρειάζεται να συμβαδίζει με τα αποτελέσματα. Έτσι από την στιγμή που ο Μιλόσεβιτς είχε γίνει ο νέος Χίτλερ δεν ήταν ανάγκη να κερδηθεί ο αγώνας εναντίον του: η λογική του πολέμου δεν ήταν να διασφαλιστούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά ήταν μια λογική αστυνομίας που ήθελε να δείξει στον «κακό» ποιος είναι ο αρχηγός.

ΣΤΟΧΟΙ ΤΩΝ ΗΠΑ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΩΝ ΠΟΥ ΕΠΙΕΥΧΘΗΚΑΝ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΤΗΣ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑΣ ΤΟ 99.

Πέρα από το γενικότερο γεωπολιτικό και στρατιωτικό πλαίσιο που εντάσσεται η επίθεση του NATO και αναφέραμε πριν, υπάρχουν και κάποιες πιο συγκεκριμένες συντεταγμένες που μπορούν να διαπιστωθούν σε σχέση με τα βαλκάνια και το όφελος των χωρών μελών. Έτσι επιτεύχθηκε:

— Μια милитарιστική (κεϋνσιανική, αν θέλετε) λύση του προβλήματος της υπερπαραγωγής οπλικών συστημάτων στις ηπα κυρίως, με την μαζική χρήση τους. Μια «κατανάλωση» όπλων χρηματοδοτούμενη από φόρους! Θετική παρενέργεια βέβαια η δωρεάν και «live» κρατική διαφήμιση των οπλοβιομηχανιών. Και βέβαια οι βιομηχανίες όπλων δεν αστεειούνται. Μιλάμε για ένα πολύ δυνατό αμερικάνικο λόμπι, από βιομηχάνους, γεροϋσιαστές, ερευνητές σε στρατιωτικά εργαστήρια, καραβανάδες που επηρεάζουν όλες τις αποφάσεις της κυβέρνησης των ηπα. Αυτό το λόμπι προωθεί μια στρατηγική που ονομάζεται RMA -»Revolution of Military Affairs» και στηρίζεται στην αδιάκοπη ανανέωση των οπλικών συστημάτων με όλο και πιο νέα, όλο και πιο ηλεκτρονικά εξελιγμένα οπτικά συστήματα, που θα τα χειρίζονται στρατιωτικοί πατοντάς από απόσταση κάποιο κουμπάκι. Αποδέκτης των νέων αυτών συστημάτων είναι κυρίως η αμερικάνικη πολεμική αεροπορία. Έτσι το αμερικάνικο πεζικό και ναυτικό γκρινιάζουν και βλέπουν χαιρέκακα την αστοχία κάποιου πυραύλου ή κάποιου μαχητικού αεροπλάνου.

— Μια πίεση προς χώρες του πρώην «Ανατολικού μπλοκ» για να αιτηθούν, πέρα από τις διαθέσεις του πληθυσμού τους, την ένταξη τους στο NATO. Τέτοιες πιέσεις δέχθηκε ειδικά η βουλγαρία. Παρόλο που ο πληθυσμός της είναι αντιδυτικά προσκείμενος, το NATO απαίτησε τη διάθεση των αεροδρομίων της βουλγαρίας για τα μαχητικά του. (Βλέπε και πιο κάτω για τον «Διάδρομο VIII»). Η ουγγαρία είχε ήδη διαθέσει τις αεροπορικές της βάσεις για τους βομβαρδισμούς του NATO.

— Μια εδραίωση των θέσεων και των συμφερόντων της Δύσης σε αυτήν την ευαίσθητη από πολλές απόψεις περιοχή του πλανήτη. Και εξηγούμαστε: Από τη γιουγκοσλαβία περνάνε

σχεδόν όλοι οι εμπορικοί δρόμοι των βαλκανίων και έτσι η διέλευση αγαθών και προϊόντων εξαρτάται από τις προθέσεις της κυβέρνησης. Αυτό είναι ένας παράγοντας που ενοχλεί την ΕΕ και τις ηπα. Τόσο η οδική επικοινωνία από βουλγαρία και μακεδονία, όσο και η πλωτή επικοινωνία μέσω Δούναβη εξαρτιούνται από την γιουγκοσλαβία. Εκτός από τον δρόμο μέσω του Βόσπορου μέσω του οποίου μεταφέρεται πετρέλαιο, με αρκετούς οικολογικούς κινδύνους, δεν υπάρχει άλλος δρόμος για την Δύση πέρα από αυτόν που περνάει από το Βελιγράδι ή από το Δούναβη. Μεγάλη σημασία για τις ηπα έχει και ο λεγόμενος «Διάδρομος VIII». Αυτός ξεκινάει από την Μαύρη Θάλασσα, περνάει την βουλγαρία, τη μακεδονία, την αλβανία και φτάνει στη Μεσόγειο. Στόχος των ηπα είναι αυτός ο διάδρομος να περάσει στον απόλυτο έλεγχο της Δύσης. Αυτό θα βόλευε και τα τρία προαναφερόμενα κράτη. Για την ΕΕ αυτός ο διάδρομος δεν είναι ιδιαίτερα σημαντικός, γιατί διαθέτει άλλους. Για τις ηπα και για το NATO ο «Διάδρομος VIII» είναι μεγάλης σημασίας για τα μελλοντικά τους σχέδια. Αυτήν του τη σημασία την αποκτά μόνο αν ειδωθεί σαν κομμάτι του διαδρόμου που θα φτάνει μέσω Κασπίας Θάλασσας στην κίνα, που τώρα αναπτύσσεται καπιταλιστικά. Αλβανία και μακεδονία ελέγχονται ήδη από τις ηπα ενώ η βουλγαρία εξαρτιέται από τα δάνεια της Δύσης και πιέζεται ώστε να γίνει υπό ένταξη μέλος του NATO. Με τον «Διάδρομο VIII» αποδυναμώνονται και οι ρόλοι τουρκίας και ελλάδος στην περιοχή, πράγμα ευνοϊκό για το NATO. Βέβαια ο «Διάδρομος VIII» δεν περνάει από το κοσσυφοπέδιο, απέχει όμως μόνο 20 χιλιόμετρα από αυτό. Για να μπορέσει να λειτουργήσει ένας τέτοιος διάδρομος θα πρέπει να υπάρχει απόλυτη ηρεμία στη γύρω περιοχή. Ποιος μπορεί να εγγυηθεί καλύτερα μια σιωπή κοινωνικού νεκροταφείου στην περιοχή από το NATO; Η πρόσβαση στο Δούναβη είναι επίσης μεγάλης σημασίας για όλες τις χώρες στην περιοχή. Η ρωσία μεταφέρει μέσω αυτού κοιτάσματα σιδήρου στο Λίντς της αυστρίας και η ουγγαρία προμηθεύει την τουρκία με σιτάρι. Βέβαια με τον πόλεμο το 1999 η κίνηση εμπορικών πλοίων στο Δούναβη μειώθηκε κατά 20- 25%. Πιστεύουμε ότι αυτό ήταν άλλο ένα μήνυμα του NATO - που δεν είχε πολλά να χάσει αλλά πολλά να κερδίσει στο μέλλον - προς τις γύρω χώρες.

— Μια αποδυνάμωση των μεγάλων οικογενειών- σογιών στην περιοχή. Αυτό έγινε με τη διάλυση της κοινωνικής υποδομής στο κοσσυφοπέδιο, την πλήρη καταστροφή του καλλιεργήσιμου εδάφους με τη ραδιενέργεια, και τη μετανάστευση χιλιάδων αλβανόφωνων. Αν δεχθεί κανείς ότι οι ισχυρές αγροτικές κοινωνίες και οι μεγάλες οικογένειες- σόγια που κυριαρχούσαν σ' αυτές, ήταν στόχος του Βελιγραδίου από τους προηγούμενους πολέμους, τότε οι «ανθρωπιστικές» βόμβες βοήθησαν στην επίτευξη αυτού του στόχου.

— Μια οριστική έξοδος της γερμανίας από ένα status πενήντα χρόνων: Μετά από την αποδέσμευση της γερμανίας από το ταμπό της μη χρήσης στρατιωτικής βίας εκτός συνόρων της που της είχε επιβληθεί από τον Β' Παγκόσμιο, το γερμανικό κράτος βλέπει αλλιώς το νέο ρόλο του NATO. Το NATO για τη γερμανία εκπλήρωσε τον κύριο του ρόλο. Τώρα μαζί με τη γαλλία προσπαθούν να δημιουργήσουν μια «αντίπαλη» προς το NATO ευρωπαϊκή στρατιωτική δύναμη, χωρίς βέβαια να αιτούνται προς το παρόν την διάλυση της συμμαχίας. Βρετανία και ολλανδία αντιδρούν για να κρατήσουν κόντρα στον γερμανο-γαλλικό άξονα.

Μια ανάγνωση του μηνύματος αυτού του πολέμου θα μπορούσε να είναι: εάν ένα κράτος δε θέλει να πάθει αυτό που έπαθε η σερβία ή φτιάχνει γρήγορα την ατομική βόμβα ή υπάγε-

ται στη Συμμαχία των ισχυρών. Ένας αφελής μπορεί να θεωρηθεί ότι πρόκειται για μια νέα ηθική των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώ στην ουσία πρόκειται για την επιβολή του δυνατού (κράτους ή συμμαχία κρατών) στον αδύνατο (κράτος ή ποιος ξέρει τι στο μέλλον). Με βάση ότι το παγκόσμιο οικονομικό σύστημα (ο μη κρατικός καπιταλισμός και η συνεχής τάση του να διεθνοποιείται) θεωρείται πλέον δεδομένο, η ιστορία για κάποιους έχει τελειώσει. Διεθνοποιημένο κεφάλαιο και το ένοπλο του χέρι (το ΝΑΤΟ), όλα τα άλλα έχουν ξοφλήσει. Αυτό είναι το μήνυμα προς όλες τις κατευθύνσεις. Η ιστορία τελειωσε. Ή... Μόνο όταν ξαναρχίσει ένας ψίθυρος εκεί στη βάση των κοινωνιών, που θα μιλάει για το πώς θα σκάσουμε το λάκκο αυτού το κόσμου της αδικίας, του θανάτου, της καταπίεσης, όταν μπορέσει αυτός ο ψίθυρος να μπει στην κεντρική λεωφόρο της ιστορίας, που πάντα κυλάει, τότε θα αρχίσει να διαφαίνεται μια νέα κοινωνική σχέση. Και οι τρόποι που θα μας φτάσουν ως εκεί. Οι εχθροί έχουν ήδη φανεί, καιρός είναι να φανούν και οι σύμμαχοι.

UCK

Για τον UCK έχουν γραφεί πολλά. Εδώ παραθέτουμε μόνο μια διάσταση που θέλει να τονίσει την αλληλεπίδραση του με μυστικές υπηρεσίες και να καταρρίψει το μύθο ότι ο UCK ενδιαφέρεται για τους αλβανόφωνους στο κοσσυφοπέδιο. Αυτό που έκανε, ήταν μεγάλη πολιτική για μια «Μεγάλη Αλβανία». Επίσης δεν πρέπει να υπάρξει παρεξήγηση για τον ρόλο των ξένων μυστικών υπηρεσιών σε σχέση με τον UCK. Μπορεί η γερμανική μυστική υπηρεσία (BND) και αργότερα η CIA να στηρίζανε τον UCK αλλά αυτή, η αρχικά μικρή μαοϊκή μαρξιστική ομάδα, δε θα μετεξελισσόταν σε πολυάριθμο στρατό χωρίς τη μαζική υποστήριξη από τους κοσσοβάρους αλβανόφωνους. Αυτό οφείλεται τόσο στην ανέχεια του κοσσυφοπεδίου όσο και (κυρίως) στη συνεχή καταστολή από τις σερβικές αστυνομικές και παραστρατιωτικές δυνάμεις. Ο UCK έγινε τόσο δημοφιλής στην περιοχή μιλώντας γενικά, απευθυνόμενος στους απλούς κοσσοβάρους, λόγω της ίδιας της λογικής του ένοπλου αγώνα. Ο ένοπλος αγώνας δείχνει τον εχθρό ευάλωτο, δείχνει ότι και ο εχθρός ματώνει, έστω κι αν προκειται για σχετικά εύκολες επιθέσεις σε αστυνομικά τμήματα. Η λογική του ένοπλου αγώνα είναι η στρατιωτικοποίηση της αντιπαράθεσης, κάτι που γίνεται δυνατό μέσω αυτής καθ'αυτής της επιλογής. Ματώνει ο εχθρός οπότε και αυτός προβαίνει σε βίαιες ενέργειες και τανάπαλιν. Την όξυνση της κατάστασης στο κοσσυφοπέδιο και την οργάνωση των αλβανόφωνων στον UCK επιδίωκε, τουλάχιστον μέχρι και τις αρχές του 1998 και το Βελιγράδι. Ο UCK με συγκεκριμένες ενέργειες, συνέβαλε στην όξυνση της κατάστασης στο κοσσυφοπέδιο, κατα βάση όμως αποτελεί προϊόν της κοινωνικής κατάστασης στην περιοχή. Δεν είναι ούτε «προλεταριακός στρατός εκδίκησης, για αυτά που τραβούσαν οι αλβανόφωνοι τόσα χρόνια στο κοσσυφοπέδιο» (γιατί τότε δεν εμφανίστηκε ένας τέτοιος στρατός πριν από το 1996; δεν υπήρχε τόσα χρόνια μαζική καταπίεση;), ούτε ένα απλό κατασκευάσμα μυστικών υπηρεσιών χωρίς λαϊκό έρεισμα.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Μετά τον ξεσηκωμό των αλβανόφωνων στο κοσσυφοπέδιο το 1981 και την καταστολή που ακολουθεί από το Βελιγράδι, πολλοί αλβανόφωνοι αναγκάζονται να φύγουν στο εξωτερικό, κυρίως ελβετία, γερμανία, σκανδιναβικές χώρες και τουρκία. Το

Φεβρουάριο του 1982 τέσσερις μαοϊκές πολιτικές ομάδες που είχαν δημιουργηθεί κυρίως στο εξωτερικό, αλλά διατηρούσαν σχέσεις με το κοσσυφοπέδιο δημιουργούν το «ΚΙΝΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΒΑΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΠΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑΣ» (LRSHJ). Η ομάδα αυτή το 1982 σκοτώνει στις Βρυξέλλες σε διάφορες ενέργειες τρεις γιουγκοσλάβους. Στο κοσσυφοπέδιο, ανάμεσα στο 1982 και 1984, αναλαμβάνει την ευθύνη για οκτώ βομβιστικές επιθέσεις. Το 1985 η ομάδα αυτή μετονομάζεται σε «ΚΙΝΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΛΑΪΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΣΟΒΟΥ» (LRPK). Στις αρχές της δεκαετίας του '90, μετά την κατάργηση της μερικής αυτονομίας του κοσσυφοπεδίου, με απόφαση του Βελιγραδίου και τη βίαιη επιβολή αυτής της απόφασης στην περιοχή, ο Ρουγκόβα και το κόμμα του, «Δημοκρατική Λίγκα του Κοσσόβου» (LDK) προσπαθούν να δημιουργήσουν εκεί μια αλβανική κοινωνική υποδομή. Αυτό αφορά κυρίως τα σχολεία και το πανεπιστήμιο. Να διδάσκεται δηλαδή η αλβανική γλώσσα, πράγμα που είχε απαγορευτεί από το Βελιγράδι. Το 1992 ο Ρουγκόβα ανακηρύσσει το κοσσυφοπέδιο «Δημοκρατία του Κοσσόβου» και εκλέγεται πρόεδρος με παράνομες εκλογές. Το LRPK αλλάζει εκείνη τη χρονιά το όνομα του σε «ΛΑΪΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΟΥ ΚΟΣΣΟΒΟΥ» (LPK). Μέλη αυτής της ομάδας ιδρύουν το 1992 τον UCK στην μακεδονία. Τον Μάιο του 93 το LPK σκοτώνει δυο σέρβους αστυνομικούς, ενώ τον Νοέμβριο του 93 αποπειράται, χωρίς επιτυχία, να εκτελέσει ένα υψηλόβαθμο στέλεχος των σερβικών μυστικών υπηρεσιών. Τον Φεβρουάριο του 1996 ο UCK, πλέον, αναλαμβάνει την ευθύνη για πέντε βομβιστικές επιθέσεις σε στρατόπεδα σέρβων προσφύγων στην κρίσιμη. Δύο μήνες αργότερα εκτελεί οκτώ ασφαλίτες σε διάφορες πόλεις της σερβίας.

Μέχρι το 1995, εκτιμάμε, δεν υπήρχε ιδιαίτερη διάθεση των αλβανόφωνων να απαντήσουν με οργανωμένη βία στις προκλήσεις της σερβικής αστυνομίας. Άλλωστε ο Ρουγκόβα ήταν υπέρ της «παθητικής» μη βίαιης αντίστασης και της δημιουργίας υπόγειων αλβανικών δομών ως απάντηση στο Βελιγράδι. Αυτή η θέση μάλλον κάλυπτε και τους περισσότερους αλβανόφωνους που τον ψήφισαν ως πρόεδρο. Ο UCK δε φαίνεται να είχε ιδιαίτερη απήχηση μέχρι τότε. Από το 1996 με τις πρώτες του ενέργειες ο UCK αρχίζει μια εκστρατεία για να κερδίσει την υποστήριξη των μεγάλων σογιών-οικογενειών στο κοσσυφοπέδιο. Είναι η πρώτη φορά που καταφέρνει να συνδεθεί με τους ντόπιους παράγοντες και προχωρά σε εκτελέσεις αλβανόφωνων συνεργατών των σερβικών αρχών. Από την άνοιξη του 1997, σύμφωνα με την αμερικανική «Financial Times», μεταφέρονταν όπλα στο κοσσυφοπέδιο από στρατόπεδα που είχαν λεηλατηθεί κατά την εξέγερση στην αλβανία. Τον Νοέμβριο του 1997 οι αντάρτες του UCK κάνουν την πρώτη δημόσια τους εμφάνιση με όπλα και κουκούλες του σκι σε μια κηδεία ενός αλβανόφωνου δασκάλου που είχε εκτελεστεί από τις σερβικές αρχές. Η επιρροή του UCK μεγαλώνει μετά τα γεγονότα στην επαρχία Ντρένιτσα τον Μάρτη του 1998 (βλ. παραπάνω). Το 1997 ο UCK πραγματοποιεί 14 ενέργειες στο κοσσυφοπέδιο και μια στην μακεδονία. Την άνοιξη του 1997 ο συγγραφέας Adem Demaci ο οποίος είχε κάνει 28 χρόνια σε σερβικές φυλακές, για τις «αποσχιστικές» του τάσεις, γίνεται πολιτικός εκπρόσωπος του UCK στην Πρίστινα. Η οργάνωση διέθετε 500 οπλισμένους αντάρτες τις αρχές του 1998 (ενώ μετά το τέλος του πολέμου το 99 αριθμούσε 20.000 αντάρτες). Παρόλα αυτά είχε πλέον λαϊκή υποστήριξη και καλή συνεργασία με τις μεγάλες οικογένειες και τις τοπικές πολιτοφυλακές σε κάθε χωριό. Οι σχέσεις του UCK με τον Ρουγκόβα δεν υπήρξαν ποτέ καλές. Ο Ρουγκόβα το 1997 είχε χαρακτηρίσει τον UCK «δημιούργημα των σερβικών μυστικών υπηρεσιών». Το 1998 ο Ρουγκόβα, με χρήματα που προέρχονται από τουρκία και σαουδική

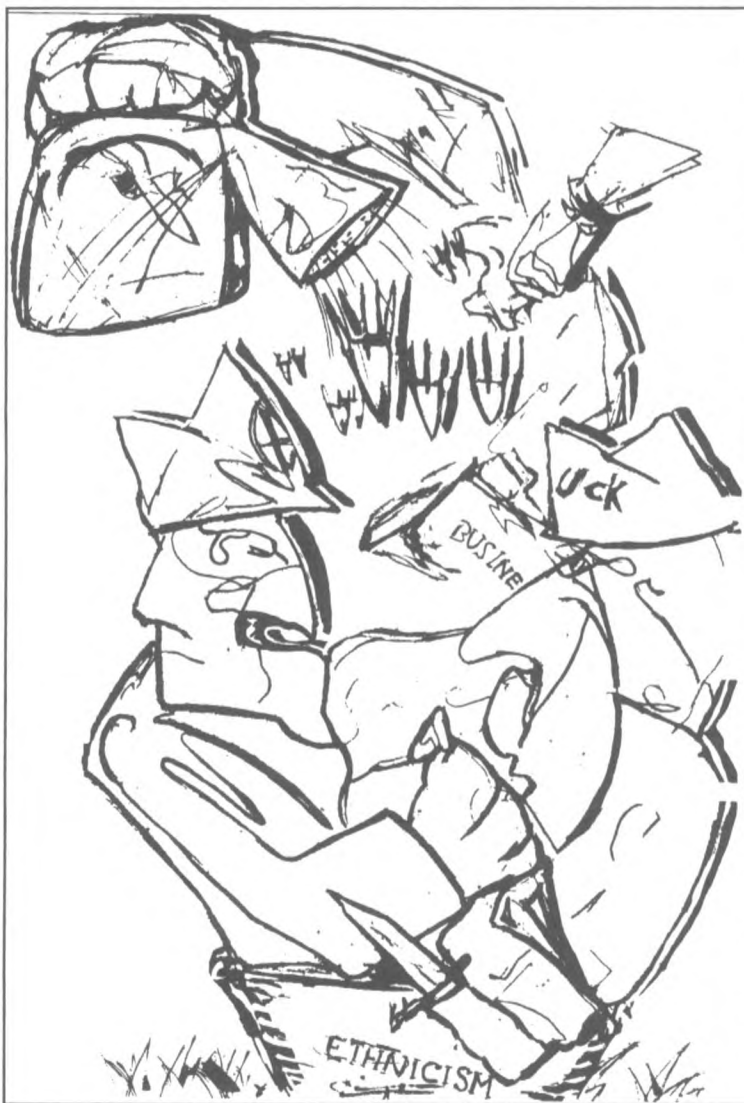

αραβία, ιδρύει την «ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΟΥ ΚΟΣΣΟΒΟΥ» (FARK) ως απάντηση στον UCK. Η προσπάθεια αυτή στηρίζεται από την CIA γιατί ο UCK θεωρούνταν (τότε) υπό την επιρροή των γερμανικών μυστικών υπηρεσιών. Την άνοιξη του 1998 στο κοσσυφοπέδιο μετά από την καταστολή που είχαν δεχτεί τους προηγούμενους μήνες, οι αλβανόφωνοι συμμετείχαν μαζικά σε εκλογές που δεν είχαν εγκριθεί από το Βελιγράδι και άρα ήταν παράνομες. Νικητής βγαίνει ο Ρουγκόβα, ενώ ο UCK είχε καλέσει σε αποχή. Για να ξεπεράσει αυτήν του την πολιτική ήττα από τον Ρουγκόβα ο UCK περνάει στην αντεπίθεση με στρατιωτικές επιχειρήσεις σ' όλο το κοσσυφοπέδιο. Είναι ένα καλό παράδειγμα πως γίνεται πολιτική με όπλα και πως οι απλοί πολίτες γίνονται απλώς αναλώσιμα πιόνια στη μιλιταριστική σκακιέρα. Τέλη Μάη του 1998 η «Washington Post» με ένα της ρεπορτάζ διαμαρτύρεται για την συλλογή χρημάτων (όχι πάντα με νόμιμο τρόπο) από τους αλβανούς που ζουν στις ηπια, «για τον αγώνα στο κοσσυφοπέδιο» και καλεί την αμερικανική κυβέρνηση να παρέμβει. Τον ίδιο μήνα εκπομπή της γερμανικής τηλεόρασης και η γερμανική εφημερίδα «Frankfurter Rundschau» αποκαλύπτουν ότι η αντικατασκοπία του γερμανικού στρατού (MID) προμηθεύει μέσω της αλβανίας στρατιωτικό υλικό στον UCK. Στις 18 Σεπτέμβρη 1998 ο UCK δολοφονεί στα Τίρανα τον άνθρωπο στον οποίο είχαν αναθέσει να στήσει τη FARK τον Ahmet Krasniqi. Το αργότερο με την δολοφονία αυτή και άρα και την αποτυχία να στηθεί ένας ανταγωνιστικός στρατός του UCK, οι ηπια κατάλαβαν ποιος είναι ο δυνατός στο κοσσυφοπέδιο και συγκέντρωσαν την επιρροή τους σ' αυτόν. Τέλη 1998 και αρχές 1999 στην περιοχή η ένταση οξύνεται, όπως περιγράφουμε παραπάνω, και σύντομα ο UCK γίνεται ο σύμμαχος των νατοϊκών δυνάμεων που ετοιμάζονται για την «ανθρωπιστική» τους επέμβαση στο κοσσυφοπέδιο...

ΓΕΡΜΑΝΙΚΕΣ ΜΥΣΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ UCK

Σ' ένα άρθρο της η βρετανική εφημερίδα «THE EUROPEAN» στις 24 Σεπτέμβρη 1997 αναφέρει: «τόσο η πολιτική όσο και η στρατιωτική μυστική υπηρεσία του γερμανικού κράτους είναι απασχολημένες στο να εκπαιδεύουν και να οπλίζουν αλβανούς τρομοκράτες, ώστε να εδραιώσουν την γερμανική επιρροή στα βαλκάνια και να χειριστούν το πρόβλημα των προσφύγων... Η δημιουργία του UCK το 1996 συμπίπτει με την ανακήρυξη του

Hans Jorg Geiger σε αρχηγό της BND (γερμανική πολιτική μυστική υπηρεσία). Μια από τις πρώτες μεγάλες επιχειρησιακές αποφάσεις ήταν να δημιουργηθεί στα Τίρανα η μεγαλύτερη αντιπροσωπεία της υπηρεσίας αυτής στο εξωτερικό. Γερμανοί πράκτορες σε συνεργασία με τη μυστική υπηρεσία της αλβανίας επιστράτευαν αλβανούς από το κοσσυφοπέδιο για να επανδρώσουν τον UCK. «Αντικοί δημοσιογράφοι που εργάζονταν στο κοσσυφοπέδιο είχαν μείνει έκπληκτοι όταν αντάρτες του UCK παρουσιάζονταν στις τηλεοράσεις με αλεξίσφαιρα του γερμανικού στρατού...». Αλλά και η γερμανική τηλεόραση παίρνει χαμπάρι τις δραστηριότητες των μυστικών υπηρεσιών. Έτσι το τηλεμαγαζίνο «MONITOR» τον Σεπτέμβρη του 1997 αναφέρει ότι οι αλβανόφωνοι στο κοσσυφοπέδιο χρησιμοποιούν γερμανικά αντιαρματικά εναντίον των σέρβων. Τα

όπλα αυτά προέρχονταν από τους γερμανούς πράκτορες στα Τίρανα. Και συγκεκριμένα προήλθαν από το Τμήμα 3 του MAD (στρατιωτική μυστική υπηρεσία) στην Κολωνία. Αλλά και με ειδικές συσκευές παρακολούθησης είχε προμηθεύσει το γερμανικό κράτος τους αλβανόφωνους αντάρτες. Όλη η υπουλόγητα του γερμανικού κράτους όμως φαίνεται στην ετήσια έκθεση της «Υπηρεσίας Προστασίας Πολιτεύματος» για το 1997 που περιγράφει τον UCK με τον χαρακτηρισμό «τρομοκρατική οργάνωση». Και την πίτα ολόκληρη και τον σκύλο χορτάτο...

Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ UCK

Πολλά έχουν ακουστεί για την χρηματοδότηση του UCK. Αυτή γινόταν κυρίως με χρήματα που μάζευαν οι αλβανοί ανά τον κόσμο. Στις ηπια ζουν 400.000 αλβανοί και σύμφωνα με πληροφορίες των αμερικανικών ΜΜΕ το 1999 μαζεύτηκαν 4 εκατομμ. δολάρια για την υποστήριξη του αγώνα στο κοσσυφοπέδιο. Η κύρια οργάνωση που ασχολείται παγκοσμίως με τη συλλογή χρημάτων είναι η «VENDLINA THERRET» («Η ΠΑΤΡΙΔΑ ΚΑΛΕΙ»), που καλεί όλους τους αλβανόφωνους ανά τον κόσμο να δώσουν το 3% του εισοδήματός τους για τον UCK.

Επίσης υπάρχουν αναφορές ότι ο UCK χρηματοδοτείται από την παράνομη διακίνηση ηρωίνης και πετρελαίου στα σύνορα αλβανίας και μακεδονίας. Αποδέκτης της ηρωίνης είναι η ελβετία. Οι δικαστικές αρχές της ελβετίας έκλεισαν ένα λογαριασμό το 1998 στην τράπεζα Alternativ Bank στο Όλτεν λόγω υποψίας ότι ξεπλένεται βρώμικο χρήμα. Βέβαια δεν μπορούμε να πούμε ότι υπάρχουν σαφέστατες αποδείξεις για αυτές τις δραστηριότητες του UCK, αλλά δεν θεωρούμε καθόλου απίθανη τη χρηματοδότηση ενός «εθνικοαπελευθερωτικού» κινήματος από τέτοια χρήματα. Δε θα ήταν η πρώτη φορά άλλωστε.

Μια συνέντευξη με την ακτιβίστρια Theodora Tabacki της «ΑΝΤΙΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ», τον Ιούνιο του 1999 από το αριστερό γερμανικό περιοδικό Arranca! (τ. 18, Φθινόπωρο 1999). Η Θεοδώρα έκανε φυλακή το 1998 για ένα γκράφιτι της που έλεγε: «Θάνατος στον Σλόμπο- fuck off Σέσελι»...

«ΚΩΔΩΝΑΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ!»

- Στο πλαίσιο της «ΑΝΤΙΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ» μοιράσατε, το καλοκαίρι του 1998, ένα εκατομμύριο προκηρύξεις ενάντια στον πόλεμο σε όλη την σερβία. Ποια ήταν η αντίδραση του κόσμου;

Η «ΑΝΤΙΠΟΛΕΜΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ» ήταν μια ad hoc συσπείρωση από αντιεθνικές ομάδες, ακτιβιστές και ακτιβίστριες για την ειρήνη, φεμινιστικές ομάδες και από άτομα και δε δέχθηκε ποτέ την υπαγωγή της στους θεσμούς. Ανακαλύψαμε τον ακριβή μηχανισμό για να δουλεύουμε με μια δικτύωση χωρίς κεντρικές δομές λήψης αποφάσεων. Κατά την διάρκεια της δουλειάς μας στην «ΑΝΤΙΠΟΛΕΜΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ» και μοιράζοντας τις προκηρύξεις μας (ΣΤΜ μιλάμε για 160 πόλεις και προκηρήξεις που προέτρεπαν σε ανυποταξία «Καλύτερα στην φυλακή, παρά στον πόλεμο») διαπιστώσαμε, ότι κυρίως στην επαρχία οι άνθρωποι δεν ήταν και τόσο εθνικιστές και πολεμοχαρείς όσο οι αντιπρόσωποι τους στην κυβέρνηση. Πολύς κόσμος είχε βαρεθεί τον πόλεμο και τη φτώχεια, στην ουσία αποδοκίμαζαν τον Μιλόσεβιτς.

Λίγο πριν την επέμβαση του ΝΑΤΟ σχεδιάζαμε μια ακόμη ενέργεια, παρομοίως αποκεντρωμένα οργανωμένη, την οποία θα ονομάζαμε σοσιαλιστική δράση νεολαίας. Όταν όμως ξεκίνησαν οι βομβαρδισμοί, ενισχύθηκε η καταστολή και διακόψαμε τα σχέδια αυτά.

- Εδώ στην Δύση οι αλβανίδες παρουσιάζονται ως θύματα πατριαρχικών δομών των μεγάλων οικογενειών της κοσσοβάρικης κοινωνίας από τη μια και ως θύματα σεξουαλικής βίας από τις σέρβικες δυνάμεις ασφαλείας από την άλλη. Εσύ πως το βλέπεις;

Δεν πιστεύω ότι η κατάσταση για την πλειοψηφία των γυναικών στο κοσσυφοπέδιο ήταν ρόδινη. Αλλά το επιχείρημα των πατριαρχικών δομών των μεγάλων οικογενειών χρησιμοποιείται συχνά από τους σέρβους για να αποδείξουν ότι οι αλβανοί ανήκουν σε άλλη «ράτσα». Αυτό είναι μια μπουρδα. Παντού όπου κυριαρχεί η φτώχεια και χαμηλό μορφωτικό επίπεδο οι άνθρωποι ζούνε κάτω από πατριαρχικές δομές, σε μεγάλες οικογένειες, με δωδεκάδες παιδιά- και αυτό δε διαφέρει και σε πολλές περιοχές της σερβίας.

Εμένα με ενοχλεί αυτή η προκατάληψη για τα βαλκάνια που αναπαράγεται τόσο από την Δύση όσο και από ομάδες που αυτοαποκαλούνται προοδευτικές στα Βαλκάνια: οι λαοί των βαλκανίων δήθεν είναι άγριες αγέλες που διεξάγουν πολέμους αιώνων κλπ. Παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον ότι και οι δύο πλευρές χρησιμοποιούν ταυτόχρονα την έκφραση της «βόμβας που είναι έτοιμη να εκραγεί» όταν μιλούν για τα Βαλκάνια. Όταν το χρησιμοποιούν δυτικοί σημαίνει: η βαλκανική είναι «άβολη». Όταν από την άλλη την χρησιμοποιούν βαλκάνιοι εννοούν ότι τα Βαλκάνια είναι ο κώδωνας κινδύνου του κόσμου. Γεμάτοι περηφάνια αναφέρουν ότι και οι δυο παγκόσμιοι πόλεμοι ξεκίνησαν από την περιοχή. Αυτό βέβαια είναι μύθος. Αυτό το image κατασκευάστηκε και τέθηκε σε κυκλοφορία από τα μίντια και τους διανοούμενους. Δε λέω ότι εθνικές αντιπαραθέσεις δεν υπάρχουν -αντιθέτως: ρατσιστική συμπεριφορά απέναντι στους αλβανούς υπήρχε από την αρχή του αιώνα. Αλλά πριν αυτός ο τρόπος σκέψης γίνει κυρίαρχος και πριν αναπτύξει την προχυματική καταστροφική του ισχύ, ήταν αναγκαίο να δημιουργηθεί μια πολιτική πλατφόρμα που θα εκμεταλλεύονταν αυτή την προκατάληψη. Από αυτήν την σκοπιά ο Μιλόσεβιτς ήταν τέλειος.

Θα ήθελα όμως, να τονίσω ότι εθνικές εκκαθαρίσεις γίνονται σε όλη την ευρώπη, μόνο που αυτή τη στιγμή το βλέμμα έχει πέσει στην σερβία. Η γαλλία π.χ. διεξάγει εθνικές εκκαθαρίσεις εις βάρος ατόμων που προέρχονται από την βόρεια αφρική και σε άτομα χωρίς χαρτιά, όπως και το βελγιο και η γερμανία. Τα βαλκάνια όμως τα περιγράφουν ως μια ορατά διαφορετική μορφή πολιτισμού, που στηρίζεται σε αιματηρές αντιπαραθέσεις. Στην ουσία όμως είναι το ίδιο, απλώς καμιά φορά οι εθνικές εκκαθαρίσεις φοράνε τη μάσκα δημοκρατικών θεσμών.

- Κάποτε υποστήριζες ότι οι γυναίκες στην τιτοϊκή Γιουγκοσλαβία είχαν πιο πολλά δικαιώματα και ελευθερίες και ότι αυτά με την μετακομμουνιστική αλλαγή αποδομήθηκαν συστηματικά. Αναφέρεις τις παραδοσιακά συντηρητικές δυνάμεις, όπως π.χ. την ορθόδοξη εκκλησία, ως σημαντικό παράγοντα ιδεολογικής στήριξης της πολιτικής μισογυνισμού...

Σε όλα τα πρώην σοσιαλιστικά και κομμουνιστικά κράτη θεσμοθετήθηκαν κάποια δικαιώματα για τις γυναίκες που γίνανε δεκτά ως «θεόσταλα». Παρουσιάζει ενδιαφέρον ότι αυτά τα δικαιώματα και αυτές οι ελευθερίες δεν ήταν αποτέλεσμα φεμινιστικών κινημάτων, αλλά είχαν απλώς κατοχυρωθεί στο Σύνταγμα των πρώην σοσιαλιστικών χωρών. Ίσως γι αυτό να ήταν τόσο εύκολο να καταργηθούν. Η εκκλησία, ως κομμάτι του παρόντος συστήματος, προωθεί βέβαια αυτές τις οπισθοδρομικές θέσεις. Υπάρχει εκείνη η περίφημη πρόταση του πατριάρχη Παύλου, κεφαλή της σέρβικης ορθόδοξης εκκλησίας το 1993: «Ω, δες αυτή τη μάνα που κλαίει για το γιό της που σκοτώθηκε στον πόλεμο...ω κλαίει γιατί δεν έχει γεννήσει άλλον τον οποίο θα μπορούσε να στείλει στον πόλεμο».

- Είχες επίσης υποστηρίξει την άποψη ότι η επέμβαση του ΝΑΤΟ δυνάμωσε τον Μιλόσεβιτς και τον σέρβικο εθνικισμό.

Δεν πιστεύω σε θεωρίες συνωμοσίας, αλλά μετά από αυτήν την επέμβαση, μετά από αυτό που συνέβη στο Ιράκ και αυτό που δεν συνέβη στο Κουρδιστάν, φαίνεται ότι αυτή τη στιγμή τα συμφέροντα του τοπικού εθνικισμού και του παγκοσμίου κεφαλαίου ταυτίζονται. Ο Μιλόσεβιτς είναι τέκνο μιας νέας παγκόσμιας τάξης, μόνο που κάποια συγκεκριμένη χρονική στιγμή δε μπορούσε να ανταπεξέλθει στο ρόλο του «smooth operator» γι αυτό έπρεπε να φύγει. Στην ουσία, το ΝΑΤΟ προφανώς και δε δίνει δεκάρα για τους αλβανούς πρόσφυγες και για τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Θα ήθελα να θυμίσω την πολυχρησιμοποιημένη διαπίστωση ότι η ευρώπη ενδιαφέρεται για τους πρόσφυγες, μόνο όταν βρίσκονται έξω από τα σύνορά της.

«ΣΤΟΝ ΑΕΡΑ ΤΟ ΝΑΤΟ, ΣΤΟ ΕΔΑΦΟΣ Ο ΜΙΛΟΣΕΒΙΤΣ»

φράση από γράμμα των «Γυναίκων στα Μαύρα» λίγες μέρες μετά την έναρξη του πολέμου το 1999.

«Η επίθεση του ΝΑΤΟ κατέστρεψε ότι είχαμε καταφέρει ως τώρα ενάντια στο καθεστώς και τον πόλεμο και απειλεί την επιβίωση των απλών πολιτών στη Σερβία»

Κείμενο 17 μη κυβερνητικών οργανώσεων της σερβίας στις 6 Απριλίου 1999.

Και όμως στην Γιουγκοσλαβία όλα αυτά τα χρόνια και τις γκριζες μέρες του εθνικιστικού μεσαίωνα υπήρχαν δεκάδες αντιπολεμικές, αντιμιλιταριστικές οργανώσεις σε δράση. Αγνοημένες, τόσο βέβαια από τα ΜΜΕ όσο και - σε μικρότερο βαθμό - από τις αναλύσεις του ανατρεπτικού χώρου στην Ελλάδα.

Για πρώτη φορά τον Ιούλη του 1991 στο Σεράγεβο πασιφιστικές ομάδες οργανώνουν μια συναυλία για την ειρήνη στην οποία συμμετέχουν 300.000 άτομα. Πριν ξεκινήσει το ένοπλο μακελειό στην Γιουγκοσλαβία υπήρχε ισχυρό αντιπολεμικό κίνημα, ειδικά στην Βοσνία. Μάλλον ο κόσμος είχε αρχίσει να αισθάνεται το κακό που δρασκελίζει ολόταχως κατά πάνω του...

Το Σεπτέμβριο του ίδιου χρόνου γίνεται ένα карабάνι ειρήνης που διασχίζει όλη την Γιουγκοσλαβία. Το карабάνι οργανώνει η «Επιτροπή Πολιτών Ελσίνκι» (χωρίς να ξέρουμε από πού βγαίνει αυτό το όνομα). Συμμετέχουν πολίτες από όλη την Ευρώπη και από Γιουγκοσλαβία. Το карабάνι ξεκινάει από την Τριέστη με 400 άτομα και περνάει από τις πόλεις της Λιουμπλιάνα, το Ζάγκρεμπ, τη Σουμπότκα, το Νόβι Σατ, το Βελιγράδι και φτάνει στην Μακεδονία. Σε πολλές πόλεις γίνονται αλυσίδες με άτομα από όλες τις θρησκείες και από όλες τις εθνικές ομάδες. Από αυτό το карабάνι προέκυψαν και γνωστές αντιπολεμικές ομάδες όπως οι «Γυναίκες στα Μαύρα» του Βελιγραδίου, η «Αντιπολεμική Εκστρατεία» στο Ζάγκρεμπ και πολλά κέντρα ενημέρωσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Από τον Οκτώβριο του '91 μέχρι τον Φλεβάρη του '92 γίνεται σε καθημερινή βάση έξω από το κοινοβούλιο στο Βελιγράδι αντιπολεμική διαμαρτυρία με μαύρα κεριά. Μια άλλη μεγάλη εκστρατεία που έγινε εκείνο το διάστημα ήταν η συλλογή υπογραφών για να συζητηθεί στην βουλή η απαγόρευση της μετακίνησης κληρωτών εκτός της Γιουγκοσλαβικής ομοσπονδίας (σερβία και μαυροβούνιο). Το αντιπολεμικό κίνημα κατάφερε να μαζέψει 80.000 υπογραφές και του έλειπαν μόνο άλλες 20.000. (καλά τώρα ας μην ασκήσουμε κριτική σε αυτήν την εκστρατεία που θυμίζει κάτι από τις παπάρες του ΚΚΕ: «κανένας φαντάρους έξω από τα σύνορα»).

Όταν ξεκίνησαν οι βομβαρδισμοί στο Σεράγεβο, στο Βελιγράδι η «Οργάνωση για την Αντίσταση των Πολιτών» διοργάνωσε μια διαδήλωση διαμαρτυρίας με 100.000 άτομα. Ήταν η μεγαλύτερη αντιπολεμική διαδήλωση που έγινε ποτέ. Γίνανε συναυλίες ροκ με σύνθημα: «Μην υπολογίζεται σε μας!». Αλλά και μια μεγάλη εκστρατεία για τα σχολικά βιβλία, πως δηλαδή αυτά προωθούν την μισαλλοδοξία και τον σοβινισμό. Αρχισαν να δημιουργούνται σε πολλές πόλεις και στην επαρχία τηλεφωνικές γραμμές SOS για κακοποιημένες γυναίκες, παιδιά, για ρατσιστικές επιθέσεις σε εθνικές μειονότητες, για ανυπότακτους και λιποτάκτες. Τηλέφωνα που προσέφεραν ψυχολογική και νομική βοήθεια.

Να αναφέρουμε εδώ μόνο κάποιες από τις αντιπολεμικές οργανώσεις, που ναι μεν δεν ήταν επαναστατικές με την έννοια που εμείς θα θέλαμε, αλλά παρόλα αυτά τόλμησαν, μέσα στην εθνικιστική υστερία και την αφασία του πολέμου, να αρθρώσουν έναν αντι-εθνικιστικό και αντιπολεμικό λόγο μέσα στη Σερβία:

«ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΣΤΑ ΜΑΥΡΑ» είναι μια οργάνωση που πρωτοεμφανίστηκε τον Οκτώβριο του 1991 στο Βελιγράδι. Είναι ενάντια στον πόλεμο, τις εθνικές εκκαθαρίσεις, την πατριαρχία. Ασχολείται με τους πρόσφυγες, με τους ανυπότακτους από όλες τις εθνικές ομάδες και βέβαια ήταν πολέμιες του καθεστώτος Μιλόσεβιτς. Ο Σέσελι πολλές φορές είχε απειλήσει τις «Γυναίκες στα Μαύρα» μιας και τις θεωρούσε προδότριες και πράκτορες του ΝΑΤΟ....

Η «ΟΜΑΔΑ 484» ονομάστηκε έτσι από τις 484 οικογένειες που εκδιώχθηκαν από την Κράινα το 1995. Ασχολείται όμως με όλους τους πρόσφυγες, απ' όλες τις εθνικές ομάδες και συμμετέχει στο Κέντρο «Anti- War- Action» μαζί με άλλες αντιμιλιταριστικές ομάδες.

Ο «ΚΥΚΛΟΣ ΤΟΥ ΒΕΛΙΓΡΑΔΙΟΥ», μια ομάδα διανοούμενων που συναντιόταν σε τακτική βάση και ασχολούταν με την άρθρωση αντιεθνικιστικού και αντιμιλιταριστικού λόγου.

Το ανεξάρτητο συνδικάτο «ΕΙΡΗΝΗ, ΨΩΜΙ, ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ», που προσπάθησε να ενημερώσει τους εργάτες κόντρα στην εθνικιστική προπαγάνδα του κράτους για τα «εθνικά συμφέροντα» και για «τους τάφους των προγόνων».

Ναι είναι αλήθεια ότι πολλά σ' αυτό το αντιπολεμικό κίνημα της Γιουγκοσλαβίας επιδέχονται κριτική. Όπως π.χ. ότι δεν εισήγαγε (συνειδητά ή μη) τον βαθύτερο ταξικό παράγοντα στις αναλύσεις του. Γιατί τα αφεντικά χρειάζονται τον εθνικό πόλεμο; Ποιός ο κοινωνικός ρόλος του εθνικού στρατού; Ή τι μπορεί να είναι η απάντηση στον πόλεμο των αφεντικών: μια επίκληση στο να σταματήσει, έτσι γενικά, «ένα κακό» ή μια αεθνή επαναστατική αλληλεγγύη των κοινωνιών; Ή ακόμη ότι λειτούργησε κυρίως ανθρωπιστικά (όλες αυτές οι ιστορίες με τα κεριά...) και όχι πολιτικά -ταξικά. Δε βρίσκουμε εδώ τους πύρινους επαναστατικούς λόγους ενός Ερρίκο Μπαρμπύ στο Διεθνές Συνέδριο των Παλιών Πολεμιστών και των θυμάτων Στρατού το 1920. Από την άλλη ήταν (και είναι) ένα αντιπολεμικό κίνημα που προσπάθησε να σταματήσει την αδηφαγία των εθνικιστών και των αφεντικών για αίμα, πληρώνοντας πολλές φορές ακριβό τίμημα. Και είναι αλήθεια πως κατά καιρούς έφερνε σε δύσκολη θέση την εθνικιστική προπαγάνδα του μίσους. Μπορούμε να ασκήσουμε κριτική σ' αυτό το κίνημα δεν μπορούμε όμως να το αγνοήσουμε.

ΑΝΥΠΟΤΑΚΤΟΙ ΚΑΙ ΛΙΠΟΤΑΚΤΕΣ

Στο δεύτερο τεύχος του «Ανάρες» είχαμε αναφερθεί, με τα λίγα στοιχεία που είχαμε, στους πολλούς ανυπότακτους του ομοσπονδιακού -και όχι μόνο- στρατού (σελ.5 του 2ου τεύχους). Τόσο οι δυτικές εφημερίδες όσο και οι αντιμιλιταριστικές και πασιφιστικές οργανώσεις μιλάνε για εκατοντάδες χιλιάδες ανυπότακτους και χιλιάδες λιποτάκτες στην Γιουγκοσλαβία, τόσο το 1995 με τον πόλεμο στην βοσνία, όσο και το 1999 με τους βομβαρδισμούς. Εδώ να διευκρινίσουμε μια λεπτομέρεια: τα στοιχεία από τις δυτικές εφημερίδες για τους ανυπότακτους και τους λιποτάκτες θα μπορούσε να τα δει κανείς με δυσπιστία, εάν δεν συμφωνούσαν με εκείνα των αντιμιλιταριστικών και αντιπολεμικών οργανώσεων. Συν του ότι ποτέ δεν προβάλλονταν ιδιαίτερα η ανυποταξία και η λιποταξία από την δυτική προπαγάνδα. Ακόμη και όταν το ΝΑΤΟ το 1999, για λόγους ψυχολογικού πολέμου, έριχνε τρικάκια από αεροπλάνα σε σέρβους στρατιώτες τους έλεγε να παραδοθούν (τα τρικάκια ήταν τύπου «Είστε στόχος του ΝΑΤΟ»). Δε μας είναι γνωστό εάν ποτέ τους προέτρεπε να λιποτακτήσουν. Γιατί προφανώς άλλο σημαίνει για τους караβανάδες «παραδίνονται» και άλλο «λιποτακτώ». Επίσης πολύ δύσκολα χορηγείται σε λιποτάκτες από την πρώην Γιουγκοσλαβία για πολιτικό άσυλο σε κάποια χώρα της δυτικής ευρώπης. Ας δούμε όμως πως είχαν τα πράγματα μέσα στη Γιουγκοσλαβία το 95 και το 99.

Το 1995 ο ομοσπονδιακός στρατός αντιμετώπιζε μεγάλο πρόβλημα με τους ανυπότακτους. Έτσι βρέθηκε μια λύση ανάγκης: στις 11 Ιούνη 1995 στο Βελιγράδι, στην υπόλοιπη σερβία και στη βοϊβοδίνη γίνονται κοινές επιχειρήσεις της στρατιωτικής αστυνομίας και δυνάμεων της αστυνομίας για υποχρεωτική στράτευση των ανδρών που δύναται να φέρουν όπλα. Περικυκλώνονται καφετέριες, φοιτητικές εστίες, κατεβάζουν κόσμο από τα λεωφορεία. Όταν η πατρίδα σε έχει ανάγκη να σκοτωθείς γι' αυτήν θα σου το δείξει, ακόμη και με βίαιο τρόπο...

Την ίδια μέρα που ο Μιλόσεβιτς πετούσε με στρατιωτικό αεροπλάνο για να υπογράψει στις ηπτα την λεγόμενη συμφωνία του Ντεϊτον, τέλη Οκτώβρη του 1995, το κοινοβούλιο του Βελιγραδίου ψήφισε, με κατ'επείγουσα διαδικασία (δεν ήταν σπάνιο γεγονός στην βουλή να ψηφίζονται μέχρι και 200 νόμοι μέσα σε μια δώρη συνεδρίαση της) το νέο νόμο για τους ανυπότακτους του πολέμου στην βοσνία. Ας σημειώσουμε εδώ ότι το Βελιγράδι ποτέ δεν παραδέχτηκε ότι διεξάγεται πόλεμος στη βοσνία, μιας και η Γιουγκοσλαβική ομοσπονδία δεν δέχτηκε επίθεση στα εξωτερικά της σύνορα, αλλά ότι στην βοσνία γίνονταν επίσημα «στρατιωτικές ασκήσεις» για αποκατάσταση της τάξης και της ενότητας της Γιουγκοσλαβίας. Το Σύνταγμα της Γιουγκοσλαβίας ανέφερε ότι μπορεί κανείς να αρνηθεί την στρατιωτική του θητεία για λόγους συνείδησης (η αναλλακτική θητεία βέβαια διαρκούσε το διπλάσιο της στρατιωτικής θητείας -σας θυμίζει μήπως τίποτα;). Ο νέος νόμος όμως για τους ανυπότακτους σε «καιρό πολέμου» ήταν ιδιαίτερα αυστηρός. Έχαναν ότι περιουσιακά στοιχεία είχαν, δε μπορούσαν να κληρονομήσουν, θεωρούνταν «προδότες» (όπως όλο αγάπη τους αποκάλεσαν οι Σέσελι, Αρκάν και άλλοι πατριώτες) και ήταν εντελώς ανεπιθύμητοι στην Γιουγκοσλαβία. Με αυτόν το νόμο απέκλειαν την επιστροφή τους για πάντα στην Γιουγκοσλαβία. Είναι δηλαδή άνθρωποι, που πριν υπήρξαν βολεμένοι στο σύστημα, αλλά τώρα με ένα βίαιο τρόπο εγκαταλείπουν πλήρως την αστική κοινωνική σύμβαση. Αυτό θα μπορούσε να είναι ένα θέμα προς συζήτηση και εδώ στην Ελλάδα... Και μιλάμε για περίπου 300.000 άτομα σύμφωνα με την οργάνωση «Γυναίκες στα Μαύρα». Ακόμη και σήμερα 30.000 ανυπότακτοι που συνελήφθησαν αντιμετωπίζουν μέχρι και 20 χρόνια φυλάκισης.

Το καθεστώς την ίδια χρονιά καταδικάζει τον στρατηγό Vlado Trifunovic σε 11 χρόνια φυλάκιση γιατί αρνήθηκε το 1991 να καταστρέψει την πόλη Garrison Varazdin στην Κροατία. Τότε η Κροατική εθνική φρουρά είχε κυκλώσει την πόλη στην οποία υπήρχαν μόνο 250 στρατιώτες του ομοσπονδιακού στρατού.

Στην περίπτωση που κατέστρεφαν την πόλη, όπως ζήτησε το Βελιγράδι από το στρατηγό να διατάξει, αυτή η χωρίς νόημα πράξη τους θα σήμαινε και το θάνατο τους από τις δυνάμεις της Κροατικής φρουράς. Ο στρατηγός καταδικάστηκε ως «προδότης» και «εγκληματίας πολέμου» γιατί παρέδωσε τους στρατιώτες και δεν τους σκότωσε.

Λίγο πριν τον πόλεμο του 1999, ο σέρβικος στρατός άρχισε τις μετακινήσεις των μονάδων του, ξανακάλεσε τους έφεδρους (κυρίως της αεράμυνας) και παρέτεινε την θητεία των κληρωτών που ήδη υπηρετούσαν τότε. Ο ραδιοφωνικός σταθμός B 92 αναφέρει ότι στις 17 Μάρτη 99 στο Λέσκοβακ (νότια σερβία, κοντά στο Κοσσυφοπέδιο) 100 στρατιώτες κάνουν πορεία διαμαρτυρίας ενάντια στην αύξηση της θητείας: «Ας πάνε στον πόλεμο αυτοί που θέλουν να στείλουν εμάς εκεί», φώναζαν. Νύχτα γίνονται μπλόκα σε κεντρικούς δρόμους στο Βελιγράδι και μαζεύουν με το ζόρι νέους. Μετά την έναρξη των βομβαρδισμών από το ΝΑΤΟ η κατάσταση στην σερβία χειροτερεύει για όσους δεν θέλουν να πάνε στον στρατό. Κάθε φύλο πορείας που θυροκολλείται ισχύει ακόμη και δεν το παραλάβει αυτός για τον οποίο προορίζεται. Να βγεις στο εξωτερικό γίνεται όλο και πιο δύσκολο. Τα σύνορα προς την Ουγγαρία κλείνουν για όλους τους άνδρες ηλικίας από 18 μέχρι 60, οι γέφυρες προς την Κροατία είναι γκρεμισμένες, το ίδιο και για Μαυροβούνιο, όπου η κατάσταση είναι πιο χαλαρή. Όποιους συλλαμβάνουν το στρατοδικείο τους «αφήνει» να επιλέξουν ανάμεσα στον στρατό ή κάποια χρονάκια στη φυλακή. Οι πιο πολλοί επιλέγουν το πρώτο. Παρόλα αυτά οι φυλακές γεμίζουν. Σύμφωνα με την «Frankfurter Rundschau» στις 23 Απρίλη 99, 50.000 ανυπότακτοι και λιποτάκτες βρίσκονται στις φυλακές.

Οι «Γυναίκες στα Μαύρα» αναφέρουν μια τρομερή κλιμάκωση του εθνικισμού κατά τη διάρκεια των βομβαρδισμών. Αυτό εκδηλωνόταν καθημερινά όλο και πιο έντονα π.χ. στις συναυλίες στην πλατεία Δημοκρατίας. Επίσης αναφέρουν ότι και άλλες μειονότητες είχαν επηρεαστεί από αυτό το κλίμα: «Είδαμε μια ομάδα από ρόμα που διαδήλωνε την υποταγή της στο κράτος, έξω από την Αμερικανική πρεσβεία στο Βελιγράδι και άλλους που φώναζαν συνθήματα όπως: «θα δώσουμε τη ζωή μας, αλλά όχι το Κοσσυφοπέδιο», «το Κοσσοβο είναι σερβία» και κατηγορούσαν τους Αλβανόφωνους Κοσσοβάρους. Εδώ είναι προφανής η λογική του καταπιεσμένου: να είσαι με τον δυνατό. Είναι τρομερό!».

Στις 11 Απρίλη 99 δολοφονείται από αγνώστους ένας αντικαθεστωτικός αντιμιλιταριστής δημοσιογράφος στο κέντρο του Βελιγραδίου, ο Slavko Cuvunjija. Το αντιπολεμικό κίνημα αισθάνεται την απειλή του Σέσελι να γίνεται πιο σοβαρή. Ο Σέσελι είχε ευθέως απειλήσει ότι αν γίνουν βομβαρδισμοί του ΝΑΤΟ θα πρέπει να λογοδοτήσει στον «λαό» και η αντικαθεστωτική αντιπολίτευση μέσα στη σερβία. Ανέφερε μάλιστα ονομαστικά την «Επιτροπή του Ελσίνκι για τα ανθρώπινα δικαιώματα», τον «κύκλο του Βελιγραδίου» και τις «Γυναίκες στα Μαύρα». Γράμμα από τις τελευταίες στους ανά τον κόσμο αντιμιλιταριστές: «η κατάσταση διαρκώς χειροτερεύει, η «δεύτερη φάση» έχει ξεκινήσει, ουδέν σχόλιον! Εσείς έχετε περισσότερες πληροφορίες από εμάς, αλλά εμείς ξέρουμε ότι η συνομιλία του μιλιταρισμού -παγκόσμια και τοπικά- περιορίζει τον ζωτικό μας χώρο επικίνδυνα και σε λίγο δε θα υπάρξει καν αυτός ο χώρος. (Πώς να καταγγείλεις τον παγκόσμιο μιλιταρισμό, χωρίς να καταγγείλεις πρώτα τον ντόπιο; Πώς να καταδικάσεις τους βομβαρδισμούς, χωρίς να καταδικάσεις πρώτα τις σφαγές και την καταπίεση;). Με τον τρόπο που περνάνε οι άνθρωποι του Κοσσοβό λόγω της νατοϊκής επέμβασης, πληρώνουν πιο υψηλό τίμημα από ότι πριν. Στον αέρα το ΝΑΤΟ, στο έδαφος ο Μιλόσεβιτς. Προς στιγμή το ανθρώπινο μας γκέτο λειτουργεί καλά, μέσω της αλληλοϋποστήριξης. Η δικιά σας υποστήριξη μας δυναμώνει, σημαίνει για μας πραγματικά πολλά».

«Όπου υπάρχουν στρατιωτικές, διαχειριστικές ανθρωπιστικές βοήθειες και δημοσιογράφοι, εκεί υπάρχουν και τα χρήματα»

Βρετανός αξιωματικός, ιδιοκτήτης μπαρ στην Πρίστινα

Η παρακάτω ανθρωπιστική βοήθεια στην ευσχία μας είναι ασφαλώς Μπιγκ Μπιγκ. Η διευρυμένη του ταμεία των «ανθρωπιστικών καταστροφών» τη δεκαετία του '90 (Σομαλία, Ρουάντα, Κόσοβο, Βοσνία κ.λπ.) σε συνδυασμό με την ανάμειξη των ιδιωτικών επιχειρήσεων είχε ως αποτέλεσμα, τεράστια πλέον κεφάλαια να διακινούνται στο χώρο της ανθρωπιστικής βοήθειας. Υπολογίζεται ότι το ποσό αυτό αγγίζει ετησίως τα 55 δισεκατομμύρια δολάρια.

Η νέα αυτή αγορά και τα τεράστια ποσά τα οποία διακινούνται έχουν πολύ σημαντικές επιπτώσεις στον τρόπο διαθεσης της βοήθειας, στους φορείς που τη διακινούν και στις επιλογές των αμοδίκτων.

Μια πολύ σημαντική επίπτωση, τονίζει ο σύμβουλος διαφόρων ανθρωπιστικών οργανισμών οικονομολόγος Ρόμπειν Ντέιβις, είναι το γεγονός ότι πολλοί φορείς και άτομα, τόσο από την πλευρά αυτών που παρέχουν τη βοήθεια όσο και από την πλευρά αυτών που την αποδέχονται, ωφελούνται από τη διακίνηση της. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα π.χ. οι πρόσφυγες να παραμένουν πολύ περισσότερο στους καταυλισμούς από όσο χρειάζεται διότι τα πολιτικοοικονομικά συμφέροντα των εμπλεκόμενων στην κρίση κυβερνήσεων αφενός και της γραφειοκρατίας και των οργανισμών που παρέχουν τη βοήθεια αφετέρου τις περισσότερες φορές συγκαλύπτουν.

Οι συρράξεις διευκολύνουν ορισμένες ομάδες και άτομα - συμπεριλαμβανομένων πολλών φορές των υπαίτιων των συγκρούσεων - να πλουτίσουν από την ανθρωπιστική βοή-

θεια. Το ποσό των χρημάτων που διοχετεύεται σε ανθρωπιστικές δραστηριότητες είναι σήμερα τόσο μεγάλο, ώστε σε πολλές περιπτώσεις οι δραστηριότητες αυτές να αποτελούν τον κύριο εθνικό οικονομικό πόρο για τη χώρα-αποδέκτη. Σε ολόένα μεγαλύτερο βαθμό οι ανθρωπιστικοί φορείς βλέπουν τη βοήθεια να γίνεται αντικείμενο ιδιοποίησης από εκείνες ακριβώς τις στρατιωτικές και πολιτικές ελίτ που προκάλε-

σαν την ανθρωπιστική καταστροφή. Ένα άλλο πρόβλημα που επιστημαίνεται ο εκδότης του «Crossline Global Report» Εντιούρ Ζιραντέ αφορά τις επιπτώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ των διαφόρων ανθρωπιστικών φορέων. Μία από τις συνέπειες είναι ότι η βοήθεια διακατέχεται με δυσανάλογο τρόπο σε περιοχές που είναι «εκτός κάρτας», όπως το Σουδάν, η Αγγόλα και η Κεντρική Αφρική, σε σχέση με πιο «δημοφιλείς» περιοχές,

όπως η Βοσνία και το Κόσοβο. Υπολογίζεται ότι η διεθνής κοινότητα δαπάνη σήμερα 7 φορές περισσότερα χρήματα για τον πρόσφυγα στα Βαλκάνια από ό,τι για τον πρόσφυγα στην Αφρική.

Μια άλλη επίπτωση αφορά τον ανταγωνισμό μεταξύ των ανθρωπιστικών οργανώσεων για την προσοχή των ΜΜΕ. Αυτό σημαίνει ότι μεταβαίνουν σε χώρους συγκρούσεων αιχλών για να φανούν ότι είναι παρόντες. Πάνω από 150 ανθρωπιστικοί φορείς που ασχολούνται κυρίως με την παροχή υγειονομικής περίθαλψης έχουν εγκατασταθεί στο Κόσοβο χωρίς να έχουν κάνει καμιά ανάλυση της κατάστασης. Υπολογίζεται ότι η παροχή υγειονομικής περίθαλψης υπερβαίνει κατά τρεις φορές τις απαιτούμενες ανάγκες.

Κάθως εντείνεται ο ανταγωνισμός, οι φορείς ανθρωπιστικής βοήθειας αισθάνονται ότι θα πρέπει να δίνουν το παρόν ανεξάρτητα από το αν η παρουσία τους είναι αναγκαία. Ετσι λοιπόν δημοσιογραφείται το εύλογο ερώτημα αν η

παροχή βοήθειας ανταποκρίνεται σε πραγματικές ανάγκες ή αν, ανθεκτικώς, ανταποκρίνεται στη ζήτηση της αγοράς, όπως αυτή διαμορφώνεται από τα ΜΜΕ και από πολιτικά συμφέροντα.

Η κρίση στο Κόσοβο αντιπροσωπεύει ίσως το zenith του αυξημένου ανταγωνισμού. Ένας μεγάλος αριθμός εταιρειών και φορέων ανθρωπιστικής βοήθειας εγκαταστάθηκαν στην περιοχή για να εξασφαλίσουν άμεσα πλεονεκτήματα. Τα καφέ και τα εστιατόρια ξεφύτρωναν μέσα σε μια νύκτα προκειμένου να εξυπηρετήσουν την ξαφνική είσοδο των

ξένων. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι αμερικανικές διερμηνέων δεκαπλασιάστηκαν και εκπομπές ραδιοεστιασμένων και των τεράστιων ποσών που πληρώνουν οι δυτικές τηλεοπτικές εταιρείες. «Οι επιχειρηματίες και ακόμα και ορισμένοι εκπρόσωποι φορέων ανθρωπιστικής βοήθειας παραδέχθηκαν ότι η κατάσταση έκτακτης ανάγκης ήταν καλή για τις μπίζνες και όσο περισσότερο συνεχίζονταν τόσο καλύτερα», γράφει ο Ζιραντέ.

ΤΑΚΗΣ ΜΙΧΑΪ

Υπολογίζεται ότι διακινούνται 55 δις. δολάρια το χρόνο

«Ανθούσα επιχείρηση» η ανθρωπιστική βοήθεια

Πώς επωφελούνται
κορηγοί, αποδέκτες
και κυβερνήσεις

Ευέλκτες και ανά πάσα στιγμή έτοιμες να επέμβουν σε οποιοδήποτε σημείο του πλανήτη. Ακριβώς ότι χρειάζεται ο διεθνοποιημένος («νέος») καπιταλισμός. Όχι λάθος. Δε μιλάμε για τις ειδικές στρατιωτικές δυνάμεις των δυτικών κρατών, αλλά για τις μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Το λένε και οι λέξεις «μη κυβερνητικές». Με την ευρύ έννοια είναι ομάδες που στηρίζονται στον εθελοντισμό, δεν ελέγχονται από κρατικούς θεσμούς και όσοι συμμετέχουν δεν έχουν ίδιο όφελος. Γιατροί, εκκλησιαστικές οργανώσεις, συνδικάτα κλπ. Θα πρέπει να είναι κανείς όμως τυφλός για να μη δει την αναπόφευκτη δικτύωση και κάλυψη μη κυβερνητικών οργανώσεων και κρατικών θεσμών σε περιοχές όπως την Γιουγκοσλαβία. Ας προσπαθήσουμε λοιπόν να εντάξουμε τις μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) σε ένα συγκεκριμένο πολιτικό πεδίο, γιατί για μας δεν υπήρξε ποτέ μια «ουδετερότητα» στο κοινωνικό προτσές. Έτσι ο ρόλος των ΜΚΟ πρέπει να συσχετίζεται με μια παγκόσμια διαδικασία οικονομικής και κοινωνικής αναδιάρθρωσης της κυριαρχίας. Πρέπει να συσχετίζεται με την προσπάθεια της αναδιάρθρωσης της καπιταλιστικής παραγωγής και την προσπάθεια της καπιταλιστικής κοινωνικοποίησης ως μια ολότητα.

Με το τέλος των εθνικο-κρατικών πολιτικών και με την ένταξη τους σε μια υπερεθνική στρατηγική άλλαξε και ο ρόλος των ΜΚΟ. Ο διεθνοποιημένος καπιταλισμός επιταχύνει και επεκτείνεται χωρίς να μπορεί να δημιουργήσει, λόγω της αχαλίνωτης του τάσης για ανάπτυξη («ανάπτυξη ή θάνατος») ένα status αστικοδημοκρατικών δομών προς αποφυγή των κοινωνικών εντάσεων. Με άλλα λόγια, από όπου περνάει ο καπιταλισμός (ή όσο ο καπιταλισμός γίνεται διεθνοποιημένη ολότητα) πίσω του θα αφήνει μόνο πόνο, φτώχεια, πείνα, πόλεμο,

ΜΚΟ

ξεριζωμό. Οι ΜΚΟ καταλαμβάνουν τον χώρο που αφήνει πίσω του το σαρωτικό πέρασμα του κεφαλαίου. Εργαλειοποιούνται για την επίλυση κοινωνικών προβλημάτων. Τόσο στις χώρες του πρώτου κόσμου (άστεγοι, μετανάστες), όσο και σε χώρες του «τρίτου» κόσμου.

Σήμερα υπάρχουν στην Ελλάδα 3.000 και παγκοσμίως 1.000.000 ΜΚΟ. Αφορμή για το ενδιαφέρον μας σε σχέση με τις ΜΚΟ αποτέλεσε το έντονο ενδιαφέρον από την μεριά τους για την βοσνία και το κοσσυφοπέδιο και η μεγάλη συγκέντρωση αυτών των οργανώσεων στα βαλκάνια. Όπως επίσης και κρατικών (υπουργεία εξωτερικών) και υπερκρατικών (ΟΗΕ, ΝΑΤΟ) σχηματισμών να συμμετέχουν ΜΚΟ σε συνέδρια τους ή να τις εισάγουν σε συμφωνίες ειρήνης, όπως έγινε π.χ. στον πόλεμο της Γιουγκοσλαβίας. Ακόμη σκεφτήκαμε ότι οι ΜΚΟ ταιριάζουν τέλεια σ' αυτό το προπαγανδιστικό σχήμα που χρησιμοποιήθηκε από το ΝΑΤΟ περί «ανθρωπιστικής επέμβασης» ή «military humanism» σύμφωνα με κάποιους κακοπροαίρετους. Δε θέλουμε να θίξουμε τη συμμετοχή ενός ατόμου σε μια ΜΚΟ και τον κοινωνικό του αλτρουισμό (εφόσον βέβαια αυτή είναι μη κυβερνητική...), αλλά εξετάζουμε τον γενικότερο πολιτικό και κοινωνικό ρόλο που παίζουν αυτές οι οργανώσεις όπου παρεμβαίνουν. Έτσι δε μας φαίνεται καθόλου τυχαίο το Νόμπελ ειρήνης που έλαβε μια από αυτές τις οργανώσεις, οι «Γιατροί Χωρίς Σύνορα». Ας πάρουμε τα πράγματα με μια χρονική σειρά:

Κατά την διάρκεια του «ψυχρού πολέμου», οι ΜΚΟ παρουσιάζονταν ως ουδέτεροι ενεργοί πολίτες ανάμεσα στις δυο υπερδυνάμεις. Πρώτη φορά καταγράφηκαν στην «παγκόσμια κοινή γνώμη» με τον πόλεμο στην νιγηρία το 1967-70. Από τότε

και έπειτα στην εικόνα κάθε πολέμου στον «τρίτο κόσμο», κάθε φυσικής καταστροφής συμπεριλαμβάνονται και οι ΜΚΟ. Πολιτικό ενδιαφέρον αρχίζουν όμως να αποκτούν από τα τέλη της δεκαετίας του 80. Αυτό για δυο λόγους:

— Από τη μια οι ΜΚΟ μαζί με άλλες υπερεθνικές οργανώσεις γίνονται μέρος της δομής της «Νέας Παγκόσμιας Τάξης». Έχουν ακριβώς τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει κάθε στοιχείο αυτής της νέας τάξης του διεθνοποιημένου κεφαλαίου: μπορούν να επέμβουν γρήγορα, οποιαδήποτε στιγμή, σε οποιοδήποτε σημείο του πλανήτη με έναν δικό τους αυτόνομο τρόπο. Επίσης άρχισαν να σχηματίζονται εξειδικευμένες σε ένα ειδικό θέμα ΜΚΟ όπως π.χ. για την εξουδετέρωση ναρκών ή ΜΚΟ που ασχολούνται αποκλειστικά με την διαχείριση κρίσεων.

— Από την άλλη οι ένοπλες συγκρούσεις ανά τον κόσμο αυξάνονται και έτσι οι ΜΚΟ ασχολούνται σήμερα περισσότερο με τα δεινά που προέρχονται από εμπόλεμες καταστροφές παρά με τις φυσικές καταστροφές. Μία από τις μεγαλύτερες ΜΚΟ της Δύσης «Caritas International» από τα 89 εκατομμύρια μάρκα που διέθεσε στις αποστολές της, τα 26 πήγαν μόνο σε φυσικές καταστροφές, ενώ 50 εκατ. δόθηκαν σε αποστολές που ασχολούνταν με τις συνέπειες πολέμων και μετακινήσεων πληθυσμών (έχει σημασία αυτό το σημείο, βλέπε παρακάτω)- κυρίως στην Γιουγκοσλαβία, 9 εκατ. σε κοινωνικές συγκρούσεις (!) και 9 εκατ. σε περιοχές που χτυπήθηκαν από οικονομική κρίση.

Στη σομαλία το 91/92 φάνηκε ότι οι ΜΚΟ σε τέτοιου είδους ένοπλες συγκρούσεις δεν μπορεί να είναι ουδέτερες. Οι απαγωγές ατόμων που συμμετείχαν στις αποστολές, η διατύπωση όρων για να μπορεί να δράσει μια ΜΚΟ οργάνωση σε μια περιοχή και τα κοντέινερ που γίνονταν λεία των ένοπλων ομάδων δείχνουν ότι είτε το ήθελαν είτε όχι γίνονται μέρος του παιχνιδιού.

Στα στρατόπεδα των προσφύγων στη ρουάντα το 1994/95 πάνω από 200 ΜΚΟ, χωρίς την βοήθεια κυανόκρανων (δηλ. ένοπλων), παρείχαν βοήθεια στα θύματα της γενοκτονίας. Όταν η σφαγή συνεχίστηκε και δεν έγινε καμιά «ανθρωπιστική επέμβαση» από τον ΟΗΕ ή το ΝΑΤΟ (λέμε τώρα...) και καταλάγιασε και το ενδιαφέρον των ΜΜΕ, οι περισσότερες ΜΚΟ οργανώσεις μέχρι το καλοκαίρι του 1995 την κάνανε. Ο Ρόνι Μπάουμαν πρόεδρος των «Γιατρών χωρίς Σύννορα» μέχρι το 1994 θα δηλώσει: «η λεγόμενη ουδετερότητα μας - δηλ. το να μη διαλέγεις ανάμεσα σε «καλούς» (εννοεί τους Χούτσι που τους έσφαζαν) και «κακούς» (εννοεί τους αντάρτες Χούτον που έσφαζαν)- είναι άχρηστο... Το θέαμα της ανθρωπιστικής βοήθειας έχει αντικαταστήσει την πολιτική, η λεπτομερής αφήγηση της φρίκης αντικαθιστά τον αγώνα ενάντια στο κακό, στην κοινωνία της τηλεόρασης». Αυτή η σκέψη τραβηγμένη ως το άκρο της οδηγεί σε μια βασική κοινή αντίληψη ΜΚΟ και κρατικών σχηματισμών (ΟΗΕ, ΝΑΤΟ κλπ):

Μετά το Ιράκ το 91 και τη ρουάντα το 95, άρχισε να εισάγεται η άποψη ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι υπεράνω του κύρους ενός κυρίαρχου κράτους. Αυτό αποτελεί μια πολύ σημαντική λεπτομέρεια: εντάζει, για τους αναρχικούς το άτομο είναι πιο σημαντικό από οποιονδήποτε κρατικό θεσμό. Εδώ όμως μιλάμε για τον ΟΗΕ και το ΝΑΤΟ που χρησιμοποίησαν ακριβώς αυτό το επιχείρημα, ότι δηλαδή τα ανθρώπινα δικαιώματα στο κοσσυφοπέδιο είναι πιο σημαντικά από την κυριαρχία του Γιουγκοσλαβικού κράτους όπως την κατοχυρώνει το διεθνές δίκαιο για να επέμβουν σε εσωτερική υπόθεση κράτους. Αυτή ήταν η επίσημη δικαιολογία που δόθηκε στη «δυτική κοινή γνώμη» για να σφάξει το ΝΑΤΟ για ειρηνευτικούς λόγους. Βλέπουμε εδώ δηλαδή την έξυπνη παγίδα της επιχειρηματολογίας: «τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι πάνω απ' όλα». Έτσι μπορεί να

δικαιολογηθεί η επέμβαση του ΝΑΤΟ στη Γιουγκοσλαβία από τη μια, όσο και η έκκληση του Μπάουμαν των «Γιατρών χωρίς Σύννορα» για διεθνή στρατιωτική επέμβαση στην ρουάντα το 1995 όταν απελλίστηκαν με τις σφαγές εκεί από την άλλη. Αποδεικνύεται λοιπόν το επικίνδυνο αυτό του επιχειρήματος περί «ανθρωπίνων δικαιωμάτων» (ΝΑΤΟ, ΗΠΑ) ή «περί του δικαιώματος για εθνική ανεξαρτησία» (το βασικό επιχείρημα της γερμανίας για την απόσχιση της Κροατίας και της Σλοβενίας από τη Γιουγκοσλαβία).

Σήμερα φτάσαμε στο σημείο οι περισσότεροι στρατοί της ΕΕ που συμμετείχαν στην επέμβαση στο κοσσυφοπέδιο να παρέχουν και ανθρωπιστική βοήθεια (σκηνές, μεταφορικά μέσα για δύσβατες περιοχές, ειδικά μηχανήματα κλπ) πλάι στις ΜΚΟ που δρουν στην περιοχή. Επίσης τα υπουργεία εξωτερικών πολλών κρατών ή διάφορα όργανα της ΕΕ δημιούργησαν τις δικές τους ΜΚΟ. Πρέπει βέβαια να τονίσουμε ότι πολλές ΜΚΟ απέρριψαν αυτή τη συνεργασία με κρατικούς οργανισμούς. Αυτό το ενδιαφέρον των κρατών για «ανθρωπισμό» και «ανθρώπινα δικαιώματα» αφορά κυρίως την ευρώπη. Ποιος ασχολείται με τα ανθρώπινα δικαιώματα στο ανατολικό τιμόρι (όπου γινόταν και γίνεται μια γενοκτονία) ή στην παλαιστίνη (όπου στρατιώτες πυροβολούν παιδιά και υπάρχει εμπόριο φαρμάκων ενάντια στους παλαιστίνιους); Ποιος ασχολείται με τα ανθρώπινα δικαιώματα στην αφρική; Στη «μαύρη ήπειρο» οι ΜΚΟ διαθέτουν για κάθε πρόσφυγα 11 cents την ημέρα, ενώ στα Βαλκάνια ένα δολάριο και 23 cents. Πάνω από το δεκαπλάσιο δηλαδή. Σε στρατόπεδα προσφύγων στην αφρική αντιστοιχεί ένας(!) γιατρός σε 100.000 πρόσφυγες. Στα στρατόπεδα προσφύγων στη μακεδονία αντιστοιχεί ένας γιατρός σε 700 πρόσφυγες (δηλ. κοντά στο μέσο όρο των χωρών ΕΕ). Προφανώς στην αφρική τα κράτη της ΕΕ αφήνουν τις ελάχιστες ΜΚΟ να δρουν εντελώς μόνες.

Στο κοσσυφοπέδιο οι ΜΚΟ και η «ανθρωπιστική» δράση των «ειρηνευτικών δυνάμεων» συμπλήρωσαν τον κοινωνικό χώρο που άφησε πίσω του ο πόλεμος. Ουσιαστικά όλες οι δομές του κράτους καταστράφηκαν στην περιοχή. Αστυνομία, στρατός, πολιτική διοίκηση. Ανέλαβαν οι διάφορες εθνικότητες «ειρηνευτικές δυνάμεις». Από τα πρώτα που έκανε το ΝΑΤΟ τον Ιούνιο του '99 ήταν να στείλει 3.100 πρώην μπάτσους για ειδική μηνιαία εκπαίδευση στο Τέξας, ενώ οι τσολιάδες από το ελλάντα παίζουν το ρόλο τροχονόμων. Ιατρική περίθαλψη, καταφύγια για τους πρόσφυγες, ύδρευση, αποχέτευση, σχολεία, κοινωνική πρόνοια. Ανέλαβαν οι ΜΚΟ. Μην τυχόν και έρθει καμιά ηλίθια ιδέα στους πρόσφυγες να μετακινηθούν προς βόρεια ευρώπη... Αυτή η κατάληψη του κοινωνικού χώρου που παραδοσιακά ανήκε στον κρατικό μηχανισμό θα αποτελέσει άραγε το πρώτο στάδιο του περάσματος αυτών των δομών όχι στο κράτος, αλλά στην ιδιωτικοποίηση; Ο καιρός θα δείξει.

Μια συνέντευξη με τον ψυχαναλυτή και διανοούμενο κροάτη Slavoj Žižek. Θεωρήσαμε, παρόλες τις διαφωνίες μας σε επιμέρους ζητήματα, ότι το κείμενο εισάγει αρκετούς προβληματισμούς σε σχέση με έναν δυτικό τρόπο αντίληψης της κοινωνικής πραγματικότητας. Αναφέρεται κάπου στην συνέντευξη το βιβλίο του παλαιστινιού συγγραφέα και καθηγητή πανεπιστημίου Σάιντ "Οριενταλισμός". Το βιβλίο γράφτηκε την δεκαετία του 70 και αναφέρεται στον ρατσισμό ως εγγενές στοιχείο της δυτικής σκέψης σε σχέση με την "Ανατολή". Επίσης δε γνωρίζουμε σε πιο βιβλίο του Μπέκ αναφέρεται, αλλά όταν χρησιμοποιεί την έννοια "ανακλώμενος ρατσισμός" καταλαβαίνουμε ότι εννοεί τον ρατσισμό που προέρχεται από παλιότερες μορφές ρατσισμού.

ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ

Ασχοληθήκατε με το ρόλο του πασιφισμού και της πολυπολιτισμικότητας σε σχέση με τις αντιπαράθεσεις στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Πώς θα συγκεκριμενοποιούσατε τη θεωρητική σας υπόθεση σε σχέση με την κατάσταση που δημιουργήθηκε μετά τον πόλεμο στο κοσσυφοπέδιο;

Ο αφηρημένος πασιφισμός, δυτικής καταγωγής, υποστηρίζει μια διαδικασία από- πολιτικοποίησης των κοινωνικών συγκρούσεων. Δημιουργείται βέβαια από τη συμπόνια για τα θύματα των πολέμων, πιστεύω όμως ότι ο πασιφισμός αυτός περιέχει μια βαθιά μορφή ρατσισμού, μια πατερναλιστική στάση. Αυτή είναι μια από τις αιτίες, για τις οποίες η αντιπαράθεση στα Βαλκάνια έχει πάρει την σημερινή μορφή: ο δυτικός πασιφισμός και η στάση του να προωθεί την αποπολιτικοποίηση. Ο πασιφισμός υποστηρίζει ότι το πρόβλημα είναι ότι οι άνθρωποι μισούνται και ότι σημασία έχει τα αντίπαλα μέρη να επικοινωνήσουν μεταξύ τους. Ο πόλεμος στο κοσσυφοπέδιο δεν έγινε όμως λόγω πλημμελούς επικοινωνίας.

Οπότε ποιές ήταν οι αιτίες του πολέμου;

Ο πόλεμος έγινε λόγω πολιτικών παιχνιδιών εξουσίας. Ο πασιφισμός απαιτεί "περισσότερη ανεκτικότητα" ως μέσο ενάντια στον ρατσισμό. Αυτή η τακτική είναι λάθος και παραπλανητική. Η απάντηση στην μη ανεκτικότητα δεν είναι η ανεκτικότητα. Η ανεκτικότητα είναι απλώς μια αφηρημένη απάντηση.

Μοιράζεται δηλαδή ο πασιφισμός στον οποίο κάνετε επίθεση, την ίδια βάση με τα επιχειρήματα υπέρ των νατοϊκών βομβαρδισμών;

Επίσημα υποτίθεται ότι έρχονται σε σύγκρουση η νατοϊκή ιδεολογία και ο αφηρημένος πασιφισμός- παρόλα αυτά στηρίζονται στην ίδια βάση: την αποπολιτικοποίηση της αντιπαράθεσης και η παρουσίαση της ως μορφή φυσικής καταστροφής. Οι άμαχοι έτυχε να είναι θύματα ενός πολέμου- και εμείς, η Δύση δηλαδή, πρέπει να φέρουμε την ειρήνη.

Τι ρόλο παίζουν οι "εθνικές ταυτότητες";

Οι παρατηρήσεις μου πάνω σ' αυτό το θέμα, συγκλίνουν στο ότι εθνικές πολιτισμικές παραδόσεις υπήρχαν από πολύ καιρό- το ερώτημα είναι γιατί ξαφνικά γίνανε σημαντικές. Η απάντηση εδώ είναι και πάλι: δεν είναι η πολιτισμική παράδοση σημαντική ως τέτοια, αλλά οι πολιτικοί εξουσιαστικοί συσχετισμοί που την τροφοδοτούν.

Μπορεί αυτή η ανακάλυψη των πολιτισμικών παραδόσεων στην πρώην Γιουγκοσλαβία, παραλληλίζοντας τις με την έννοια του "Οριενταλισμού" (Orientalismus), να περιγραφεί ως μια μορφή "Βαλκανισμού" (Balkanismus);

Ναι, σε σχέση με την έννοια του "Οριενταλισμού" (Στη μια έννοια που περιέγραψε πρώτος ο E. W. Said) υπάρχει η αντίστοιχη έννοια του "βαλκανισμού" στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Ο "βαλκανισμός" στηρίζεται σε μια μυθική ταυτότητα, την οποία π.χ. αντανakλά και ο Κουστορίτσα στις ταινίες του. Παρουσιάζει π.χ. στην ταινία "Underground" τα λεγόμενα "πρωτόγονα πάθη" της βαλκανικής, και δημιουργεί ακριβώς αυτό, το οποίο θέλει να δει η Δύση: πόλεμος, σεξ, φαί και πιστό ως κομμάτια μιας παράδοσης. Αυτή είναι η απλή και φανταστική εικόνα της Δύσης για τα Βαλκάνια.

Αυτή η διαδικασία περιγράφεται και ως εθνικοποίηση.

Ο εσφαλμένος τρόπος προσέγγισης της διαδικασίας εθνικοποίησης είναι η απαίτηση να οριστεί θετικιστικά ποιοι κοινωνικοί φορείς είναι απαραίτητοι για αυτήν την διαδικασία (Στη με έναν τρόπο που να αρκείται στην συλλογή μόνο των χειροπιαστών, των "πραγματικών", των "αδιαμφισβήτητων" στοιχείων). Στην πραγματικότητα αποδεικνύεται ότι μεγάλες πληθυσμιακές ομάδες απλά συμπεριφέρονται απροσδιόριστα ως προς την διαδικασία της εθνικοποίησης. Η προσέγγιση των κοινωνικών αντιπαράθεσεων μέσω των εθνών είναι σε κάθε περίπτωση μια λάθος προσέγγιση. Πρόσθετα θα πρέπει πάντα να προσέχει κανείς ότι η εθνικοποίηση δεν έχει να κάνει με επιστροφή στην παράδοση. Εθνικοποίηση είναι ένα μεταμοντέρνο φαινόμενο, για να χρησιμοποιήσω μια δημοφιλή έκφραση. Όταν ο Μπέκ μιλάει για ένα "ανακλώμενο

μοντέρνο", είναι απαραίτητο να μιλήσουμε για έναν "ανακλώμενο" ρατσισμό: ο σημερινός ρατσισμός δεν είναι πλέον ο αυθόρμητος και οργανικός ρατσισμός. Δεν συμβολίζει μια επιστροφή σε προ-μοντέρνα στοιχεία, αλλά είναι ένα απαραίτητο προϊόν της μοντερνοποίησης.

Πως εξηγείτε τη δύναμη των "ανακλώμενων" στρατηγικών;

Η νέα εθνικοποίηση, η ανακάλυψη εθνικών ή θρησκευτικών ριζών, είναι αποτέλεσμα μιας "εσφαλμένης" φιλελευθεροποίησης. Αυτό είναι το παράδοξο των σύγχρονων κοινωνιών: επίσημα η σύγχρονη κοινωνία είναι μια κοσμική κοινωνία, στο πλαίσιο της οποίας τα υποκείμενα θα μπορούσαν να είναι ελεύθερα και να επιδιώκουν ηδονιστικούς στόχους. Στην πραγματικότητα όμως υπάρχουν τόσες ρυθμίσεις της καθημερινότητας που δεν υπήρξαν ποτέ άλλοτε ως τώρα: σεξουαλικότητα, φαΐ, ποτό, κάπνισμα -όλα υποτάσσονται σε ρύθμιση. Να αποκτήσω ταυτότητα, μέσω του εθνικού καθορισμού, σημαίνει να διαρρήξω όλους αυτούς τους κανόνες της αστικής μέσης καθημερινότητας. Ήταν ο Αντόρνο και ο Χορκχάιμερ που

περιέγραψαν την διαδικασία αυτή σε σχέση με το φασισμό. Ο φασισμός, σύμφωνα με τον Αντόρνο και τον Χορκχάιμερ, δεν είναι μόνο μια επιστροφή στην βαρβαρότητα, αλλά και μια μορφή εσφαλμένης απελευθέρωσης από τον έλεγχο της καθημερινής ζωής. Αυτό είναι το κεντρικό σημείο για να εξηγήσεις το ότι είναι δημοφιλές το σχέδιο της εθνικοποίησης: εσφαλμένη απελευθέρωση από τη μεταμοντέρνα, ρυθμισμένη κοινωνία μας.

Τι σχέση βλέπετε ανάμεσα σ' αυτό το μοντέλο της νέας εθνικοποίησης και την κυρίαρχη πατριαρχία;

Το να συσχετίσει κανείς αυτά τα δυο μοντέλα επιβολής είναι πολύ δημοφιλές, αλλά θα ήθελα να το αποτρέψω αυτό. Σκέφτομαι ότι σήμερα υπάρχει μια θεμελιώδης διαφορά, η οποία έγκειται στο ότι ο σημερινός όψιμος καπιταλισμός δεν έχει ανάγκη από την παλιότερη πατριαρχικά οργανωμένη επιβολή. Αυτό είναι το πρόβλημα που έχω με φεμινιστικές θέσεις. Ο σύγχρονος καπιταλισμός δε χρειάζεται πλέον την εστίαση σε συγκεκριμένο φύλο, γι' αυτό και η κριτική αυτών των θεωριών πέφτει στο κενό. Οι λεγόμενες σεξουαλικές διαστροφές δεν είναι πλέον ανατρεπτικές, παρόλο βέβαια που υπάρχουν και σήμερα προβλήματα με την ισότητα των ομοφυλόφιλων.

Ο Βίλχελμ Ράιχ υποστήριζε ότι η

πατριαρχικά οργανωμένη οικογένεια είναι ο απόλυτα αναγκαίος πυρήνας για την αναπαραγωγή του καπιταλισμού. Η σεξουαλική απελευθέρωση με αυτήν τη λογική θα απειλούσε τον καπιταλισμό, γιατί θα άλλαζε τον ρόλο της οικογένειας. Σήμερα βλέπουμε ότι δεν είναι έτσι. Ο καπιταλισμός μπορεί να επιβιώσει κάλλιστα και χωρίς οικογένειες.

Εδώ επιστρέφω πάλι στο σημείο αναφοράς. Η ταξινόμηση των πολιτικών διαδικασιών σε φιλελευθεροποίηση και εκσυγχρονισμό από τη μια και φονταμενταλισμό από την άλλη είναι κατά βάθος λάθος ταξινόμηση. Δε θα έπρεπε να δεκτούμε την άποψη ότι εχθρός μας είναι ο φονταμενταλισμός. Ο φονταμενταλισμός είναι ένα διαλεκτικό αποτέλεσμα όψιμων καπιταλιστικών δομών. Όποιος δεν αναζητεί τις βάσεις του σύγχρονου καπιταλισμού, δε θα κατανοήσει τη δυναμική του σύγχρονου ρατσισμού.

Η πολυπολιτισμικότητα και ο ρατσισμός αποτελούν, σύμφωνα με όσα προαναφέρατε, συστατικά κομμάτια του ίδιου τρόπου προσέγγισης κοινωνικών αντιπαράθεσεων;

Το να αναλύεις την κοινωνία θέτοντας πάνω απ' όλα τον πολιτισμό, άρχισε να γίνεται ενδιαφέρον για πολλές πολιτικές ομάδες όταν πλέον κανένας σοβαρός πολιτικός ή διανοούμενος δεν ήταν σε θέση να δημιουργήσει πραγματικά μοντέλα κοινωνιών που να αντιπολιτεύονται το κυρίαρχο μοντέλο του

δημοκρατικού κοινοβουλευτισμού. Η αριστερά παραδόθηκε προ πολλού και παραιτήθηκε από μια κοινωνική ανάλυση με πολιτικά και οικονομικά κριτήρια χάρη στην έννοια πολιτισμός. Ξαφνικά ο πολιτικός αγώνας περιστρεφόταν αποκλειστικά γύρω από το ζήτημα της πολιτιστικής ταυτότητας. Το τμήμα το οποίο πλήρωσε η αριστερά γι' αυτό είναι ότι αποπολιτικοποιήθηκε η ανάλυση της κοινωνίας. Αυτό γενικά έχει να κάνει ότι κανένας πλέον δεν κάνει επίθεση στην πολιτική και στην οικονομία, όπως λειτουργούν σήμερα. Η οικονομία είναι ο πραγματικός δικτάτορας του σήμερα. Ο θεμελιακός τρόπος λειτουργίας του κεφαλαίου αφαιρείται από τη συζήτηση.

Όταν γίνεται λόγος για ανεκτικότητα και ένταξη, πρόκειται κυρίως για αφομοίωση...

Σκέφτομαι ότι η απλή αντιπαράσταση μιας "καλής" ανεκτικότητας και μιας "κακής" αφομοίωσης είναι λάθος. Μια κοινωνία η οποία δε θα απαιτούσε αφομοίωση θα πλησίαζε επικίνδυνα σε ένα είδος λογικής "απαρτχάιντ": κάθε ομάδα να κλειστεί στον εαυτό της. Ένα παράδειγμα: στην ολοβενία πριν από δυο χρόνια ένα δικαστήριο αποφάσισε υπέρ του πατέρα σε μια διαμάχη με την κόρη του. Ο πατέρας ήθελε να παντρεύσει την κόρη του στην ηλικία των δώδεκα επικαλούμενος την πολιτισμική παράδοση των ρόμα, ενώ η κόρη επικαλούταν την ακεραιότητα της. Το δικαστήριο αποφάσισε ότι μια απαγόρευση αυτού του γάμου θα ήταν μια πράξη βίαιης αφομοίωσης και έτσι θα ήταν παράνομη. Θέλω να διευκρινίσω με αυτό το παράδειγμα: δεν υπάρχει εύκολος τρόπος και δε μπορείς να αρνηθείς εκ θεμελίων την αφομοίωση. Είναι εύκολο να είναι κάποιος ανεκτικός, όταν ο άλλος έχει την ίδια άποψη για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Τι κάνεις όμως όταν δεν είναι έτσι;

Στο παράδειγμα σας όμως μπλέκετε δυο επίπεδα. Γίνεται να πολεμήσει κανείς και ανεξάρτητα από την πολιτισμική ταυτότητα τις πατριαρχικές δομές.

Τι γίνεται όμως με μια εθνική ομάδα που υποστηρίζει ότι η πατριαρχική δομή είναι βασικό συστατικό της πολιτισμικής της ταυτότητας; Πιστεύω ότι το βασικό λάθος είναι ότι σκεφτόμαστε τους άλλους πάντα ως "καλούς" άλλους. Για να σοκάρω τους αναγνώστες θα φέρω ένα ακόμη παράδειγμα: μου είναι ευχάριστο στις συζητήσεις περί ανεκτικότητας να παίρνω τη θέση του υπερασπιστή της θανατικής ποινής, γιατί θέλω να δείξω ότι κάθε επιχείρημα ενάντια στην θανατική ποινή είναι ευρωπαϊκοκεντρικό, δηλαδή με την πολυπολιτισμική έννοια δεν είναι ανεκτικό προς τους άλλους πολιτισμούς.

Το κλασσικό αντεπιχείρημα είναι ότι δεν εμποδίζει κανένα έγκλημα. Η θεωρία ότι η ποινή υπηρετεί την πρόληψη και όχι την επανόρθωση της δικαιοσύνης είναι μέρος του δυτικού μοντέλου δικαιοσύνης. Όλες οι άλλες αντιλήψεις περί δικαιοσύνης δεν γνωρίζουν καν την έννοια της πρόληψης.

Αυτό που θέλω να πω είναι: πείτε μου ένα επιχείρημα ενάντια στην θανατική ποινή που να μην αναφέρεται σε ένα δυτικό- πολιτισμικό υπόβαθρο. Τέτοιο επιχείρημα δεν υπάρχει. Ή παραδέχεται κανείς μαζί με την άρνηση της θανατικής ποινής τον ευρωκεντρισμό ή αποδέχεται ότι σε κάποιες θρησκείες και σε κάποιους πολιτισμούς υπάρχουν επιχειρήματα υπέρ της θανατικής ποινής που δε μπορούν να αντικρουστούν.

Ένα αντεπιχείρημα για τη θανατική ποινή θα ήταν ότι αναφέρεται πάντα σε μια μορφή κρατικής εξουσίας, που επιδιώκει να αποφασίζει για τις ζωές των ανθρώπων.

Ναι, αλλά εκτός της Δύσης υπάρχει επίσης εξουσία. Θα ήταν απλώς μια ανάστροφη μορφή ρατσισμού να υποθέσουμε ότι εκτός Δύσης η εξουσία είναι "καλύτερη".

Για να μην υπάρξει παρεξήγηση: είμαι ενάντια στον ευρωκεντρισμό. Αλλά υπάρχουν μορφές της κλασσικής ευρωκεντρικής πολιτικής θεωρίας που υποστηρίζουν, για παράδειγμα, τα ανθρώπινα δικαιώματα με μια απελευθερωτική έννοια. Όταν π. χ. σε μια δυτική δικτατορία μάχονται ενάντια της στο όνομα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αυτός ο αγώνας δεν είναι αυτομάτως ευρωκεντρικός. Απλώς ερμηνεύονται οι ανάγκες των αγωνιζόμενων με τις έννοιες του ουμανισμού.

Μια κριτική στην αφομοίωση θα έπρεπε να ερμηνευτεί με προσοχή: θα πρέπει να σκεφτούμε ότι η βασική στρατηγική της αποικιοκρατίας- η μορφή της Κυριαρχίας της ευρώπης πάνω στον υπόλοιπο κόσμο, για μεγάλο χρονικό διάστημα δεν ήταν η αφομοίωση αλλά το απαρτχάιντ. Οι άγγλοι αποικιοκράτες έδειχναν μεγάλο σεβασμό στον ινδικό πολιτισμό- θαύμαζαν ειδικά την πνευματικότητα των ινδών. Φοβόντουσαν όχι την διαφορετικότητα, αλλά το γεγονός ότι οι "αφομοιωμένοι" ινδοί θα μπορούσαν να γίνουν "καλύτεροι" καπιταλιστές από τους αποικιοκράτες. Η κυρίαρχη στρατηγική λοιπόν ήταν ένας «εσφαλμένος» σεβασμός προς τους άλλους πολιτισμούς. Έτσι και στην νότια αφρική: ένα επιχείρημα για την διατήρηση του απαρτχάιντ ήταν, ότι η αφομοίωση θα κατέστρεφε υποτίθεται τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες των διαφόρων λαών. Αυτό που θέλω να πω είναι πολύ εύκολο να ξεχωρίζεις ανάμεσα σε "κακή" αφομοίωση και "καλή" ανεκτικότητα. Και τα δυο αποτελούν στρατηγικές των δυτικών κρατών για να σταθεροποιήσουν την εξουσία τους.

ΧΡΟΝΙΚΟ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ

Το μαυροβούνιο είναι πλέον η τελευταία δημοκρατία που μαζί με την σερβία έχουν απομείνει στην ομοσπονδία της γιουγκοσλαβίας. Αριθμεί γύρω στους 650.000 κατοίκους αλλά συμμετέχει ισότιμα στην ομοσπονδία της γιουγκοσλαβίας μαζί με τη δεκαπλάσια μεγαλύτερη της σερβία. Το Βελιγράδι δεν μπορεί να διακινδυνεύει την απώλεια του μαυροβουνίου από την ομοσπονδία, μιας και έτσι θα αποκοπεί εντελώς η γιουγκοσλαβία από την Αδριατική και εάν σκεφτεί κανείς ότι η οδική επικοινωνία με την δυτική ευρώπη μπορεί να γίνει κυρίως μέσω κροατίας, από εμπορική άποψη η απώλεια της Αδριατικής θα ήταν καταστροφική.

Τον Οκτώβρη του 1997 γίνονται προεδρικές εκλογές στο μαυροβούνιο και επικρατεί ο φιλοδυτικός και αντιμιλόσεβιτς Τσουκάνοβιτς (που ήταν πρωθυπουργός της δημοκρατίας αυτής από το 1991). Ο απερχόμενος πρόεδρος και ηττημένος υποψήφιος Μπουλάτοβιτς αμφισβητεί τα αποτελέσματα. Η αντιπολίτευση στο Βελιγράδι και το Στέιτ Ντιπάρτμεντ στέλνουν συγχαρητήρια τηλεγραφήματα. Ο Τζουκάνοβιτς είναι από τους πλουσιότερους ανθρώπους στο μαυροβούνιο, λόγω κυρίως της παράνομης εισαγωγής καυσίμων σε μια χώρα που έχει εμπάργκο και της εξαγωγής τσιγάρων μέσω της Αδριατικής προς την ιταλία, χωρίς βέβαια να πληρώνονται φόροι.

Τον Μάιο 1998 η βουλή του μαυροβουνίου αποφασίζει ότι δεν αναγνωρίζει τον εντολοδόχο πρωθυπουργό της ομοσπονδιακής γιουγκοσλαβίας, που επέλεξε ο πρόεδρος Μιλόσεβιτς, τον μαυροβούνιο (και προηγούμενο πρόεδρο του μαυροβουνίου) Μομίρ Μπουλάτοβιτς. Ο ίδιος είναι και υποψήφιος για τις βουλευτικές και δημοτικές εκλογές που γίνονται στις 31 Μαΐου στο μαυροβούνιο και στις οποίες επικρατεί με 51% ο νυν πρόεδρος Μίλο Τσουκάνοβιτς. Ο υποψήφιος του Σοσιαλιστικού κόμματος (του Μιλόσεβιτς) Μπουλάτοβιτς μιλάει για πιέσεις που ασκήθηκαν στους ψηφοφόρους από την αστυνομία και από τα ΜΜΕ, που ελέγχονται από την Δημοκρατία του μαυροβουνίου, αλλά αποδέχεται το εκλογικό αποτέλεσμα.

Μικρό κερασάκι εθνικής υπερηφάνειας: τέλη Σεπτεμβρίου του 1998 ο έλληνας καρχαρίας της περιθάλψης Αποστολόπουλος υπογράφει με εκπροσώπους της κυβέρνησης του μαυροβουνίου συμφωνία για την εγκατάσταση ιατρικού διαγνωστικού κέντρου και μονάδα νοσηλείας στην πρωτεύουσα. Α, ρε ελληνικό επιχειρηματικό δαιμόνιο της κατάκτησης της βαλκανικής ενδοχώρας...

Κατά τη διάρκεια του πολέμου την άνοιξη του 1999, παρόλες τις πιέσεις του Βελιγραδίου, ο Τζουκάνοβιτς αρνείται να κηρύξει κατάσταση πολέμου στο μαυροβούνιο. Δημιουργείται το οξύμωρο οι 24.000 στρατιώτες του ομοσπονδιακού στρατού που βρίσκονται στο μαυροβούνιο, σε μια δημοκρατία που δεν έχει καν κηρύξει πόλεμο, δέχονται διαταγές από το Βελιγράδι που βομβαρδίζεται. Παρόλα αυτά ο ομοσπονδιακός στρατός δεν ξεχνά να εκκενώσει αλβανόφωνα χωριά και να διώχνει αλβανόφωνους από τις εστίες τους. Ξέροντας επίσης ότι το ΝΑΤΟ θα δυσκολευθεί, για πολιτικούς λόγους, να πλήξει στρατιωτικούς στόχους μέσα στο μαυροβούνιο, ο ομοσπονδιακός στρατός συγκεντρώνει στρατεύματα. Ο Τζουκάνοβιτς δηλώνει στο ΝΑΤΟ ότι θα αποδεχτεί κάθε έλεγχο και περιορισμό αρκεί να μην εφαρμοστεί το εμπάργκο πετρελαίου για το μαυροβούνιο, ώστε να μην υπάρξουν αντιδράσεις μέσα στην Δημοκρατία. Το ΝΑΤΟ παίρνει υπό την προστασία του το μαυροβούνιο και έτσι όταν τελειώνει ο πόλεμος, απαγορεύει στα σέρβικα στρατεύματα να περάσουν από το μαυροβούνιο στην οπισθοχώρησή τους προς την σερβία.

Μετά το τέλος του πολέμου, οι κινήσεις για αυτονομία

γίνονται πιο έντονες στο μαυροβούνιο (το ίδιο συμβαίνει βέβαια με την ουγγρική μειονότητα στην Βοϊβοντίνη και στο σαντζάκιο). Ο Τζουκάνοβιτς φοβούμενος ότι θα χάσει την βοήθεια για την ανασυγκρότηση (η συνδιάσκεψη της ΕΕ στην Κολωνία είχε δηλώσει πως δεν θα χορηγηθούν κονδύλια υπό καθεστώς Μιλόσεβιτς), προσπαθεί να αποσπαστεί όλο και περισσότερο από την σερβία. Ο Μιλόσεβιτς εντωμεταξύ κόβει νέο χρήμα και οδηγεί τον πληθωρισμό στο 70%. 22 καθηγητές πανεπιστημίου βγάζουν ένα «Memorandum» και μιλάνε για επαναπροσδιορισμό των σχέσεων σερβίας μαυροβουνίου. Ο Μπιλ διαβεβαιώνει και πάλι τον Τζουκάνοβιτς ότι το ΝΑΤΟ θα στηρίξει το μαυροβούνιο, σε μια συνάντησή τους στην Λιουμπλιάνα.

Τον Ιούλη του 1999 αντιπροσωπεύει από το μαυροβούνιο μεταβαίνει στο Βελιγράδι προτείνοντας στον Μιλόσεβιτς μια χαλαρή συνομοσπονδία σερβίας-μαυροβουνίου. Οι συνομιλίες αποτυγχάνουν και το χάσμα μεταξύ των δυο πολιτικών ηγεσιών όλο και βαθαινει. Κρίσιμο σημείο θα είναι η απόφαση της κυβέρνησης του μαυροβουνίου να κηρύξει δημοψήφισμα για ανεξαρτησία της επαρχίας αυτής. Όλοι εκτιμούν ότι απόσχιση του μαυροβουνίου θα οδηγήσει σε επέμβαση του ομοσπονδιακού στρατού.

Τον ίδιο μήνα (Νοέμβρη 1999) το μαυροβούνιο καθιστά το γερμανικό μάρκο (τι άλλο!) επίσημο νόμισμα της Δημοκρατίας, ενώ το Βελιγράδι δηλώνει ότι αυτό είναι παράνομο και ότι θα λάβει μέτρα.

Στις 9 Δεκέμβρη 1999 αρχίζει να ισχύει ο νόμος σύμφωνα με τον οποίο όλα τα αεροδρόμια του μαυροβουνίου ανήκουν πλέον στην Δημοκρατία αυτή και όχι στην ομοσπονδιακή γιουγκοσλαβία. Ήδη τα σύνορα της δημοκρατίας ελέγχονταν από την αστυνομία του μαυροβουνίου και όχι από τον στρατό. Ο ομοσπονδιακός στρατός ως απάντηση καταλαμβάνει το αεροδρόμιο Γκολούμποβιτς στην Ποντγκόριτσα, την πρωτεύουσα, και απειλούνται συγκρούσεις μεταξύ στρατού και αστυνομίας.

Τον Μάρτη του 2000, η κυβέρνηση του μαυροβουνίου ανοίγει τα συννοριακά φυλάκια προς την αλβανία. Αυτό έχει ξαναγίνει, αλλά επενέβαινε ο ομοσπονδιακός στρατός και τα ξανάκλεινε. Επίσης το Βελιγράδι κλείνει τα σύνορα της σερβίας προς το μαυροβούνιο διακόπτοντας κάθε διακίνηση εμπορευμάτων, τροφίμων και φαρμάκων. Μια κίνηση εκδίκησης για την φιλοδυτική στάση του μαυροβουνίου. Η Ολμπράιτ όμως, για πολλοστή φορά, βεβαιώνει στον Τζουκάνοβιτς πως το μαυροβούνιο δε θα αφηθεί μόνο του σε περίπτωση που δεχθεί επίθεση από το Βελιγράδι.

Στις 11 Ιούνη 2000 γίνονται οι δημοτικές εκλογές στην επαρχία. Οι ψήφοι μοιράζονται περίπου.

Τον Ιούλη του 2000 ο Τζορτζ Σόρος ανακοινώνει μαζί με τον υπουργό οικονομικών του μαυροβουνίου, ότι θα ανοίξει τράπεζα στην επαρχία μαζί με μια γερμανική και μια σλοβενική τράπεζα. Σε τουριστικό θέρετρο στην κροατία βρίσκονται τον Ιούλη οι πρόεδροι της κροατίας, της τσεχίας, του μαυροβουνίου και της σλοβενίας. Πριν ο Τζουκάνοβιτς είχε συναντηθεί με τον πρόεδρο της μακεδονίας και της αλβανίας. Είναι πλέον προφανές ότι το μαυροβούνιο χαράζει εντελώς ανεξάρτητη εξωτερική πολιτική από την γιουγκοσλαβία. Ο Τζουκάνοβιτς κάνει δηλώσεις τύπου: «η στιγμή κατά την οποία θα προκηρυχθεί δημοψήφισμα για την ανεξαρτησία του μαυροβουνίου θα επιλεγθεί με προσοχή, για αποφευχθεί η έναρξη νέας σύγκρουσης στα βαλκάνια, αλλά άμα χρειαστεί, θα υπερασπίσουμε τον εαυτό μας». Αλίμονο.

Τον Αύγουστο του 2000 αποκαλύπτεται ότι η αστυνομία της επαρχίας (15.000 άτομα), εκπαιδεύεται από τις ειδικές δυνάμεις της βρετανίας «SAS». Ο ομοσπονδιακός στρατός συλλαμβάνει τέσσερις άνδρες που κατείχαν εκρηκτικά και

εκπαιδεύαν ειδικές δυνάμεις του υπουργείου εσωτερικών του μαυροβούνιου: δύο βρετανούς αξιωματικούς εκπαιδευτές της αστυνομίας που εργάζονταν στο γειτονικό κοσσυφοπέδιο υπό την αιγίδα του ΟΑΣΕ... και ω! ως δια μαγείας βρέθηκαν να εκπαιδεύουν αστυνομικούς στο μαυροβούνιο. Οι άλλοι δύο είναι καναδοί πράκτορες. Είναι φανερό πλέον ότι η Δύση θεωρεί το μαυροβούνιο πιθανή εστία ανάφλεξης και το προετοιμάζει - μαζί και τον πρόεδρο Τσουκάνοβιτς - για να αντιμετωπίσει το Βελιγράδι σε περίπτωση σύγκρουσης. Το Βελιγράδι έχει σχηματίσει στο μαυροβούνιο το «7ο Τάγμα», μια παραστρατιωτική ομάδα, τα μέλη της οποίας δεν γνωρίζονται καν μεταξύ τους. Ο ίδιος ο Μιλόσεβιτς αναλαμβάνει, σύμφωνα με το νέο στρατηγικό δόγμα που υιοθετείται στις 12 Αυγούστου, αρχηγός των ενόπλων δυνάμεων. Αυτή η κίνηση είναι σαφής προειδοποίηση προς το φιλοδυτικό μαυροβούνιο, ο πρόεδρος του οποίου έχει δηλώσει αμετάκλητα ότι δε θα συμμετάσχει στις εκλογές της 24ης του Σεπτεμβρίου. Αυτή η απόφαση πάρθηκε μετά τις συνταγματικές αλλαγές που έκανε ο Μιλόσεβιτς, προκειμένου να πετύχει την επανεκλογή του, χωρίς προηγουμένως να συμβουλευτεί την κυβέρνηση του Τσουκάνοβιτς. Οι συνταγματικές αυτές αλλαγές προέβλεπαν μεταξύ των άλλων και κατάργηση του άρθρου για ισοτιμία μεταξύ σερβίας και μαυροβουνίου.

Μετά την πτώση του Μιλόσεβιτς στο Βελιγράδι, ο κυβερνητικός συνασπισμός ξεκαθαρίζει στην νέα ηγεσία ότι επιθυμεί την αλλαγή των σχέσεων με την σερβία. Δυο ξεχωριστά κράτη, διεθνώς αναγνωρισμένα, με χωριστές έδρες στον ΟΗΕ, αλλά με κοινό στρατό, νόμισμα (ούτως ή άλλως το νόμισμα με το οποίο πληρώνεις σήμερα στο μαυροβούνιο είναι μόνο το μάρκο...) και κοινή οικονομική πολιτική. Προφανώς ο Τζουκάνοβιτς δεν θέλει να έρθει ακόμη σε πλήρη ρήξη με το Βελιγράδι. Παρόλα αυτά δηλώνει πως αν το Βελιγράδι δεν συμφωνήσει με την πρόταση αυτή, θα διεξάγει δημοψήφισμα με το ερώτημα της ανεξαρτικοποίησης του μαυροβουνίου και ότι θα παραιτηθεί αν δεν συμφωνήσει ο πληθυσμός. Με την πρόταση αυτή δεν συμφωνεί το φιλοσερβικό κόμμα που αποχωρεί με τους 4 υπουργούς του από την κυβέρνηση χωρίς όμως να μπορεί να τη ρίξει. Ο Κοστούνιτσα και ο Τζίτζιτς ζητάνε διαπραγματεύσεις με το μαυροβούνιο. Τονίζουν επίσης πως το Βελιγράδι δε θα στείλει στρατεύματα σε περίπτωση που το μαυροβούνιο αποφασίσει την απόσχιση. Με αυτό λένε αυτή τη στιγμή ακριβώς αυτό που θέλουν να ακούσουν ΕΕ και ΝΑΤΟ για να ρέουν τα κονδύλια. Πιστεύουμε όμως ότι το θέμα της απόσχισης δε θα αφεθεί έτσι από το Βελιγράδι, επειδή σημαίνει τον αποκλεισμό της σερβίας από την Αδριατική. Σύντομα θα φανεί.

«ΠΙΟ ΨΗΛΑ, ΠΙΟ ΓΡΗΓΟΡΑ, ΠΙΟ ΜΑΚΡΙΑ»

Με αυτά τα ολυμπιακά ιδεώδη χαρακτηρίζει ο Dragomir Olujić Oluja την αλλαγή που έγινε στη σερβία το περασμένο Φθινόπωρο, στις 5 Οκτώβριου του 2000. Δε βλέπει καμιά σημαντική αλλαγή στο επίπεδο της καθημερινότητας για τους απλούς ανθρώπους, για τους εργαζόμενους και τους προλεταρίους. Ο Dragomir είναι ένας από τους αντιεθνικιστές «αντιφρονούντες» από Βελιγράδι, που τα τελευταία τριάντα χρόνια μπαινοβγαίνει για κάτι μήνες στα φυλακές του καθεστώτος. Να διευκρινίσουμε ότι τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές δε θεωρούμε ότι έχουμε αρκετά στοιχεία για την αλλαγή ή «αλλαγή» που έγινε τον Οκτώβριο στο Βελιγράδι. Έτσι, με κάποια επιφύλαξη, εμπιστευόμαστε ως πηγές για το τι συνέβη, όχι βέβαια τα αστικά

ΜΜΕ, αλλά ανθρώπους μέσα στη σερβία που έχουν δραστηριοποιηθεί στο αντεθνικό κίνημα. Λέει λοιπόν ο Dragomir στην αριστερή μηνιαία εφημερίδα «Α & Κ» (τεύχος 445, Δεκ. 2000).

«... Στο Βελιγράδι η πτώση του Μιλόσεβιτς επήλθε σχετικά εύκολα. Μέσα σε λίγες ώρες είχε ολοκληρωθεί. Οι πλειοψηφία ζητωκραύγαζε, αλλά μια καθόλου αμελητέα μειοψηφία ήταν απογοητευμένη. Η πολιτική του Μιλόσεβιτς είναι βαθύτερα χαραγμένη στην κοινωνία απ' ό,τι φαίνεται τώρα. Αλλιώς θα ήταν αδύνατο να κυβερνά τόσα χρόνια. Και η «αντιπολίτευση» τον είχε υποστηρίξει,

ανοιχτά ή πιο καλυμμένα: πρώτα ο Σέσελι, μετά ο Ντάσκοβιτς και ο Τζίτζιτς. Η μόνη προσωπικότητα της «αντιπολίτευσης» που είχε κρατήσει μια απόσταση από τον Μιλόσεβιτς ήταν ο Κοστούνιτσα.

...Ο Μιλόσεβιτς έχει δίκαιο όταν δηλώνει ότι και μετά την άνοδο στην εξουσία του Κοστούνιτσα αυτός έχει ακόμη πολλά να πει. Οι υπάλληλοι της σέρβικης δημοκρατίας είναι κατά ένα ποσοστό υπό τον έλεγχο του και στην γιουγκοσλαβία μετράει περισσότερο η επιρροή που έχεις στη διοίκηση των δημοκρατιών από την επιρροή στις ομοσπονδιακές δομές... αλλά και οι διευθυντές των μεγάλων επιχειρήσεων τον υποστηρίζουν ακόμη. Από την άλλη ο Μιλόσεβιτς διαθέτει έναν πολύ καλά οργανωμένο κομματικό μηχανισμό. Προς το παρόν είναι βέβαια στην άμυνα, αλλά σύντομα θα μπορέσει να ενισχύσει την επιρροή του στην κατάσταση που έχει δημιουργηθεί.

...Για να το πω πιο απλά: ο Μιλόσεβιτς διάλεξε τον «ειρηνικό δρόμο» γιατί δεν του είχε μείνει τίποτε άλλο. Κρατάει όμως ανοικτή την πιθανότητα

επιστροφής στη σέρβικη πολιτική σκηνή. Αυτή η επιστροφή μπορεί να γίνει πολύ γρήγορα. Θα επιστρέψει, αν ο Κοστούνιτσα και η «δημοκρατική αντιπολίτευση της σερβίας» δεν καταφέρει, με αυτό το πρώτο κύμα της «εθνικής επανάστασης», να διαλύσει τις παλιές δομές της εξουσίας. Αυτό, παρά τα γεγονότα της 5ης του Οκτώβρη, θα είναι πάρα πολύ δύσκολο.

...Ο συνασπισμός της αντιπολίτευσης δεν ήταν ποτέ πραγματική αντιπολίτευση. Ποτέ δεν αποκήρυξε τους πολιτικούς στόχους του Μιλόσεβιτς, ειδικά τους милитаристικούς και εθνικιστικούς και τη στρατηγική του για το κοσσυφοπέδιο. Ήταν πάντα μια αντιπολίτευση που προσπαθούσε να πείσει με τον τρόπο των ολυμπιακών ιδεωδών: ότι μπορεί να πάει τη χώρα «πιο ψηλά, πιο γρήγορα, πιο μακριά» από τον Μιλόσεβιτς. Σε όλους τους γιουγκοσλαβικούς πολέμους αυτή η αντιπολίτευση ήταν στο πλευρό του Μιλόσεβιτς. Η μόνη διαφορά ανάμεσα σε αυτούς και τον Μιλόσεβιτς ήταν ότι αυτός ασκούσε εθνικιστική και πολεμοχαρή πολιτική και αυτοί όχι.

...Οι πολίτες, που ήταν παγιδευμένοι στην τρέλα των εθνικιστικών μύθων, δεν είχαν καμιά πραγματική επιλογή. Η λεγόμενη αντιπολίτευση δεν είχε στην πραγματικότητα ένα δικό της πρόγραμμα. Η συμμετοχή στις εκλογές ήταν ο μόνος δρόμος να νομιμοποιηθούν ως αντιπολίτευση.... οι διαδηλώσεις το χειμώνα του 1996-97 όσο και οι πρόσφατες δεν ήταν αποτέλεσμα σκληρής δουλειάς αυτής της αντιπολίτευσης, αλλά έκφραση της καταστροφικής κατάστασης που υπάρχει στην σερβία, ήταν αυθόρμητες αντιδράσεις οργισμένων πολιτών.

...Στις 5 Οκτώβρη δεν επήλθε κάποια ουσιαστική αλλαγή και σε καμιά περίπτωση δεν γίνανε «επαναστατικές» αλλαγές. Ο χαρακτηρισμός «επανάσταση» χρησιμοποιείται για να καλύψει την ανικανότητα των σημερινών εξουσιαστών. Πρόκειται για μια προσπάθεια να κουκουλώσουν την αδύναμη θέση τους σε όλες τις δομές της εξουσίας σε τοπικό και ομοσπονδιακό επίπεδο.

...Τα μεγαλύτερα θύματα του παλιού, αλλά μη εξαφανισμένου καθεστώτος, ήταν οι νέοι άνθρωποι και η εργατική τάξη. Αυτοί ακριβώς συνέβαλλαν περισσότερο από όλους στη νίκη της αντιπολίτευσης. Όπως και στην κροατία και τη σλοβενία, οι νέοι άνθρωποι σήκωσαν το μεγαλύτερο βάρος της προεκλογικής εκστρατείας. Συσπειρώνονταν γύρω από το κίνημα «Ότπορ» («Αντίσταση») από μη κυβερνητικές οργανώσεις και συγκροτήματα ροκ.

... Η «Ότπορ» είναι άλλη μια μεγάλη φαντασίωση της πολιτικής σκηνής της σερβίας. Μέλη της αντιπροσωπεύουν επίσης την εθνικιστική «σέρβικη ιστορία». Η «Ότπορ» δεν απείλησε τον Μιλόσεβιτς επειδή είχε κάτι εναλλακτικό να προτείνει, αλλά ως μια άλλη πολιτική δύναμη που ήταν σε θέση να προτείνει μια διαφορετική παραλλαγή του εθνικισμού. Ακριβώς αυτό ήταν που δε μπορούσε να κάνει το άλλο κομμάτι της αντιπολίτευσης. Παρόλο που κυνηγήθηκαν από το παλιό καθεστώς, οι ακτιβιστές του «Ότπορ» συμβολίζουν την συνέ-

χεια της «παλιάς» σερβίας.

...Τα ανεξάρτητα συνδικάτα θυσίασαν τα συμφέροντα των μελών τους και της εργατικής τάξης ως κοινωνικά οικονομικά και πολιτικά καταπιεσμένη τάξη. Συμμετείχαν στην αντιπολίτευση χωρίς να πούνε κουβέντα για τα προβλήματα της εργατικής τάξης... πλάι ήταν και τα εθνικιστικά συνδικάτα...μαζί οργάνωσαν την μεγάλη γενική απεργία.

...Ο ισχυρός άνθρωπος της αντιπολίτευσης είναι χωρίς αμφιβολία ο Τζίτζιτς. Όλοι οι άλλοι, όπως και ο Κοστούνιτσα, είναι απλώς μαριονέτες του. Ο Τζίτζιτς είναι διατεθειμένος να έχει κάνει περισσότερους συμβιβασμούς από αυτούς που κάνει ήδη. Επίσης λόγω των σπουδών του στην γερμανία, και πλάι στον Χάμπερμας, ξέρει να πουλάει πολύ καλά τις μάσκες του. Είναι πιο επιδέξιος πολιτευτής από τον Μιλόσεβιτς και κανένας μέσα στην αντιπολίτευση δεν έχει καμιά πιθανότητα εναντίον του.

... Η «Ομάδα 17 συν» είναι το Think Tank της αντιπολίτευσης. Αποτελείται από νεοφιλελεύθερους και νέο- κεινσιανούς οικονομολόγους, που είναι σε θέση να αναλύσουν τους οικονομικούς συσχετισμούς στην σερβία. Αλλά καταλαβαίνουν λίγα πράγματα από τις αιτίες. Οι «λύσεις» τους είναι γενικές τοποθετήσεις, π.χ. λένε ότι χρειάζονται «περισσότερες επενδύσεις». Ο πολιτικός εγωισμός της ομάδας αυτής είναι μεγαλύτερος από τις ικανότητες της.

... Η νέα κυβέρνηση προσπαθεί να ελέξει την κατάσταση. Για κάθε νέα εξουσία το πιο επικίνδυνο είναι η αυτοργάνωση των πολιτών. Εδώ βρίσκεται η σπίθα των συγκρούσεων.... Ο «κοσσοβάρικος κόμβος» μένει άλυτος. Η πολιτική της πρώην αντιπολίτευσης σε σχέση με το κοσσυφοπέδιο είναι η ίδια με του Μιλόσεβιτς. Ακόμη και σήμερα, με ελάχιστες εξαιρέσεις, ένας ακτιβιστής της αντιπολίτευσης θα φωνάξει: «η σερβία στους σέρβους». Ο Κοστούνιτσα συνεχίζει την ερμηνεία του Μιλόσεβιτς περί «σέρβικης ιστορίας». Αυτό δεν μοιάζει και ιδιαίτερα αισιόδοξο...και οι σχέσεις με το μαυροβούνιο παραμένουν τεταμένες.

... Η παγκόσμια κοινότητα δε βρίσκεται εδώ για να δραστηριοποιηθεί για τα συμφέροντα και τις ελπίδες μας. Είναι εδώ, για να κρατήσει μια τάξη και να προστατεύσει τα συμφέροντα του παγκόσμιου κεφαλαίου. Ο Κοστούνιτσα και η πρώην αντιπολίτευση που τώρα είναι στην εξουσία αποτελούν σε αυτήν την διαδικασία μικρά γρανάζια. ...όταν όμως οι ελπίδες ξεφουσκώσουν, η πραγματικότητα ξαναφανεί και τα κοινωνικά προβλήματα παραμένουν άλυτα, τότε τι.»

Dragomir Olujic Oluja

Κάποιες παρατηρήσεις για την «νέα» κατάσταση στη γιουγκοσλαβία και από μας:

1. Η αστυνομία κυρίως και ο στρατός του Μιλόσεβιτς δεν αντέδρασαν και ιδιαίτερα στις διαδηλώσεις που οδήγησαν στην πτώση του Μιλόσεβιτς στις 5 Οκτώβρη. Αυτό δείχνει: πρώτον ότι υπήρχε αρκετή δυσaréσκεια εκ μέρους όλου του πληθυσμού

που σίγουρα θα οδήγησαν και δυνάμεις στην ηγεσία του στρατού και της αστυνομίας στην διαπίστωση ότι αργά ή γρήγορα θα τερματιζόταν η 13χρονη διακυβέρνηση από τον Μιλόσεβιτς. Δεύτερον ότι οι προνομιοῦχοι του «παλιού» καθεστώτος δεν έχουν και τίποτα να φοβηθούν από την αλλαγή των προσώπων εξουσίας. Ο Κοστούνιτσα είναι γνωστός για τις εθνικιστικές του θέσεις, ο Ντράγκοβιτς συμμετείχε στην κυβέρνηση κατά τη διάρκεια του πολέμου. Ίσα ίσα τώρα που δεν κυβερνάει ο Μιλόσεβιτς αποδεσμεύτηκαν και τα κονδύλια από την ΕΕ για την ανοικοδόμηση. Η πολιτική της νέας κυβέρνησης θα υπακούει στις προταγές του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας. Τα πρώτα 175 εκατομμύρια δολάρια τα έλαβε ο Κοστούνιτσα μέσα Οκτώβρη από τη ΕΕ. Και τα ελληνικά κοράκια τώρα έπεσαν με πιο πολλή θέρμη στη διείσδυση στη γειτονική χώρα.

2. Οι αλλαγές αυτές στην ηγεσία του Βελιγραδίου δεν τις βλέπουν όμως με καλό μάτι η αλβανία και οι αλβανόφωνοι στο κοσσυφοπέδιο καθώς και οι αλβανόφωνοι αντάρτες που δρουν στη νότια σερβία. Αυτή η από- δαιμονοποίηση του Βελιγραδίου τους χαλάει τα σχέδια για δημιουργία έντασης στη νότια σερβία. Εναντίον ποιανού Μιλόσεβιτς τώρα να καλέσουν το ΝΑΤΟ να τους προστατέψει δίνοντας τους και την νότια σερβία; Το ίδιο το ΝΑΤΟ χαιρετίζει την αλλαγή στο Βελιγράδι γιατί θα δημιουργήσει προς το παρόν σταθερότητα στην περιοχή. Προς το παρόν. Πιστεύουμε ότι πολλά θα κριθούν το πρώτο εξάμηνο του 2001 με τη στάση που

θα κρατήσει το Βελιγράδι:

- Με το ενδεχόμενο δημοψήφισμα στο μαυροβούνιο και τις τάσεις ανεξαρτικοποίησης του. Έτσι θα κοπεί η πρόσβαση της γιουγκοσλαβίας στην Αδριατική.

- Με την κατάσταση στην νότια σερβία. Εκεί αλβανόφωνοι αντάρτες εξαπολύουν συνέχεια επιθέσεις για να θέσουν υπό τον έλεγχο τους μια λεπτή λωρίδα που συνδέει όμως το κοσσυφοπέδιο με τη βουλγαρία. Αν αυτή η λεπτή λωρίδα περάσει στα χέρια των αλβανόφωνων, η σερβία δεν θα έχει πρόσβαση προς τον Νότο. Αν σκεφτεί κανείς ότι βόρεια συνορεύει με κροατία και ολοβενία, η σερβία θα είναι εντελώς απομονωμένη σε τέτοια περίπτωση. Εκτίμηση μας είναι ότι η Δύση δε θα επιτρέψει στους αλβανόφωνους να δημιουργήσουν τέτοια ζώνη στην νότια σερβία, γιατί αυτό θα ενίσχυε πάρα πολύ τη δύναμη των αλβανών στην περιοχή και θα έφερνε πιο κοντά ένα σχέδιο για μια «Μεγάλη αλβανία» (σημερινή αλβανία συν κοσσυφοπέδιο, συν νότια σερβία, συν κομμάτι της ΒΑ μακεδονίας). Αυτό θα οδηγούσε σε αλλαγή συνόρων και αποσταθεροποίηση της περιοχής που σε καμιά περίπτωση δε θέλει αυτή τη στιγμή η Δύση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Πέρα από τις ελληνικές αστικές εφημερίδες «Καθημερινή», «Ελευθεροτυπία», «Τα Νέα» από τις οποίες πήραμε κυρίως τα γεγονότα και κάποια βιβλιογραφία και αναλύσεις από συντρόφους εκτός Ελλάδας:

1. Το πακέτο θεμάτων: «γιουγκοσλαβία» της γερμανικής αναρχικής εφημερίδας «**grasswurzel revolution**». Είναι εφημερίδα μιας ομάδας μη βίαιων αναρχικών που εκδίδεται από την αρχή της δεκαετίας του εβδομήντα.

Στη γερμανία αναπτύχθηκαν μέσα στο ήδη αδύναμο αντιπολεμικό κίνημα δυο τάσεις των αριστερών, των αναρχικών και των αυτόνομων. Η μια η λεγόμενη «Αντί- γερμανική» εκφραζόταν κυρίως από περιοδικά όπως το κομμουνιστικό «Konkret», την εφημερίδα «Junge Welt» από Βερολίνο, το DKP (το γερμανικό ΚΚ), το περιοδικό «Bahamas» των «αντιγερμανών κομμουνιστών». Οι «αντι- γερμανοί» υποστήριζαν ότι το γερμανικό ράιχ φέρει μεγάλο βαθμό ευθύνης στον διαμελισμό της γιουγκοσλαβίας, ότι μαζί με τους αμερικάνους ιμπεριαλιστές εξαπολύουν επίθεση σε μια σχεδόν σοσιαλιστική σερβία χωρίς να αναφέρονται και πολύ στο καθεστώς Μιλόσεβιτς και τα πολλαπλά του εγκλήματα. Έτσι δεν είχαν πρόβλημα π.χ. όταν στις διαδηλώσεις έσκαγαν σέρβικες σημαίες. Η άποψη τους ήταν ότι ο ιμπεριαλισμός του ΝΑΤΟ και της γερμανίας φταίνει για όλα. Η αλήθεια είναι βέβαια ότι οι «αντι- γερμανοί» ήταν οι πρώτοι που ασχολήθηκαν με το θέμα της πρώην γιουγκοσλαβίας πριν ακόμη το 1990 και ότι έχουν προχωρήσει αρκετά την θεωρητική τους επεξεργασία. Υπήρχε και μια δεύτερη τάση μέσα στο αντιπολεμικό κίνημα, στην οποία άνηκε το μεγαλύτερο κομμάτι των αυτόνομων και όλοι οι αναρχικοί. Οι θέσεις τους εκφράστηκαν κυρίως στα έντυπα και στις ιστοσελίδες που αναφέρουμε εδώ. Πιο γνωστή ενέργεια τους ήταν η εισβολή στο συνέδριο των Πρασίνων, που έγινε κατά τη διάρκεια των βομβαρδισμών, και η ρήψη κόκκινου χρώματος στον πρόεδρο των Πρασίνων (πρώην σύντροφο...) και υπουργό εξωτερικό του ράιχ Φίσερ, σπάζοντας το τύμπανο του δεξιού του αυτιού.

2. το αρχείο της βερολινέζικης εφημερίδας «**Jungle World**».

3. το περιοδικό του Διαδικτύου «**com.une.farce**» από ελβετούς αυτόνομους (www.copyright.com/une-farce)

4. το 8ο τεύχος του αντιμιλιταριστικού περιοδικού από γερμανία «**Illoyal**».

5. το αριστερό περιοδικό από γερμανία «**iz3w**» (τεύχος 248), που μας βοήθησε να κατανοήσουμε τον ρόλο κάποιων ΜΚΟ στη γιουγκοσλαβία.

6. το αντιμιλιταριστικό περιοδικό «**ami**», 7ο τεύχος του 1999. Ένα περιοδικό από γερμανία με τριαντάχρονη παρουσία.

7. το εξαιρετό «**ARRANCA!**» της ομάδας Fels. Αριστερό- αυτόνομοι με μεστές α-εθνικές και ταξικές αναλύσεις. Τεύχη: 17ο, 18ο, 19ο.

8. η γερμανική εφημερίδα «**Analyse & Kritik**» και το αρχείο της σε CD-ROM από 01/93 μέχρι 10/99.

9. το γερμανικό αναρχικό περιοδικό «**Schwarzer Faden**».

Όσοι συμμετείχαμε στις διαδηλώσεις της Πράγας το Σεπτέμβριο δεν μπορούμε βέβαια να απολογούμαστε για οτιδήποτε. **Είμαστε υπεύθυνοι για τις όποιες επιλογές μας, αλλά όχι ένοχοι.** Ως δρώντα υποκείμενα συμμετείχαμε ενεργά σε ένα κίνημα, στο εσωτερικό του και όχι ως καταναλωτές ή παρατηρητές. Όπως προσπαθούμε να λειτουργούμε και στην εδώ κοινωνική πραγματικότητα. Συμμετείχαμε πρώτα και στη συνέχεια αναλύουμε. Τι πήγε καλά, τι δεν πήγε και θέλει βελτίωση. Έτσι υπάρχει πιο κάτω ένα κείμενο κριτικής από τον σύντροφο Marco από ολλανδία που όμως έχει συμμετάσχει πολλές φορές σε τέτοιου είδους κινητοποιήσεις. Γιατί δεν είμαστε αναλυτές για κινήματα υπό μελέτη, αλλά φορείς ενός νοήματος της δράσης μας που προσπαθούμε να πηγάει από τη θεώρηση, από την ανάλυση μας. Η δράση που προσπαθεί να διαιγάσει τον εαυτό της, να τον κάνει συνειδητό, να τον κάνει θεώρηση, να απεγκλωβιστεί από το αίτημα για «πολιτική καθαρότητα», που έτσι και αλλιώς δεν μπορεί να υπάρξει μέσα στο κοινωνικό γίγνεσθαι. Αυτό δεν πρέπει να ερμηνευτεί ως στείρος ακτιβισμός.

Για το πώς εξελίχθηκαν οι διαδηλώσεις της Πράγας, το πριν και το μετά, υπάρχει μια τετρασελιδή έκδοση του «**ΑΝΑΡΧΙΚΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ ΑΝΤΙΠΑΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗΣ**» του Οκτώβρη 2000 «**HOLIDAYS IN PRAGUE**». Επίσης γίνανε προβολές και συζητήσεις σε Αθήνα και Χανιά, αρκετά ενημερωτικές. Μας κάλυψε αρκετά και η άποψη του Παναγιώτη Καλαμαρά στο **14ο ΑΥΤΟΝΟΜΕΔΙΑ** (σελ. 4-6, Χειμώνας 2000-2001), αν και δεν έχουμε και την καλύτερη άποψη για τους συντρόφους από «Ya Basta!» της Ιταλίας. Να ξανατονίσουμε, όπως και ο Παναγιώτης, την μεγάλη σημασία του δικτύου επικοινωνίας που έχει στηθεί από αντιεξουσιαστές σ' όλη την ευρώπη και που ξεκίνησε από την αλληλεγγύη στο αγώνα των Ζαπατίστας από το 1994. Την τελευταία φορά που συμμετείχαμε σε μια διεθνή συνάντηση, πριν από την Πράγα, ήταν το καλοκαίρι του 1997 στην Δεύτερη Διαγαλαξιακή Συνάντηση στην Ισπανία. Τότε είχαμε απογοητευτεί πλήρως και θεωρούσαμε ότι με τον τρόπο οργάνωσης που είχε επιλεγεί τότε δε μπορούσε τίποτα να προχωρήσει. Τα πράγματα όμως έχουν αλλάξει με την Πράγα. Αν και απέχουν χρονικά μόνο τρία χρόνια αυτές οι δυο συναντήσεις, πολιτικά απέχουν έτη φωτός. Σκεφτείτε μόνο τι έχει γραφτεί για το καλοκαίρι 97 και τι για την Πράγα 2000. Μερικές σκέψεις και από μας:

Ήταν η πρώτη φορά, τουλάχιστον για μας, που ήρθαμε σε επαφή με συντρόφους από την πρώην «ανατολική» ευρώπη. Μάλιστα καταλάβαμε ότι υπάρχουν πολύ μαχητικοί αναρχικοί στην πολωνία και στην τσεχία. Άτομα που δεν περιμένουν με ανοιχτό το στόμα τον παράδεισο του καπιταλισμού. Είναι λίγο;

Ήταν επίσης πρώτη φορά που είδαμε μια τόσο καλή οργάνωση μιας σύγκρουσης με τις κατασταλτικές δυνάμεις. Πολλές και πολύωρες συζητήσεις μέρες πριν την 26η Σεπτεμβρίου, ομάδες νοσοκόμων που περιποιούνταν τους τραυματίες την ώρα της σύγκρουσης, σφιχτά και οργανωμένα (αντιασφύξιογόνες και άλλα) για σύγκρουση μπλοκ, η τρομερή αλληλεγγύη που υπήρχε μεταξύ 2500- 3000 συντρόφων τις ώρες της σύγκρουσης. Οι μπάτσοι είχαν τα πάντα (ειδικές δυνάμεις, ελικόπτερα, τόνους νερό, χημεία, αύρες), αλλά για ώρες δεν μπορούσαν να απωθήσουν το μπλε μπλοκ. Και η οργάνωση και συνεργασία ενός σημαντικού κομματιού των αναρχικών από Ελλάδα ήταν ιδιαίτερα ενθαρρυντική για το μέλλον.

Ναι ο καπιταλισμός πάντα είχε την τάση να διεθνοποιείται. Πιστεύουμε ότι κανένας από τους αναρχικούς που συμμετείχε δεν το ανακάλυψε τώρα. Θα ήταν όμως πολιτική και αναλυτική μυωπία να παραβλέψουμε τη συνεχή και ραγδαία ιστορική εξέλιξη του σύγχρονου καπιταλισμού τα τελευταία 15 τουλάχιστον χρόνια. Το «σχίσμα» με το προηγούμενο στάδιο της καπιταλιστικής κυριαρχίας. Σ' αυτό το σχίσμα αναφέρεται και ο Νέγκρι στο κείμενο του «Η κρίση του πολιτικού χώρου», που βρήκαμε στην πολύ καλή μπροσούρα της «Ελευθεριακής Κουλτούρας» «**ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ**»: «... Ένα σχίσμα που αφορά όλα τα στοιχεία της παλιάς τάξης και καθορίζει το άνοιγμα των ενόσεων στις οποίες μπορούν να συνυπάρχουν άπειρες υποθέσεις και όπου μπορούμε να επισημάνουμε ένα

συγκεκριμένο αριθμό τάσεων. Το βάθος των εν ενεργεία αλλαγών και η επέκτασή τους δεν επιτρέπουν ακόμα να εξακριβώσουμε τις κατευθύνσεις των συγκεκριμένων εξελίξεων, όμως πέρα από αυτό, αυτές επιτρέπουν, για να μην πούμε ότι απαιτούν, νέες αναλυτικές παραμέτρους. Σήμερα, το πιο ορατό στοιχείο είναι ότι αυτό το σχίσμα απεδαφικοποιεί. Κατεδαφίζει το παλιό παράδειγμα της τάξης σ' αυτό που εκείνο έχει ως πλέον ενδόμυχο: **τη σχέση με το χώρο, την πρόοδο προς ένα χώρο πάντοτε πιο οργανωμένο. Υποχρεώνεται το παράδειγμα της τάξης να αντιπαρατεθεί μ' έναν χώρο που λείπουν οι παραδοσιακοί καθορισμοί, ή ακόμη χειρότερα, μ' έναν χώρο απεριόριστο.**»

Αντιληφθήκαμε μια ομάδα μόνο «αναρχικών» που δεν έκανε επιθεση στον καπιταλισμό και στην εξουσία σαν σύνολο, αλλά μόνο στις «αρνητικές επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης». Αυτή ήταν η INPEG. Ήπαιξαν όμως τόσο ασημαντό ρόλο εκείνες τις μέρες που δε θα ασχοληθούμε με αυτούς τους «μη βίαιους αναρχικούς» ή με οποιοδήποτε άλλο μπερδεμένο χιτή.

Η Πράγα δε χαρακτηρίστηκε από την συμμετοχή στις διαδηλώσεις εργατών ως τέτοιων. Ήταν ξεκάθαρα ένα πολιτικό κίνημα που βρέθηκε εκεί πέρα και όχι οι εργάτες. Έτσι δε μπορούσε κανείς να απαιτήσει να γίνει κάποια απεργία για να πάνε εργάτες στην Πράγα (σ' αυτούς τουλάχιστον τους δύσκολους καιρούς...). Αν εξαιρέσουμε τα κόμματα και τις αριστερές και αριστεριστικές οργανώσεις του κόκκινου μπλοκ (που ήταν μεγάλο κομμάτι της πορείας, αλλά δε συμμετείχαν ούτε στην διαμόρφωση του πολιτικού στίγματος της διαδήλωσης, ούτε μπόρεσαν να καθορίσουν τελικά την τροπή των πραγμάτων και το πολιτικό μήνυμα που δόθηκε από τις διαδηλώσεις), στην Πράγα βρέθηκε κόσμος που δεν άνηκε στην παραδοσιακή εργατική τάξη. Εδώ και 25 χρόνια στην ευρώπη αναπτύσσεται μια νέα κοινωνική δύναμη που αυτονομείται συνειδητά (πολιτικά και πολιτισμικά) από την παραδοσιακή εργατική τάξη. Μιλάμε για την νεολαία των μητροπόλεων που βρίσκεται στο θολό αλλά παγνωμένο κοινωνικό πεδίο ανάμεσα στην ένταξη και την απόρριψη και περιθωριοποίηση. Δεν είναι εργατική τάξη γιατί ο μεταφορντικός καπιταλισμός δεν παράγει εργάτες αλλά απασχολήσιμους, περιστασιακά εργαζόμενους και άνεργους. Οι καταληψίες, τα κοινωνικά κέντρα και στέκια, η πανκ κουλτούρα, η άγρια νεολαία των μητροπόλεων δεν έχουν και τις καλύτερες πολιτικές σχέσεις με τους παραδοσιακούς εργάτες και τον ξύλινο και ξενόρωτο πολιτισμό τους (...ας σκεφτούμε τις σχέσεις που έχουμε εμείς με τους πολιτικά ενεργούς οικοδόμους). Μέσα και μαζί μ' αυτούς βρέθηκαν πολλές τάσεις των αναρχικών που πήραν κυρίως, αλλά έδωσαν κιόλας από την πολιτική τους εμπειρία στις πολιτικές πρακτικές και στο λόγο αυτής της νέας κοινωνικής δύναμης. Αυτό οφείλονταν και στο ξόφλημα και στο συμβιβασμό της παραδοσιακής αριστεράς.

Κομμάτια αυτής της νέας κοινωνικής δύναμης προσπαθούν να αυτοοργανώνονται- προσπαθούν να στήσουν έναν δικό τους αποκεντρωμένο οριζόντιο και αυτόνομο πολιτικό χώρο, τη δικιά τους μορφή αντίστασης και ευχόμαστε στο κοντινό μέλλον και το δικό τους σχέδιο για την ανατροπή των κυρίαρχων δομών. Είναι αλήθεια ότι πολλές φορές δέχθηκαν τις επιθέσεις τόσο της εργατικής τάξης όσο και της παραδοσιακής αριστεράς. Είναι όμως επίσης αλήθεια ότι προσπάθησαν (τουλάχιστον) να συνδεθούν με άλλα κομμάτια της κοινωνίας, που αν και δεν άνηκαν στην παραδοσιακή εργατική τάξη, δέχονταν την καταπίεση από τους μηχανισμούς της εξουσίας. Μιλάμε για τους μετανάστες, τους «sans papiers» στην ευρώπη (απέναντι στους οποίους η παραδοσιακή εργατική τάξη είχε και έχει μάλλον εχθρική στάση) ή τους ινδιάνους Ζαπατίστας στην αμερική. Συμμετείχαν σε κινήματα εργατών (λιμενεργάτες στο Liverpool) ή νεολαϊστικούς αγώνες (γαλλία, Ελλάδα π.χ.) σε αγώνες για τους οποίους οι παραδοσιακοί εργαζόμενοι είτε αδιαφορούσαν (κινήματα ενάντια στα πυρηνικά απόβλητα στην γερμανία, ALF), είτε

Π Ρ Α Γ Α

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2000

ΚΙΝΗΣΗ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ

διατείνονταν αρνητικά προς αυτά (φεμινιστικά και κινήματα ομοφυλοφίλων), είτε αντιδρούσαν με το στείρο και άγονο τρόπο της συνδικαλιστικής τους καθοδήγησης (αντιπολεμικό κίνημα των τελευταίων δεκαετιών).

Για μας εντέλει δεν έχει καμιά αξία να υπερτιμήσουμε την «Πράγα 2000», αλλά είναι επίσης απαξιωτικό να γίνεται λόγος για τουρίστες (αυτό άλλωστε υποστηρίζουν και εφημερίδες τύπου «Ελευθεροτυπία» και «Καθημερινή» όταν παρουσιάζουν τους διαδηλωτές). Για μας η Πράγα είναι ένα στοίχημα. Μπορεί αυτή η αντίσταση να γίνει μόνιμη εξεγερτική πολιτική παρέμβαση στο μέλλον; Αν δεν μετεξελιχθεί όλο αυτό το κίνημα, θα βαλτώσει και θα γίνει γραφικό. Θα υπάρξουν σίγουρα «μπρος και πίσω», αλλά δεν αποκλείουμε ούτε τη μια ούτε την άλλη εκδοχή. Είναι στοίχημα.

Ακολουθεί το κείμενο κριτικής του συντρόφου Marco από το Eurodusnie στην ολλανδία:

ΤΙ ΜΑΣ ΚΙΝΕΙ;

Τα τελευταία χρόνια ο δυτικός κόσμος έχει γίνει μάρτυρας μιας νέας αναγέννησης του αριστερού και αναρχικού ακτιβισμού. Ο ακτιβισμός αυτός κατευθύνθηκε εναντίον των οργανισμών που υποστηρίζουν την ελεύθερη αγορά και ιδιαίτερα των συναντήσεών τους που έχουν μεγάλη συμβολική σημασία και για τις δύο πλευρές, όπως αυτές της ευρωπαϊκής ένωσης, των G8, του WTO, της IMF και της παγκόσμιας τράπεζας. Το «summit hopping των συνδιασκέψεων» (εκστρατείες από μια συνδιάσκεψη στην άλλη) φαίνεται ότι έχει αρχίσει να κυριαρχεί συνεχώς στην «Δράση της γης». Η συζήτηση όμως για την τρέχουσα δυναμική αυτών των κινήσεων για το ποιο είναι οι στόχοι και μέχρι ποιο σημείο επιτεύχθηκαν, λείπει εντελώς, ενώ υπάρχουν πολλοί λόγοι για κριτική:

Η ΑΠΟΤΥΧΙΑ ΜΙΑΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗΣ ΔΕΝ ΚΑΝΕΙ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΚΑΛΥΤΕΡΟ

Η παρεμπόδιση μιας συνδιάσκεψης δεν σημαίνει ότι πέφτουν οι μάσκες από τον Θεό τον οποίον κριτικάρεις, ούτε εμποδίζει την όλο και μεγαλύτερη εμπορευματοποίηση του κόσμου, απλά ξεογκώνει τη φαντασία και προμηθεύει τα ΜΜΕ με μερικές χαριτωμένες εικόνες.

ΤΟ SUMMIT-HOPPING ΕΙΝΑΙ ΕΦΙΚΤΟ ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΔΥΤΙΚΟΥΣ ΑΚΤΙΒΙΣΤΕΣ

Οι μεγάλες κινητοποιήσεις συμβαίνουν αποκλειστικά στη Δύση. Είναι δύσκολο για τους ακτιβιστές από φτωχές χώρες να συμμετέχουν σ' αυτές και αυτός είναι ένας από τους λόγους που οι διαμαρτυρίες είναι κυρίως λευκές, παρόλο που οι δυτικοί είναι αυτοί που ζημικούνται λιγότερο από τον καπιταλισμό. Επίσης το μονόπλευρο ενδιαφέρον για τις συνδιασκέψεις, σημαίνει ότι οι δυτικοί έχουν κυρίαρχο ρόλο στην διοργάνωση και καθοδήγηση αυτών των κινητοποιήσεων.

ΤΟ SUMMIT HOPPING ΣΠΟΝΣΟΡΑΡΕΤΑΙ ΑΠΟ ΔΙΕΘΝΗ ΚΡΑΤΗ

Πλούσιες μη κυβερνητικές οργανώσεις (NGO's) χρηματοδοτούμενες από εθνικές κυβερνήσεις, θεωρούν ότι ενεργώντας προς επηρεασμό των διεθνών κυβερνήσεων και εθνικών θεσμών σταδιακά θα οδηγηθούμε σε μακρόπνοες μεταρρυθμίσεις των οργανισμών του ελεύθερου εμπορίου. Συχνά οι ίδιες αυτές οι οργανώσεις είναι έντονα ιεραρχικές και οι εναλλακτικές λύσεις που προτείνουν, αφήνουν τους θεμελιούς λίθους του καπιταλισμού ανέπαφους.

ΟΙ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΕΙΣ ΣΥΝΟΔΕΥΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗΣ

Κατα την διάρκεια ενός συνεδρίου, η καταστολή του κράτους είναι ιδιαίτερα ισχυρή. Τα συνέδρια συνδέονται συχνά με μαζικές συλλήψεις. Αμστερνταμ ('97) 700, Γένοβα ('98) 700, Κολωνία (άνοιξη '99) πάνω από 1000, Σηάτλ ('99) 600, Ουάσιγκτον (2000) 1300, τα νούμερα των συλλήψεων μιλάνε από μόνα

τους. Ισως θα ήταν εξυπνότερα τα χτυπήματα όταν δεν είναι αναμενόμενα.

ΟΙ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΕΙΣ ΣΥΝΟΔΕΥΟΝΤΑΙ ΜΕ ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗ ΑΠΟ ΜΜΕ

Τα ΜΜΕ παίζουν κυρίαρχο ρόλο στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης. Θεαματικές παρουσίες όπως μεταμφιεσμένοι αναρχικοί που πετροβολούν αστυνομικούς και ευκράνταστα ντυμένοι διαδηλωτές, καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος στην τηλεοπτική κάλυψη, ενώ πραγματικές πληροφορίες και συζητήσεις αφήνονται αποκλειστικά στους πολιτικούς σχολιαστές και στους λεγόμενους ειδικούς. Το να τραβήξουν την προσοχή των ΜΜΕ είναι κάτι πολύ σημαντικό για μια μεγάλη μερίδα ακτιβιστών.

ΘΑ ΚΑΤΑΛΗΞΕΙ ΣΤΟ ΚΑΝΥΟΝ ;

Ζούμε πια στο για πολλά χρόνια αναμενόμενο 2000, και πολλοί ακτιβιστές αισθάνονται ότι η Πράγα θα μπορούσε να έχει την ίδια ιστορική σημασία με το Σηάτλ. Οι εθνικιστές που αντιπθενται στο νεοφιλελευθερισμό επειδή τον βλέπουν σαν απειλή απέναντι στην «φυσική» εθνική κοινωνική τάξη, συνεχώς περιθωριοποιούνται από το δυτικό κίνημα. Για αυτούς που πιστεύουν στην μεταρρύθμιση των οργανισμών ελεύθερου εμπορίου (όπως οι NGO), συναντήσεις σαν κι αυτές είναι η τέλεια ευκαιρία να πείσουν τους πολιτικούς και να δράσουν με τρόπο που θα προσελκύσει τα ΜΜΕ. Άλλοι που κινητοποιούνται στην Πράγα είναι οι τροτοκιστές και άλλες περισσότερες ή λιγότερες ιεραρχικές ομάδες. Και στο παρελθόν δυστυχώς ήταν ξεκάθαρο ότι το μόνο που τους ενδιέφερε ήταν να κυριαρχήσουν σε κινήματα, σαν και αυτό για το οποίο συζητάμε, και να προσθέσουν προλετάριους στις σχέτες τους. Με άλλα λόγια δεν συνιστάται να τους ανεχτούμε παραπάνω. Αντιεξουσιαστές όπως οι αναρχικοί καλούν επίσης τον κόσμο να συμμετέχει στην Πράγα. Η ελπίδα είναι η καρδιά του κινήματος να μεταβεί από το χώρο των συνδιασκέψεων στα μέρη όπου ζουν οι αναρχικοί. Αυτό που απαιτείται είναι τοπικά, συμπαγή, αμεσοδημοκρατικά σχέδια που να συναντούν τις στοιχειώδεις ανάγκες των ανθρώπων στην κοινωνία. Μέσω τέτοιων σχεδίων ο καπιταλισμός που θεωρείται κάτι αφηρημένο, μπορεί να λάβει τις πραγματικές του διαστάσεις. Αυτό σημαίνει να διαλέξουν μια νέα θέση στο κέντρο της κοινωνίας εκεί που πρέπει να γίνουν οι αλλαγές και να παίξουν ενεργό ρόλο στο μετασχηματισμό της κοινωνίας. Για να το κάνει αυτό κανείς δε χρειάζεται να πάει στην Πράγα. Καθένας μπορεί να ξεκινήσει από τη δικιά του γειτονιά. Υπάρχουν πολλές ιδέες και πρακτικές: δημόσια αντιεμπορευματικά εγχειρήματα όπως μαγαζα χωρίς χρήματα (money free shops), ραδιοφωνικοί σταθμοί, τυπογραφία-κολλεκτίβες, κοσπερατίβες τροφίμων, καφέ, τοπικές επιτροπές κλπ, οι αναρχικοί μπορούν να δείξουν πώς μπορεί η κοινωνία να οργανωθεί από μια αντιεξουσιαστική, χωρίς σύνορα, διαπνεόμενη από αλληλεγγύη, προσοπτική. Η επανάσταση, εξάλλου, που οραματιζόμαστε, δεν είναι μια συγκεκριμένη στιγμή στο εγγύς ή το απώτερο μέλλον αλλά μια διαδικασία που μπορεί κάλλιστα να πάρει πολύ καιρό. Τα καλά νέα είναι ότι έχει ήδη αρχίσει. Η αναμονή έχει τελειώσει.

Ένας άγγλος ακτιβιστής παρομοίασε το κίνημα αυτό με χιονοστιβάδα που κυλάει σ' ένα λόφο, γίνεται συνεχώς μεγαλύτερη. Η πολλή συζήτηση αποτρέπει την ανάπτυξη της. Ας ελπίσουμε ότι δεν θα καταλήξει στο φαράγγι του Κάνυον.

Να το πούμε από την αρχή: θεωρούμε πλήρη την αυμβατότητα των επιλογών που έκαναν οι τούρκοι κομμουνιστές σε σχέση με την απεργία πείνας, που διαρκεί και την στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές. Επιλέξαν μια επαναστατική πρακτική -την απεργία πείνας- χωρίς να επιλέξουν την επαναστατική στρατηγική που θα έπρεπε να την ακολουθεί. Τόσο στην τουρκία (όπως πιστεύουμε), όσο και στην Ελλάδα (όπως είδαμε).

Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ: απεργία πείνας. Ένα όπλο που έχει χρησιμοποιηθεί από πολλούς φυλακισμένους αγωνιστές και επαναστάτες. Να μιλήσουμε για τους αντάρτες πόλεων της RAF. Το όπλο της απεργίας πείνας το είχαν χρησιμοποιήσει τόσο οι αντάρτες της πρώτης γενιάς (με νεκρούς απεργούς και πιο γνωστό τον Χόλγκερ Μάινς), όσο και όλες οι επόμενες γενιές ανταρτών για την βελτίωση των συνθηκών κράτησης και ειδικά για να καταργηθούν τα «λευκά κελιά» και να τοποθετηθούν σε κοινά κελιά. Η αλήθεια είναι πως σχετικά λίγα πέτυχαν και αυτό οφείλεται κατά την άποψη μας στις γενικότερες στρατηγικές επιλογές της RAF. Όταν έφτανε όμως μια απεργία πείνας στο αποκορύφωμα της, δηλαδή όταν είχαν κάποιο νεκρό ή διέτρεχαν οι απεργγοί τέτοιο κίνδυνο, κορυφωνόταν και η δράση των ανταρτών εκτός φυλακής, συνήθως με εκτελέσεις. Μετά συνήθως η απεργία σταματούσε. Θέλουμε να πούμε ότι όταν χρησιμοποιείς μια τέτοια πρακτική όπως την απεργία πείνας, αυτή πρέπει να συνοδεύεται από μια αντίστοιχη βεληνεκούς γενικότερη στρατηγική. Η RAF κλιμάκωνε με τον τρόπο που έκρινε- εμείς δεν παίρνουμε θέση εδώ. Αλλά κλιμάκωνε. Τα κομμουνιστικά κόμματα που ώθησαν τα μέλη τους σε απεργία πείνας, τί είδους κλιμάκωση έκαναν όταν έσφαξαν 50 συντρόφους τους; Κάτι συγκρούσεις για μια δυο μέρες και δυο ένοπλες επιθέσεις απειλούς σε αστυνομικούς. Η δεν είχαν άλλη δυναμική οπότε λάτρε η απεργία πείνας ως θανάτου ή δεν εξαντλήσαν όλη τους την δυναμική οπότε τα κόμματα αυτά κάνουν πολιτική στην πλάτη νεκρών αγωνιστών. Τελικά πιο είναι το αποτέλεσμα; Πενήντα νεκροί και τουλάχιστον τριακό-

1 + 7

δεν κάνουν

πάντα δύο...

δεν κάνουν

πάντα δύο...

δεν κάνουν

πάντα δύο...

δεν κάνουν

πάντα δύο...

δεν κάνουν

πάντα δύο...

στοι στα λευκά κελιά. Στα ΜΜΕ μετά από μια ολόκληρη βδομάδα «ενδιαφέροντος», τώρα εικρατεί σιωπή. Ακόμη και στο Διαδίκτυο δύσκολα βρίσκει κανείς πληροφορίες. Τι πέτυχαν λοιπόν; Δεν το παίζουμε έξυπνοι εκ του ασφαλούς, αλλά μιλάμε για 50 νεκρούς χωρίς κανένα απολύτως αποτέλεσμα. Αλλά αυτό έχει να κάνει με τη
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ: ωραία ας μιλήσουμε για αυτά που είδαμε εδώ στην Ελλάδα. Φανταζόμαστε ότι φωτίζουν εξίσου και τη στρατηγική που ακολούθησαν και στην τουρκία. Η τακτική είναι: με όλους. Στην τουρκία μέτραγαν νεκρούς στις φυλακές και στην Ελλάδα ήταν πλάι με το ΚΚΕ, τον ΣΥΝ και όλες τις μ-λ οργανώσεις. Δεν μπορούσε να γίνει τίποτε που να αναδεικνύει μια επαναστατική αεθνική αλληλεγγύη. Η πορεία που έγινε στην Θεσσαλονίκη το βράδυ μετά την σφαγή αριθμούσε 700 άτομα: Όλος ο μηχανισμός του ΚΚΕ (300 άτομα) στην ουρά και σε απόσταση, καμιά 100 αναρχικούς εντελώς

χύμα αλλά μπροστά- μπροστά με τους απεργούς και ανάμεσα τους οι υπολόητοι από όλες τις μ-λ οργανώσεις και άλλοι αριστεροί. Όταν η αστυνομία έκλεισε την πορεία 20 μέτρα από το τούρκικο προξενείο και οι απεργγοί πείνας (και οι αναρχικοί) ήρθαν πρόσωπο με πρόσωπο με την πρώτη διμοιρία, πανικόβλητος ο τούρκος καθοδηγητής (που δεν έκανε απεργία πείνας) πλάι- πλάι με τον χερμένο αρχι -ΚΚΕ φωνάζει από την ντουντούκα ότι η Ελλάδα είναι μια δημοκρατική χώρα ενώ η τουρκία μια φασιστική και επανέλαβε τρεις φορές ότι η πορεία είναι ειρηνική. Επίσης προέβαλε το άκρως επαναστατικό αίτημα «η τουρκία να βάλει τάξη στις φυλακές της» (!!!!!). Οι ΚΚΕδες αφού βγήκαν οι φωτογραφίες για τον «Ρίζο» την κάνανε και μετά από λειπτά αμηχανίας οπισθοχώρησε όλη η πορεία. Τόση επανάσταση τέλεον... η στρατηγική της προπαγάνδας των τούρκικων μ-λ κομμάτων έχει καταλήξει να είναι χριστιανική φιλανθρωπία τύπου: «για δεν βλέπετε τι μας κάνουν; Ληπθήτε μας εσείς οι Ληπτικοί και πείτε τους μας δώσουν καλές συνθήκες κράτησης...» Ένα πανό με αναρχική υπογραφή που κρεμάστηκε στην Καμάρια δίπλα στην σκηνή των απεργών πείνας και έλεγε: «ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΙΑ- ΠΟΛΕΜΟ ΣΤΗΝ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ», ξεκρεμάστηκε, προφανώς από τους τούρκους μέσα σε 12 ώρες...

ΤΑ ΑΛΛΑ: αναρχικοί σύντροφοι από τουρκία ενημέρωσαν εκείνες τις μέρες το χώρο σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη για την κατάσταση στην τουρκία και στις φυλακές. Και ειδικά για την καταστολή που δέχονται οι αναρχικοί στην τουρκία, μέσα και έξω από τις φυλακές, από τα σταλινικά κόμματα και τις επιτροπές φυλακών. Υπάρχουν και αμφισβητούμενες πληροφορίες για τρεις δολοφονημένους αναρχικούς (δύο εκτός φυλακών και του Mehmet Cakar το Σεπτέμβρη του 98 μέσα στην φυλακή του Εσκισεχίρ) από τους σταλινικούς. Το ίδιο αναφέρει και ένα e-mail ενός τούρκου αναρχικού στα @-infos αρχές Γενάρη 2001.

Αποψη μας είναι, συνυπολογίζοντας όλα τα παραπάνω, ότι ως αναρχικοί πρέπει να είμαστε αλληλέγγυοι στις απεργίες πείνας των τούρκων κομμουνιστών. Αναδεικνύοντας όμως μέσα απο αυτήν την αλληλεγγύη τον δικό μας αεθνικό λόγο. Στη συγκεκριμένη απεργία πιστεύουμε ότι θα έπρεπε να εστιάσουμε πιο πολύ στην επιθεση στην «ελληνο- τούρκικη φιλία» των καπιταλιστών και στην υποκρισία της. Δεν έχει μεγάλη σημασία αν όντως σταλινικοί δολοφόνησαν αναρχικούς, έτσι ή αλλιώς ποτέ δεν εμπιστευθήκαμε σταλινικούς. Έτσι ή αλλιώς έχουν ξανασφάξει και αλλού τους πολιτικά διαφορετικούς. Απλώς η αλληλεγγύη εδώ πρέπει να εκδηλώνεται εντελώς διαχωρισμένα από τις επιλογές των τούρκικων κομμάτων εδώ. Ο δικός μας λόγος και οι δικές μας πρακτικές, άσχετα με το τι αποφασίζει το κόμμα. Εμείς είμαστε αλληλέγγυοι στην απελευθερωτική και επιθετική προς την εξουσία πρακτική και όχι προς τις επιλογές οποιουδήποτε κόμματος. Και δεν θα είναι η πρώτη φορά που είμαστε κριτικά αλληλέγγυοι σε μη συντρόφους που κάνουν έναν αγώνα. Στη Θεσσαλονίκη π.χ. έγινε μια διήμερη κατάληψη στα γραφεία της «Διεθνούς Αμνηστίας» ως πράξη αλληλεγγύης τόσο στον Ν. Μαζιώτη και τους απεργούς πείνας στην τουρκία, όσο και στους αναρχικούς στην τουρκία «που καταστέλλονται από τις σταλινικές και αριστεριστικές οργανώσεις μέσα και έξω από την φυλακή». Είναι ένα πρώτο θετικό βήμα.

Τρέξαμε, μοιράσαμε προκηρύξεις, κολλήσαμε αφίσες, κατεβήκαμε σε πορείες, γίνανε απεργίες συμπαράστασης στον Κορυνδαλλό και στο Ηράκλειο της Κρήτης από αναρχικούς για την υπόθεση των απεργών. Ως αναρχικοί είμαστε αλληλέγγυοι σε όσους αγωνίζονται με τρόπο επιθετικό προς την εξουσία. Το ζητούμενο στο μέλλον είναι να διαφαίνεται περισσότερο η πολιτικά διαχωρισμένη θέση μας. Η κριτική αλληλεγγύη μας.

ΜΙΑ ΠΡΩΤΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΦΕΤΕΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΝΑΡΧΙΚΟΥΣ ΜΑΖΙΩΤΗ & ΜΗΤΡΟΠΕΤΡΟ

Πέρα από την ευχάριστη έκπληξη για την έκβαση των εφετειών των δυο συντρόφων - αθώς ο Μητροπέτρος, ενώ αποφυλακίζεται ο Μαζιώτης αφού η ποινή του έπεσε στα 5,5 χρόνια - πρέπει να δούμε τι αποσκοπεί το κράτος με αυτές τις αποφάσεις. Καταρχήν ένα συμπέρασμα που πρέπει και πάλι να καταγραφεί για τα καλά μέσα στο μυαλό μας, είναι ότι οι δίκες των αναρχικών είναι καθαρά πολιτικές. Η προσπάθεια της «δικαιοσύνης» είναι να το αποκρύψει, αλλά το όλο σκεπτικό των αποφάσεων είναι καθαρά πολιτικό. Ή πως αλλιώς να εξηγήσεις την απόφαση του δικαστηρίου για τον σύντροφο Μαζιώτη; Να δούμε λοιπόν γιατί το κράτος δεν ήθελε στην φυλακή τον Κ.

Μητροπέτρο: **πρώτον**, το μήνυμα, που θεωρούμε ότι ήθελαν να σταλεί και που αναλύσαμε στο προηγούμενο τεύχος, είχε σταλεί. **Δεύτερον** η περίπτωση του Μητροπέτρου συσπείρωνε πολύ κόσμο, και μια καινούργια ομηρία του οποίου θα ξανακινητοποιούσε κόσμο. **Τρίτον**, δεν είναι πως δεν κάθισε και ένα χρόνο φυλακή για κάτι για το οποίο τελικά αθωώθηκε.

Τα ίδια ισχύουν και για την απελευθέρωση του Νίκου Μαζιώτη: έχει κάτσει ήδη τρία χρόνια φυλακή, άρα δεν έμεινε ατιμώρητος για μια βόμβα που δεν έσκασε. Δεύτερον, δεν αθωώθηκε κιόλας για να δοθεί αφορμή να γκρινιάξουν οι αμερικάνοι. Τρίτον, αφού αυτή τη στιγμή υπάρχει μια ύφεση στον αγώνα των κατοίκων του Στρυμονικού, γιατί να υπάρχει ένας αναρχικός στην φυλακή να μας θυμίζει την υπόθεση της Χαλκιδικής; Τέταρτον, η συνεχιζόμενη αιχμαλωσία του συντρόφου θα κρατούσε σε κίνηση γύρω από την απελευθέρωση του αρκετό κόσμο. Τρία χρόνια δεν ξεχάστηκε ο Μαζιώτης, γιατί να ξεχαστεί τώρα; Σε μια περίοδο που έτσι κι αλλιώς υποβόσκουν πολλές κοινωνικές εντάσεις, γιατί να έχει το κράτος στην φυλακή αναρχικούς σαν τους συντρόφους; Δεν χρειάζεται να δημιουργεί εστίες έντασης. Έτσι θεωρούμε ότι δεν επικράτησε η σκληρή τάση για την αντιμετώπιση των αντικαθεστωτικών στην περίπτωση των συντρόφων. Πιστεύουμε δηλαδή ότι μέσα στους ίδιους τους θεσμούς υπάρχουν δυο τάσεις: μια της σκληρής αντιμετώπισης όσων «κινούνται», που εκφράστηκε στη δίκη του

Μαζιώτη από τον πρόεδρο - εξίσωσε μια βόμβα που δεν έσκασε με την αφαίρεση μιας ζωής. Αυτός ρωτούσε συνέχεια και τους μάρτυρες υπεράσπισης: «*μπορεί η πολιτική δράση να φτάσει στο σημείο να αφαιρεί ζωές*». Η σκληρή τάση εκφράστηκε και παλιότερα από την κυβέρνηση της ΝΔ με την ψήφιση τρομονόμου. Στόχος είναι να προκαλεί όσους αγωνίζονται ώστε να φτάσουν «στα άκρα» και έτσι να είναι πιο εύκολα αντιμετωπίσιμοι και αποκομμένοι από πιο μαζικά κινήματα. Η άλλη τάση που υπάρχει στην ΓΑΔΑ και στην «δικαιοσύνη» είναι μια πιο light αντιμετώπιση. Είναι η πασοκική τάση. Μόλις το ΠΑΣΟΚ μέγινε κυβέρνηση κατήργησε έναν τρομονόμο που βρήκε έτοιμο. Λόγω λαϊκής καταγωγής ξέρεi να χειρίζεται πολύ καλύτερα κοινωνικά θέματα. Έτσι ή αλλιώς το νομικό οπλοστάσιο του κράτους φτάνει για να αντιμετωπίζει τους ανατρεπτικούς. Φτάνουν μερικές μικρές ρυθμίσεις (όπως π.χ. να καταργηθούν τα ΜΟΔ για

υποθέσεις «τρομοκρατίας») και δεν χρειάζεται αυτή τη στιγμή κανένας επίσημος «τρομονόμος». Η τάση αυτή εκφράστηκε π.χ. από την «Ελευθεροτυπία» την πρώτη μέρα της δίκης. Έτσι παρόλη την επιθετική στάση του Μαζιώτη στην δίκη το αποτέλεσμα ήταν «υπέρ» του. Οι μηχανισμοί του κράτους αυτή τη στιγμή δεν χρειάζεται να κρατήσουν μια σκληρή στάση, γιατί δεν υπάρχει το μαζικό απειλητικό κίνημα που υπήρχε π.χ. πριν από 25-30 χρόνια στην γερμανία και την ιταλία. Εκεί είχαν επιλέξει να εξωθηθούν, μέσω σφοδρής καταστολής και εκτελέσεων, κομμάτια του μαζικού κινήματος σε μια αντιπαράθεση μηχανισμών βίας. Έτσι από τη μια απομόνωναν την πιο ακραία τάση και από

την άλλη θα κατέστειλαν γενικά τα

κινήματα. Άλλωστε με την ξεκάθαρη αναρχική στάση του Μαζιώτη, θα ήταν δύσκολο να παρουσιαστεί ως «σκοτεινός τρομοκράτης». Πως να χαρακτηρίσεις έτσι κάποιον που παραδέχεται ότι συμμετέχει σε κοινωνικούς αγώνες, μοιράζει προκηρύξεις δημόσια, κολλάει αφίσες, συμμετέχει φανερά στις δραστηριότητες ενός πολιτικού χώρου; Ο Νίκος Μαζιώτης είναι ένα σκληρό πολιτικό «καρδύδι» (αυτό φάνηκε και στην πρωτοφανή, ακόμη και σε παγκόσμιο επίπεδο, έφεση του) με το οποίο το κράτος προτίμησε να μην ασχοληθεί παραπέρα.

Πίσω από το κέντρο...

συνέλευση - μάζωξη - «τι έγινε ρε; που χάθηκες;» - αμηχανία - στα δάκτυλα - και το παράξενο αίσθημα στο στομάχι... - τσιγάρο - σιωπή - «τι ώρα θα αρχίσουμε επιτέλους;» - λέξεις - επιφωνήματα - γέλιο - μικρά χαρτάκια που γίνονται μπαλίτσες σε λίγο (...έτσι εντόπιζαν οι γερμανοί μπάτσοι από πού είχε περάσει η Ουλρίκε Μάινχοφ) - καπνός - ζέστη - και έξω και μέσα - καπνός από τράκα γιατί τελείωσαν ήδη τα τσιγάρα μου - και τσιγαρόχαρτα - λέξεις - προτάσεις - «...την προηγούμενη φορά...» - αναπτήρας - «έχει κανείς...;» - το πρόσωπο μου καιει - κουτάκια μπύρας - «το κράτος» - οι αναρχικοί - ronstan - «εγώ; δουλειά. Εσύ χάθηκες.» - δάχτυλα που μυρίζουν από τα τσιγάρα - και τα ρούχα - εφημερίδα - «καλή φάση» - όπως είπε και... - «πας στο περίπτερο;» - κάμελ (μαλακό) - μοναξιά - «δε συμφωνώ» - «συμφωνώ» - οι σύντροφοι που' ναι μέσα - οι αμηχανία των έξω - πλαστικά ποτηράκια που γεμίζουν αποτσιγάρα (κιτρινισμένα) - χαρτί - άπειρα τσιγάρα - στυλό- «δεν πρόλαβα να κάνω τίποτα. Έτρεχα όλη την βδομάδα.» - παιχνίδι με τον αναπτήρα - νευρικό πάνω- κάτω του στυλό πάνω στο χαρτί- δάκτυλα που τρέμουν - «sorry παιδιά που άργησα.» - σκέφτομαι - τασάκια γεμάτα από χρόνο συνέλευσης - «πόσοι μπορούν την Τρίτη;» - όλα αυτά που έγιναν - τόσα χρόνια - εγώ - λεφτά - εσύ - εμείς - διχρωμία 50-70 - όλα αυτά που θα γίνουν - τσιγάραααα... - «μην σηκώνεστε. Δεν τελειώσαμε» - εμείς και οι άλλοι - «θέλω να ακούσω και άλλους να τοποθετούνται...» - σύντροφοι - Γώγου: «...χαμένος στην αποτρόπαιη μοναξιά της γενικής συνέλευσης.» - όχι - ναι - μαζί - «πήγε μια παρά!-» - ελπίδα - όραμα - πάλι: «κι

ένα, είδες, όλοι μας τόχουμε-
βυσινιό νεύρο κάτω από το
μάτι μας βαράει ακόμα.»

«υπόλειμμα» συνέλευσης.
Με όλο το θράσος το
οικειοποιηθήκαμε από τον
άγνωστο σύντροφο ή
συντρόφισσα

-Τι ήσυχα!

Με τι τάξη και χάρη
τα ανάπηρα μυαλά
ντύνονται

στα κηλιδιό τους.

Οχυρώνονται πίσω από βιτρίνες
καταστημάτων. Τί χαρούμενα

ο κόσμος καταναλώνει στα μεγάλα
εμπορικά κέντρα, ποθώντας μυστικά
τις ακίνητες κούκλες. Τί καθαρά
τα πρόσωπα στους τηλεοπτικούς
δέκτες. Άδεια λόγια. Αίμα - πόνος -
διαφημίσεις - πόνος - αίμα.

Παραφυλάσσεται η κάθε μας κίνηση
από ένα κράτος στημένο
στην ενδοχώρα του
ε γ κ ε φ ά η ο υ

"Το θέαμα είναι ο εφιάλτης της αθυσσοδεμένης σύγχρονης κοινωνίας,
που εκφράζει μόνο την επιθυμία της να κοιμηθεί.
Το θέαμα είναι ο φύλακας αυτού του ύπνου."

Guy Debord

Να απελευθερώσουμε το μυαλό μας από
την λήθη και την απάθεια

